

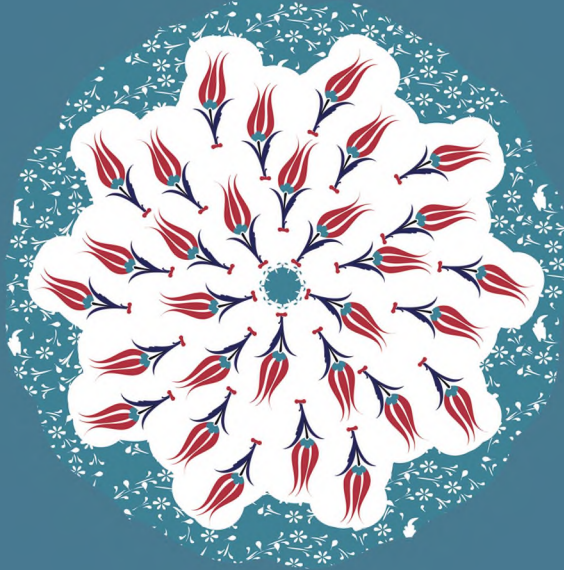

Telve

2020 / 2

Dil, Düşünce ve Edebiyat Dergisi

“Dil, varlığın evidir.”

KİTAP

Haluk'un Defteri -
Gençlerle Hayat Bilgisi

DOSYA

TÜRKÇE'NİN
ETRAFINDA

KEŞİF

Lamartine'in Ruhunu
Çağırın Topraklar

1001 KİTAP

7 ülkede kurulan
30 kütüphanede
seni bekliyor!

anadoluokumaevi.com

 Hemen üye ol!

 Sana en yakın kütüphaneyi bul

 Rezervasyon yaptır,

 Kitabını ödünç al!

Telve Dergisi'nden herkese merhaba

Gönül Köprümüz Türkçeyle selamlıyor sizi!

Bir kültürün, bir dilin zenginliğini ve mirasını ileriye taşıyan hazine hiç şüphesiz edebiyat ve sanattır. Yurt dışında yaşayan ve diasporamızı oluşturan Türkler de şüphesiz yaşadıkları topraklarda değerli bir birikime sahiptirler. Bu birikimi somutlaştırmanın en tesirli yoluysa hiç şüphesiz edebiyat ve sanattan geçiyor.

Telve Dergisi'nin ilk sayısı ile, birbirinden değerli okur ve yazara ulaşabildik. Dergimizin ana hedeflerinden biri de insanlar ve kültürler arasında köprü kurmaktır. Bu amaca birçok dille ve kültürle büyüyen yazarlarımızın gönderdiği öyküler, şiirler, denemeler ve dosya yazıları sayesinde bir adım daha yaklaşmış olduk. Aynı şekilde bu yazılarla dergimizi ulaştırdığımız siz değerli okurlarımızla aramızda kırk yıllık bir hatırı oluşturduğumuza inanıyoruz.

Dergimizin ilk sayısını oluşturan yazılara bakıldığında birçok dilden istifade edip bu dillerde düşünen, hisseden ve okuyan bir neslin oluşmakta olduğu hemen göze çarpacaktır.

Telve'nin ikinci sayısı bizce fevkalade bir önem taşımakta çünkü bu sayıda, çeşitli ülkelerde yaşamamıza rağmen birbirimizi anlayabilmemizi ve gönül bağı kurabilmemizi sağlayan hususu konu ediyoruz; Türkçemizi ele alıyoruz.

Dosyamızda "Türkçenin Etrafında" adı altında, Türkçeyi keşfetmenin, Türkçe hissetmenin, Türkçe okumanın, Türkçe düşünmenin ne anlama geldiğini birbirinden değerli dosya yazılarıyla dikkatinize sunuyoruz. Genç yazarlarımız, kâh

kendi tecrübelerinden kâh ailelerinin birikimlerinden faydalanarak Türkçenin hayatlarındaki yerini kâğıda döktüler. Tecrübeleri farklı olsa da bütün yazarlarımızın söylemeye çalıştığı ortak nokta: Türkçe hepimizin zenginliğidir, bizi çatısı altında toplayan bir evdir.

Dosya yazılarının yanı sıra, ilk sayıda olduğu gibi, bu sayıda da şiir, öykü ve denemelere yer veriyoruz. Telve'nin yazar kadrosunun büyüdüğünü görmek bizler için inanılmaz bir sevinç kaynağı teşkil ediyor.

İlk sayıda olduğu gibi okurlarla temas köşemizde Almanya, Avusturya, İsviçre, Fransa, Avustralya gibi ülkelerde yaşayan arkadaşlarımızla iki kültür ve iki dille yaşamının ne anlama geldiğini ve Türkçenin onlar için ne ifade ettiği üzerine konuştuk.

Ayrıca dergimizi okurken arada güzel ve belki de şimdiye kadar okuyup duymadığınız bilgiler barındıran ve sizleri güzel bir yolculuğa çıkararak enstantaneler de bulabilirsiniz.

Dergimizin son sayfalarındaysa kitap tanıtım köşemizde çeşitli kitaplarla ilgili tanıtımları okumaya davetlisiniz.

Telve'nin kapılarının genç diaspora mensuplarının tamamına açık olması ve herkese yazma şansı tanınması bütün gençlere ulaşma, bu yolu gençlerle birlikte yürüme prensibinden kaynaklanmaktadır. Bu bilince karşılık veren bütün yazarlarımıza ve Telve Dergisi'ne emeği geçen herkese kucak dolusu teşekkür ediyoruz.

MEHMET BOLAT

Telve

İmtiyaz Sahibi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adına
Abdullah Eren **Yayın Yönetmeni:** Ali Işık **Yayın Danışmanı:** İsmail Yıldız **Editörler:** Elif Neslihan Güney,
Mehmet Bolat, Ecem Tuba Hızarcı, Rumeysa Öztürk, Ertuğrul Sabuncu **Tasarım:** Yasin Çetin
Kapakdaki Söz: Martin Heidegger **telve@ytb.gov.tr - dergitelve@gmail.com**

Baskı: Ankara Ofset Basım Matbaacılık Ltd. Şti. Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad. No: 93/43-44 İskitler Tel: 0312 384 50 63 •
Faks: 0312 384 50 66 Altındağ / ANKARA www.ankaraofset.com.tr Sertifika No: 17937

TEKZİP: İlk sayımızda "Ahmet Haşim'in Frankfurt Seyahatnamesi" yazısında teknik bir aksaklık sonucu "Yahya Kemal" fotoğrafı kullanılmıştır.

www.ytb.gov.tr

Abdullah EREN

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı

Yurt dışında yaşayan yetenekli kalemleri ortak bir platformda bir araya getiren Telve, Avrupadaki yazarlarımız ve gönüllü temsilcilerimizin de katkılarıyla edebiyatseverlerle buluştu. Diasporadaki Türk gençlerinin kültür, sanat ve edebiyat alanındaki farklı ve zengin seslerini Türkçe yayımlanan bir dil, düşünce ve edebiyat dergisinde duyurmaları hem Türkiye'de hem de diaspora coğrafyamızda güçlü bir yankı uyandırdı. Bu noktada hem nicelik hem de nitelik olarak ilk sayıdan daha güçlü bir ikinci sayı ile okurlarının karşısına çıkan Telve, dergi neşriyatında aşılması zor ve kritik bir eşik olan devamlılık engelini inşallah bu ve bundan sonraki sayılarıyla başarıyla geçecektir. Zira dergicilikte ilk sayılar, ânın ve atmosferin verdiği taze, hatıta körpe heyecanlarla bir şekilde çıkarılır. Ancak ikinci ve sonraki sayıların istikrarlı bir çizgide ve aynı düzeyde seyretmesi hem yazar kadrosu hem de editör ve yayıncı açısından zorlu bir süreçtir. Bu süreci, içinde taşıdığı daimi heyecan ve dünyaya söyleyecek yeni şeylerle her zaman diri tuttuğuna/tutacağına inandığımız Telve kadrosunu gönülden tebrik ederim.

Her sayıda aramıza yeni arkadaşlarımız katılıyor. İkinci sayımızda elliyi aşkın genç kalemimizin altmıştan fazla yazısı yer alıyor. Şiir, öykü ve deneme türlerinde kaleme alınan güçlü ve ilgi çekici metinler, öyle inanıyorum ki diasporadaki Türk edebiyatında ve değerlendirmeye tâbi tutuldukları tüm kültür ve edebiyat çevrelerinde iyi bir sınav verecek ve Telve günden güne kendi okulunu, kendi ekolünü oluşturmaya başlayacak.

Aynı şekilde, gün geçtikçe büyüyen Telve kadrosu, dergimize önemli katkılar sunarak yurt dışındaki Türklerin edebiyat mahfillerinin ve hitap ettiğimiz edebiyatseverlerin genişlemesine yardımcı olacak ve daha büyük bir okur yazar grubunun teşkil edilmesinde önemli işlevleri yerine getirecek.

Başkanlık olarak da üzerine titiz bir şekilde eğildiğimiz ana dil konusu, bu sayımızın özünü oluşturuyor. Tarihi ve kültürel mânâda var oluşumuzun en temel unsuru olan, kimliğimizin tüm bileşenlerini kendi potasında eriten ve bunların devamını, aktarımını sağlayan, kendimizi ifade ettiğimiz Türkçemiz, yani ses bayrağımız, hiç şüphe yoktur ki diasporadaki gençlerimizin öz kültürlerini muhafaza etme noktasında da çok önemli bir rol üstleniyor. Ana dile hâkimiyetin, farklı dil ve kültürlerle en elverişli şekilde uyum sağlamanın yanı sıra; dünyayı okuma, kavrama ve yorumlama sürecinde de etkin ve kolaylaştırıcı bir enstrüman olduğu artık biliniyor. Bu cihetle, buldukları ülkelerde hem entelektüel açıdan hem de kültürel, siyasal ve ekonomik yönlerden daha güçlü bir konumlanmaya giden diaspora serüvenimizde ana dilimizi etraflıca bilmenin ve onu gerektiği üzere tahlil etmenin son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Bu düşüncelerle, ikinci sayımızda emeği geçen herkese teşekkürlerimi iletirken *Telve Dergisi* ekibine başarılar diliyor, okurlarımızı en kalbi duygularıyla selamlıyorum.

ÖYKÜLER

- 6 / Elif Neslihan Güney **Maskeli Balo**
8 / Furkan Uzun **Mona Lisa'yı Tutan Çivi**
10 / Zeynep Yaman **Servet**
12 / Zümra Ufuk **Yoldan Geçen Zaman**
16 / Kübra Dutak **Elimde Kâğıt ve Kalem**
18 / Belkıs Kılıç **Boş Meyve Tabağı**
80 / Mehmet Bolat **Gecenin Gör Dediği**
82 / Fatma Türk **Misina**
86 / Reyhan Ateş **Kar Küresi**
87 / Zeynep Zuhâl Kılıç **Yaz Kızım, Gereği Düşünüldü!**
88 / Fatma Pamuk **Sumru ile Livan**
90 / Betül Alpaslan **Ertelenen Bayram**

72 / SORU CEVAP

TÜRKÇENİN ETRAFINDA OKURLARLA TEMAS

ŞİİRLER

- Ertuğrul Sabuncu **Erguvan Çocukları** / 24
Ubeydullah Cavuş **Kurtarın Karl Marx'ı** / 25
Esra Çöloğlu **8372** / 26
Esra Çöloğlu **Kimsesiz Sahiller** / 27
Büşra Kızıl **Bekleyenler** / 28
Numan Ayvaz **Angut Kuşu Enayi miydi?** / 29
Melisa Akdoğan **Kaybolmaktayım / İki Nehir ve Üç Tepeli Şehir** / 30
Talib Ensar Dutak **Doğru Koltuk** / 31
Seyyid Yıldız **Yol** / 94
Fırat Werger **Çingene** / 95
Münire Eslem Bozkurt **Sessiz Serzeniş** / 96
Muhammed Altinel **Kır Çiçekleri Sakinleri** / 98
SümeYra Kılıçaslan **Yaz Dediler** / 99
Demet Nebilir **Oluşlar ve Yok Oluşlar!** / 100
Aslıhan İnce **Kâinatın Hürriyetlilerine** / 101

DOSYA | TÜRKÇE'NİN ETRAFINDA

Elif Neslihan Güney / Mehmet Bolat

Dil Bahçemizin Nadide Çiçeği / 34

Sena ŞEKER Sığındım Liman: Türkçe / 37

Lina Büscher **Almanca ve Türkçe Arasında Bir Hayat / 40**

Ertuğrul Sabuncu **Dil, İnsanın Su Kuyusudur / 43**

Büşra Kızıl **Aile İçerisinde Türkçe / 46**

Meltem Arslan **Tek Bir Soru Hemşerim Memleket Nire / 48**

Bilge Çimen **İnsanın 'Ellerine Sağlık' Diyesi Geliyor / 51**

Elif Özkan **Kültürün Dile Yansıması / 53**

Münire Eslem Bozkurt **Biraz Türkçe Kalbe İyi Gelir / 55**

Sümeyra Yenice **Sayın Türkçe Bilen Arkadaşlarımız,**

Sabah-ı Şerifleriniz Hayrolsun / 58

Ubeydullah Çavuş **Kalender Meşrep Bir Dil / 60**

Zişan Özkan **Türkçe Bam Telimiz / 62**

Zümra Ufuk **Sığınak / 64**

Yavuz Coşkun **Türkçenin Keşfedilmemiş Hazinesi / 67**

DENEMELER

104 / Belkıs Kılıç **Bayram Ticareti**

106 / Ecem Tuba Hızarcı **Lamartine'in Ruhunu Çağırın Topraklar**

109 / Duygu Er Quilichini **Divân-ı Âşk**

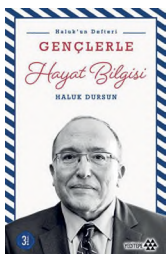
110 / Cennet Çim **Kimlik**

111 / Sema Kalkan **Göç Göç Oldu Türküsü**

113 / ÇEVİRİ: Rumeysa Öztürk **Amerigo**

KİTAP

Münire Eslem Bozkurt **İnsanlığın Dirilişi - Sezai Karakoç / 115**

Rumeysa Öztürk **Haluk'un Defteri - Gençlerle Hayat Bilgisi / 116**

Ecem Tuba Hızarcı **Erol Göka - Türk'ün Göçebe Ruhu / 118**

Ubeydullah Çavuş **Bu Ülke / 120**

Fatmanur Tülümen **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu - Peyami Safa / 122**

Hasibe Büşra Yüksel **Bu Böyledir / Çıkışı bilen var mı? / 123**

Maskeli Balo

ELİF NESLİHAN GÜNEY

Gustav yaşlı elleriyle siyah kasketini düzeltip sandalyeye oturdu. Uzun zamandır dokunmadığı akordeonunu, notaları unutmadığından emin bir şekilde eline aldı. Yorgun parmaklarıyla, özlemine duyduğu tuşları hafifçe okşadı. Gözleri, karşıdaki görkemli Theatiner Kilisesi'ne kilitlenmiş, masmavi gökyüzündeki bulutların kilisenin kulelerine doğru süzülüşünü, sarı renginde kayboluşunu izliyordu. Kiliseye gözlerini dikmişken, bir çift gözün de onu gözetlediğini hissetti bir an. Bulunduğu cadde çok kalabalıktı, fakat kimse'nin gözü onu görmüyordu. Gustav gözlerini kısmış etrafını inceliyordu, ama bir türlü kendisini izleyen o gözlerin sahibini bulamadı.

“Ne tuhaf bir his!” diye geçirdi içinden. Kendisini rahatlatmaya çalıştı. Arkasındaki sarayın bahçesinden burnuna rengarenk çiçek kokuları gelmiş, bir ferahlık yayılmıştı içine. Kendini artık hazır hissediyordu. Akordeonu çalmadan önce gözlerini sıkıca kapattı. Dikkatini toplaması çok önemliydi. Kalabalığın sesini duyabiliyordu sadece, sesleri ayırt etmeye kulakları yetişemiyordu. İçinde bir ürperti oluştu. Sesler boğazını sıkıyor, onu nefessiz bırakıyordu. Alnından birkaç damla ter süzüldü. Gözle-

rini çabucak açtı. Her köşeden insanlar çıkıyor, bu insanlar başıboş bir yerlere gidiyordu. Takip etmek güçtü. “Bu acelecilik, bir yerlere yetişme hırsı yormuyor mu bu insanları?” diye düşündü. Üstüne üstlük yapmacık kahkahalar, içten olmayan tebessümler sarmıştı etrafını. Ruhları çürümüş insanlar sanki yüzlerini mutluluk maskesiyle süslemişti.

Gustav kucağındaki akordeonla etrafına bakınmaya devam etti. Ellerindeki kamerayla boş anlar çeken turistleri şaşkınca izliyordu. Bir yanda öğle yemeği için şık bir restorana gidip tıka basa karınlarını doldurmalarına rağmen doymak bilmeyen takım elbiseli beylere hayret ediyor, diğer yandan açıklıktan ağzı kokan dilencilere acıyordu. Güzellik salonundan çıkan makyajın, süsün içinde kaybolan kadınlara üzüyor, yayalara saygı duymayan hırçın bisikletçilerle onlara ceza yazan sert polisleri izliyordu. Tasmalarından çekilen köpekler, okuldan kaçan gençler, anne babalarının yanında şımaran çocuklar, geceleri ortaya çıkan evsizler sahiplenmiş gibiydi bu meydanı. Gustav hayretle bu taktıkları maskenin sadece mutluluk maskesi olmadığını, aynı zamanda bencilliği, yalnızlığı, merhametsizliği de örtüğünün farkına varmıştı.

Korkarak yüzüne dokundu. Kırışmış sıcak tenini hissetti. İçine bir rahatlama geldi. Evet, bu gerçek yüzüydü. Maskesi yoktu. Belki bu yüzden kimse bakmıyordu ona.

Gustav, meydana geldiğinden hafif bir pişmanlık hissetse de kalkmadı oturduğu yerden. Oldu olası inat birisiydi. Kafasına bir şey koyduğunda kesinlikle yapmalıydı. Bu meydana da akordeonunu çalmaya gelmişti, çalmadan gitmezdi. ‘Ne çalsam, bu maskeli insanlar neye para verir?’ diye düşündü. Bir müzisyen arkadaşından dinlediği ‘Bella Ciao’ bu aceleci insanlara uygun gibiydi. Hem arkadaşı tanınmış müziklerde insanların durup dinlediğini ve daha çok para kazanabileceğini söylemişti. Gustav da emekli maaşı yetmediğinden senelerce dokunmadığı akordeonu alıp sokağa çıktığına göre, para kazanabileceği bir şey çalmak istiyordu. Şarkının sözlerini de zihninden geçirerek başladı çalmaya.

‘O partigiano, portami via, o bella ciao, bella ciao, bella ciao, ciao, ciao...’

Birkaç insan fark edilmeyen bu adama bir göz atıp önünden geçtiler.

Gustav parmakları zorlansa da çalmaya devam etti. ‘Bella ciao, ciao, ciao...’

Kimse durmuyor. Dinlemiyordu. Bilindik melodilerle daha da hızlı yürüyorlardı sanki. Gustav pes etmek üzereydi. Hayal kırıklığıyla başka bir bilindik parça çalmaya karar vermişti. ‘La Valse d’Amelie’. ‘Evet bu iyi bir seçimdi.’ diye geçirdi içinden.

İnsanların geçerken müziğe ayak uydurduklarını gördü. Birkaç turist, bu anı kayıt altına almaya çalışıyordu. Kimse küçük kutuya para atmıyor, Gustava bir gülücük hediye etmiyordu. Uzun süre farklı şarkılarla insanların dikkatini çekmeye çalıştı. Yapamadı. Gustav’ın inadı parmaklarını ne kadar da zorlansa, doğru şarkıyı bir türlü bulamıyorlardı.

Hava kararmaya başlamıştı. Gustav hüzünlenecek gözlerini kapattı. Çaldığı müzik de maskeyle örtülmüş gibiydi. Pes etmemeliydi. İçinin derinlerindeki seslere yönelip parmaklarını da serbest bıraktı. Çocukken yaşadığı köydeki kuş cıvıltıları kulağında yankılanıyordu. Heybetli dağlar arasındaki koyu kahverengi ahşaptan yapılmış, balkonundan kırmızı, pembe ve beyaz petunya ve sardunyalardan sarktığı evi göz önüne geldi. Taze sütle ekmeğin kokusu nu çekti içine. Atların nal tıkrıtları geldi kulağına. Otlayan kahverengi lekeli inekleri küçük elleriyle sevdi. Aniden gelen yağmurla yayılan taze biçilmiş çimen kokusu içine işliyordu. Sarı saçlarının rüzgâr-

da dalgalandığını hissetti.

Dağlardan akan soğuk suların sesini dinledi. Annesiyle babasının gülümsemesi içini ısıtıyordu. Parmakları artık tamamen bu sesleri çalmaya başlamıştı. Tonlar çok farklıydı. Ezberlediği şarkıları değil, yaşadığı sesleri duyuruyordu insanlara. Ağzında küçük bir gülümseme, gözleri sınımsız kapalı devam etti seyahatine. Ne kadar sürdü bu yolculuk hatırlamıyordu. Parmakları yoruldu, çalmayı bıraktı. Köydeki kokuyu son defa içine çekmek için derin bir nefes alıp gözlerini açtı. Sonunda onu izleyen gözü de bulmuştu. Masmavi kocaman gözleriyle bir çocuk karşısında duruyordu. Ağzında tanıdık bir tebessümle elindeki demir paraları kutuya atıp kaybolmuştu.

Gustav bir rüyadan uyanır gibi sersemleşmişti. Etrafını insanlar sarmış, kalabalık onu yutuyor gibiydi. Nefes almakta zorlanıyordu. Bazıları telefonla onu çekiyorlar, bazıları da iyice yakınlaşmış bir şeyler söylüyordu. Gustav hiçbir şey anlayamıyor, kulakları sanki tıkanmıştı. Uzun bir seyahatin yorgunluğunu hissetti ruhunda. Parmaklarını hareket ettiremedi. Bir kadın yüzüne iyice yaklaştı ve aceleyle bir şeyler söyledi. Gustav’ın yaşlı, masmavi gözleri iyice ağırlaşmıştı. Birisi elindeki akordeonu zorlayarak aldı. Gustav gözlerini hafifçe kapattı. Sesler kesildi. Köydeki ağaçların yeşili dağdan akan soğuk ırmağın mavisine bulanmıştı. Gustav maskeli balo-yu maskesiz bir şekilde terk etti.

ELİF NESLİHAN
GÜNEY

T

1992’de Münih’te dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Münih’te tamamladı. Ludwig-Maximilians-Üniversitesi’nde Orta Doğu Uzmanlığı ile Almanca Dil Öğretimi Fakültesi’ni bitirdi. Aynı üniversitede şu an Bilişsel ve Kültürel Dil Bilimi alanında yüksek lisans yapıyor. YTB Türkçe Ödülleri Öykü ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

Mona Lisa'yı Tutan Çivi

M. FURKAN UZUN

Dünyada her nesne için biçilmiş bir kader vardır. Sefalet ve refah arasındaki o ince denge, saydam bir çizgiye tabidir. İster insan olsun ister hayvan isterse bir cisim... Hepsi bu uç noktalar arasında gelgitler yaşar. Mona Lisa'yı tutan çivinin hayatı bunun ispatıdır.

...

Oysa çivi, tablo çalınana kadar hayatından memnundu. Paha biçilmez bir eserin teşhir sebebi olmaktan şeref duyuyor, günlerini saadet içinde geçiriyordu.

Ta ki o menfur eylemin gerçekleştiği geceye kadar...

Müze buz kesmişti o gün. Çivi yağmuru, damlalar sayesinde hissediyordu.

Pıt... Pıt... Pıt...

Etrafta iki hırsızın tiksindirici ayak sesi vardı.

Tak... Tak... Tak... Tak...

Normal şartlarda geceye huzur veren yağmur damlacıkları, ayak sesleriyle ürkütücü bir hâl almıştı.

Pıt... Tak... Pıt... Pıt... Tak... Tak... Pıt....

Çivi gecenin ortasında duyduğu olağandışı ayak

seslerini hayra yoramıyordu.

Bu sesler?

Saat gecenin bilmem kaç. Bu saatte ziyaretçi olmaz... Hırsızlar mı acaba?

Alarm neden çalmıyor ki?

Tak... Tak... Tak...

Olamaz yaklaşıyorlar. Bizim tablo gidici galiba.

Tak... Tak... Tak...

Geldiler.

Sessizlik. Sonra çivi hırsızların fısıltılarına şahitlik etti.

- İşte burada! Mona Lisa artık bizim. Hadi çıkar çuvalı Antoine. Dünya yarından itibaren zenginler listesine iki kişiyi daha katacak.

- Ne çuvalı Fabien?

Antoine kulaklarına inanamayan bir tavırla şöyle dedi:

- Sersem! Koca tabloyu paketlemeden kaçıramayız ya!

- Oh mon dieu! Fabien... Bu hayatımda duyduğum en mantıklı şey.

- Geri zekâlı! Seninle yola çıkanda kabahat.

Neyse hadi acele et. İndir resmi duvardan.

- Déjà fait! dedi Antoine.

Dünya zenginler listesine o günden sonra iki kişinin daha ekleneceği meçhuldü. Ama Antoine tescilli bir şapşal olduğu için, doğduğunda yeryüzü sakarlarına bir tane daha ilave edilmişti. Namına yaraşır şekilde tabloyu elinden düşürdü. Çivin buda etkili bir payı vardı tabii...

Allah kahretsin!

- Sen katıksız bir budalasınsın Antoine!

- Çivi kancalıymış Fabien. Çekerken elimden kaydı ne yapayım? Hem bak, çerçevesi kırıldı sadece. Mona Lisa sapasağlam.

- “Of, tamam! Hadi sırtla tabloyu. Çıkalım artık...” deyip kapının yolunu tuttu.

- “Geliyorum Fabien!” diye bağırdı Antoine. Duvardan çiviye sökerken “Lanet olası aptal şey. Seni şehrin en metruk köşesine fırlatayım da gör!” diye fısıldadı.

M. FURKAN
UZUN

1994 yılında Almanya'nın Aalen şehrinde doğdu. Aalen Üniversitesi Makina Mühendisliği'nde lisansını ve aynı bölümde yüksek lisansını bitirdi. Aalen'de yaşıyor. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

Servet

ZEYNEP YAMAN

Gülümsedi. Bu gülümsemenin arkasında sanki yılların yorgunluğu ve büyük bir keder saklıydı. Başını kaldırıp delikanlıya baktı. Sözüne devam etmeden elinde hazır tuttuğu piposunu yaktı. Derin bir nefes ile dumanı içine çekti. Sanki tüm dünya durmuş, anlattığı hikâyeyi bitirmesini bekliyordu. Hafif bir öksürükten sonra sözüne devam etti:

“Gittikçe artan ve güçlenen sarsıntı adamı uykusunun en tatlı anında uyandırmıştı. Nefes nefese etrafına bakmaya başlamıştı. Rüya mı görüyordu acaba?”

Pek geçmeden uzaktan eşinin titreyen sesini duydu. Yanında yatmadığını gördü. Oturduğu yerden kalkmaya çalıştı. Nafile! Sarsıntı şiddetini koruyor ve kalkmasına izin vermiyordu. Eşinin çığlıkları kulaklarında yankılanmaya başladı. Kalp atışları arttıkça panikliyordu. Yoktan gelen ani bir güç ile kalkıp titrek bacaklar ile odadan çıktı. Duvarlardan tutunarak ilerlemeye ve yankılanan çığlıkların nereden geldiğini çözmeye çalışıyordu. Yan odanın kapısını açmasıyla kapının yanında duran büyük kitap rafı çökmeye başladı. Kitaplar teker teker tozu

dumana katarak yerlere serildi. Adam kapıyı kapatmadan ilerlemeye devam etti. Şimdi duvarları bir bir çöken bu büyük evde kızının ağlama sesi yankılanmaya başlamıştı. Korkusu gitgide arttı. Koşmaya çalışıyor, ama bu nereden geldiği belirsiz sarsıntı onu yavaşlatıp koşmasını engelliyordu.

Eşinin ve kızının sesi muhtemelen büyük oturma salonundan geliyordu. Oraya yöneldi, kapıyı açtı ve eşine miras kalan porselen tabakları ince ince dizili durduğu o büyük dolabın çöküp odayı ikiye ayırdığını gördü. Kızı onu görünce cesaret almış gibi ayağa kalkıp annesi ve kendisini babasından ayıran o büyük enkaza doğru ilerledi. Eşi de ayağa kalktı. Duvara yaslanmış, hareket edebilmek için sarsıntının azalmasını bekliyordu. Yüzünde korkunun binbir farklı rengi beliriyordu.

Adam çaresiz bir şekilde bir eşine, bir kızına baktı. Çöken dolabın parçalarını kaldırmaya çalışırken avucunun içini kırılmış bir porselen fincan parçası kesti. Delicesine kan akmaya başladı avucunun içinden. Canının yanmasına aldırış etmeden daha fazla çabaladı. İçindeki çaresizlik hissi büyüyor ve onu çıldırtıyordu.

Adam aslında çok zengin, soylu bir aileden gelen, büyük miras ve servet sahibi bir insandı. Farklı ülkelerde evleri, farklı şehirlerde arsaları, haftanın her gününe özel bir arabası vardı. Sahip olduğu bu büyük servete rağmen şu an o büyük enkazı yok edemiyor, ailesini kurtaramıyordu.

Arkasında kalan kapının çarpmasıyla irkildi ve kapıya doğru döndü. O anda hiç beklenmedik bir patlama sesi duyuldu. Patlamanın etkisiyle yeni ve daha güçlü bir sarsıntı hissetti. Kızına dönüp ‘Korkma!’ diyecekken büyük bir toz bulutu yükseldi. Odanın duvarlarında asılı olan tablolar teker teker düşüyordu. Belki de sahip olduğu en büyük ve yerini hiçbir şeyin tutmadığı büyük çerçeve gözüne ilişti. O misafirlerine övünerek gösterdiği, paha biçilemez ağır çerçeve bütün yüküyle kadının başına indi. Büyük bir toz bulutu daha! Kadın olduğu yere yığılmıştı. Kıpırdamıyordu...

Piposundaki ateş sönmüştü. Eline yeni bir kibrit alıp, küçük, dairesel hareketler ile tekrardan yakıp yine derin nefes alarak purosunu içmeye devam etti. Yanındaki delikanlı üzerinde oturduğu kırık ve koltuğa dahi benzemeyen nesneden kalktı. Kıyafetlerinin üzerindeki tozları silkeledi. “Eşi öldü yani, peki ya kızı?” diye sordu. Gence bakarak gülümsedi sadece ve yine derin bir nefes ile tütünü ciğerlerine doldurdu. “Adama, evine, servetine ne oldu sonra?” diye sordu delikanlı sabırsızlıkla.

Piposunu ağızında bırakıp kırık bir sehpanın üzerinde duran, kırılan parçaları teker teker yapıştırılmış porselen bardağı eline aldı ve ‘Hayatındaki tek servetin, ailesi ve anıları olduğunu anladi.’ dedi.

‘E ama ailesini kaybetmedi mi?’ diye sordu genç.

‘Geriye sadece, başkalarına anlatabileceği anıları kaldı.’ dedi sağ avucundaki yara izine bakarak.

Z E Y N E P Y A M A N

2000 yılında Almanya'nın Minden şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Lisans eğitimini Osnabrück Üniversitesi 'Fransızca ve Tekstil Öğretmenliği' bölümünde devam ediyor. YTB Türkçe Ödüllerine öykü kategorisinde katıldı.

Yoldan Geçen Zaman

ZÜMRA UFUK

Her şey bundan sonra benim için aynı. Her şey şimdiye kadar yaşadıklarımın sadece tekrarı. Görülecek ne varsa gördüm, yaşanılacak ne varsa yaşadım, dememek lazımmış...” diye geçirdi içinden.

Oturma odasında, pencerenin önünde dikilmiş, camdan dışarı bakıyordu. Uzakta, tam karşısında duran ormanı seyrediyordu. Laaer Ormanı baharla birlikte canlanmıştı. Yeşillenen ağaçların arasında sevinçten daldan dala uçuşan kuşların sesini anımsadı. Orman, 17. yüzyıl civarlarında bir kiremit fabrikasına ev sahipliği yapmış. İçinde ufak, tatlı bir gölet bile var. Burası bir zamanlar iki sessiz filme mekân olmuş. Bu yüzden de eskiler tarafından Film Gölü olarak anılıyormuş. Film Gölü ve türlü meşe ağaçlarıyla dolu bu orman, onun en yakın arkadaşlarıydı. Onlar, yavaş ve sakın adımlarına sabır gösteren, ona her zaman sessiz bir dinginlikle eşlik eden dostlarıydı. Bir dosttan beklenen ne varsa seve seve yerine getirmişlerdi. Göl onun güvendiği sığınağı ve sırdaşıydı. Yıllarca, siyah beyaz film ruloları gibi sarılmış sırlarını bir tek o bilirdi. Göl onları sınıksız, kapalı, küçük, siyah kutusundan usul usul çıkarıp dingin suyunda çoktan banyo etmişti. Onu

bu yükten kurtarmıştı. Orman ise onu her ziyaretinde tebessümle karşılar ve meşe ağaçlarının sınıksız sarmaladığı yola götürürdü. Burada, teni neme; ruhu nefese doyana kadar yürürdü. Sonra bu yol onu ağaçsız, sadece çimlerle örtülü, açık bir alana götürüp usulca bırakırdı. Bir dosttan daha başka ne beklenirdi ki! Bu çimle kaplı, geniş düzlükte yalnız başına bir banka oturur; yaşlı ve yorgun bedenini güneşin cömertliğiyle ısıtırdı. Çok önceleri, her fırsat bulduğunda eşini, çocuklarını ve torunlarını da buraya getirmişti.

‘Dostluğumuz kırk yılı geçkin. Ama bu kırk yılın hatırına bile seni ziyaret etmeye gelemiyorum artık.’ diye söylendi. Nemli toprak kokusu hafızasında canlanırken derin bir iç çekti. Ormana uzun uzun baktı, beklentisiz ve hareketsiz. Sabahki küme bulutlar birbirlerinden ayrılmıştı. Öğlen vaktinin hatırına, güneşin, aralarından geçmesine izin veriyorlardı. Tam yedi gün olmuştu. İlaçla yedi gün, ilaçsız bir haftadır hep evdeydi. Umutla yedi gün, umutsuz bir hafta... Ama durum gripten daha kötüydü. Kendisi çıkamıyordu. Orman onu ziyarete gelemiyordu. Ama orman tamamen boş değildi. Az da olsa gençler, çocuklar ve köpekler vardı. Bir tek

yaşlılara yer yoktu. Hâlbuki onların da çıkmaması gerekiyordu. ‘Sanki bir ben suç işlemişim gibi eve hapsedildim!’ diye hayıflandı. Günlerce bu konu ile baş başa ve yalnız kalmıştı. Bir yandan kafasındaki düşüncelerle boğuşuyor bir yandan da camın önündeki begonyalarını okşuyordu. Kedisi Lili’nin ayaklarına dolanmasıyla düşüncelerinden sıyrıldı. Yarı açık perdeyi sonuna kadar çekti. Beyaz, seramik sürahiyi masadan alıp mutfığa gitti.

Mutfak tezgâhında duran market poşetlerini bir kenara itti. Dışarısı onun için çok tehlikeli olmasına rağmen bu sabah alışverişe gitmek zorunda kalmıştı. Çünkü evde yiyecek bir şeyi kalmamıştı. Çocukları şehir dışında otuyorlardı ve buldukları bölge salgın sebebiyle karantina altına alınmıştı. İnsanların az olacağını umarak sabah erkenden tedirginlikle dışarı çıktı. Sokak aynı sokaktı. Sakin ve huzurluydu. Bir tek pazar çantasının tekerleklerinden çıkan tıkırtılar sokağı dolduruyordu. Bahar kokusunu içine çeke çeke arka sokaktaki markete doğru ilerledi. Henüz açılan markete vardığında durdu. Hemen içeri girmedi. Önce dışarıdan baktı. Sakin görünüyordu. İçeride, çalışan iki personelin dışın-da onun gibi yaşlı bir kadın daha vardı. Rahatladı.

Yavaş adımlarla içeri girdi. Rafları düzenleyen genç adam çok uykusuz ve bitkin görünüyordu. Yine de kadına ‘Günaydın’ dedi. Yüzündeki maske ve ellerine geçirdiği beyaz eldivenlerle sanki boşalan rafları ameliyat ediyordu. Diğer çalışan da yanından geçerken aradaki mesafeyi koruyarak selam verdi. Üst üste koyulmuş boş kolileri elinde taşıyordu. Raflara baktı. İhtiyacı olan şeylerden pek fazla kalmamıştı. Zaten marketin yarısı boşalmıştı. Elindeki listeye bakması anlamsızdı. Bulduğu yiyecekler arasından seçim yapmalıydı. Birkaç solmuş sebze, birkaç kutu konserve yiyecek...

Alışverişini bitirince dışarı çıktı. Telaşlandı. Çünkü sokak az da olsa hareketlenmeye başlamıştı. Gücünün yettiğince hızlı bir şekilde yürüyordu. Arada bir taşlara takılan pazar çantasını biraz daha güçlü çekmeye çalışarak ilerliyordu. Sonunda binasına varmıştı. Kan ter içinde kalmıştı. Asansörü beklerken cebinden çıkardığı mendille alnını sildi. Asansörün kapısını açmak için de ayrıca bir mendil kullandı. Apartmanın kapısını da bu mendille açmıştı. Eve girdiğinde kıyafetlerini çamaşır makinasına atmış, kendisi de hemen duşa girmişti. Gelişigüzel konulmuş poşetler de mutfak tezgâhında öylece duruyor-

du. Onları şimdi yerleştirmek istemiyordu.

Ayaklarının dibinden ayrılmayan Lili'nin mamasını verdi. Seramik sürahiyi alıp serin suyla doldurdu ve tekrar salona yöneldi. Çiçekleri onu bekliyordu. Onun ilgisini, sevgisini... "Çocuklarım!" derdi onlara. Eskiden ailesi ve arkadaşları solmuş veya ölmek üzere olanları saksılarıyla birlikte ona getirirlerdi. Çünkü onun elinde hepsi bir süre sonra canlanıp tekrar çiçek açarlardı. Bugün de her gün olduğu gibi çiçeklerini kontrol ediyor, toprağı kuruyanlara su veriyordu. Bir yandan da özlemle ormanına bakıyordu. Çiçeklerin kurumuş dallarını, dökülmüş yapraklarını tek tek, özenle, hiçbir acelesi yokmuşçasına ayıklıyordu. Zaten hiçbir acelesi de yoktu. Korkusu da yoktu aslında. Her şeye inat yıllardır günaşırı ziyaret ettiği sırdaşına gidip içinde yürüyüş yapabiliirdi. Güneşin tadını çıkarabiliirdi. Ağaçlara sırtını dayayıp oturabiliirdi. Korkusu ölmek değildi. Onun için korku sözcüğü ölümle hiç buluşmamıştı. O sadece cansız bedeninden kaçılacak bir ölüm istemiyordu. Özellikle de yalnız gömülmeyi hiç istemiyordu. En azından buna hakkı vardı. Eğer böyle bir şekilde ölecekse de gömülmeyi değil yakılmayı istiyordu. „Bu şekilde virtüsten arınmış, temiz ve kimseye zararım olmadan gitmiş olurum“ diye düşünüyordu. Dünkü telefon konuşmasında da böyle tembihlemiş, böyle vasiyet etmişti kızına. Ailesinin bile katılmayacağı bir cenaze törenini asla istemiyordu. Sahipsiz bir köpek gibi yalnız ve kimsesiz... Ormanın çimle serili alanında köpeklerini gezdirmeye getiren aileleri görünce 'Onlar bile yalnız değiller.' diye mırıldandı.

İçten içe olanlara hayret ediyor, küçük bir virüsün bütün dünyayı bu denli etkileyişini anlayamıyordu. Dahası son yolculuğu için endişeleneceğı aklından bile geçmezdi. "Hayat sürprizlerle dolu." diye geçirdi içinden. Her zaman da böyle olduğunu düşünmüştü. Eşi Paul ise ona hiç katılmazdı "Daha ne göreceğiz Erika!" derdi.

Bazen eşine hak vermek istese de hayat her defasında sürprizlerle dolu olduğunu göstermişti. Yıllar geçtikçe de daha iyi anlamıştı: Her ne kadar bu sürprizler bazen umut verseler de aslında onların çoğu sevimsiz şeylerdi. Bazıları gerçekten de çok sevimsizdi. Bir anda gözlerinin önünde anılar canlandı ve onlara dalıp gitti. Uzunca bir süre geçmişe yolculuk yaptı. Anılar tekrar solmaya başlayınca yavaş yavaş kendine geldi. Güneş de parlaklığını yitiriyordu. Elindeki sürahiyi bir kenara koydu. Televizyonu açtı. Bir spikerin ince ve tiz sesi kulağına geldi. Dışarı çıkma yasağına uymayan vatandaşlara para cezası kesileceğini bildiriyordu. Ardından bir muhabirin, parkta

oturanlara 'Neden yasağı uymuyorsunuz?' sorusuna 'Biz risk grubunda değiliz ki!' diye cevap veren gençlerin sesini işitti. Televizyonu kapattı. Eski ahşap saatin seslerinden başka bir şey duyulmuyordu artık. Tik, tak, tik, tak...

Salonun camlarını açtı. Sehpanın üzerinde geçen haftadan kalma gazeteler, bulmacalar uçuştı. Rüzgâr, seyrek ve gri saçlarının arasından geçip odayı selamladı. Temiz havayı içine çekti. Sonra yatak odasına gidip oradaki camları da açtı. Ormanın kokusu bütün evi sarmıştı. Gözlerini kapayıp pencereye yaklaştı. Pencereden eğilerek bedeninin üst bölümünü aşağı doğru sarkıttı. Sanki dışarıdaydı ve özgürdü. Özgürlük, yalnızlığının tek ilacıydı. Günün geri kalanına yetecek kadar özgürlük depolayınca tekrar içeri girdi. Esintinin sevinçle aktığı koridordan yürüdü. Rahatlamış bir şekilde mutfaka geçip kahvesini hazırladı. Tabakta duran kruvasanın yanına, geçen yıl kızıyla yaptığı kayısı marmelatından koydu. Eşinin sevdiği marmelatlı kruvasan ve az sütlü kahve ile tekrar salona geçti. Güneş göğü kızıla boyayarak batmaktaydı. Her zaman olduğu gibi eşi için bir mum yaktı ve onu masada duran gümüş çerçevenin önüne koydu. İçinde, eşinin takım elbiseli ve siyah beyaz çekilmiş bir fotoğrafı vardı. Yüzünde belli belirsiz bir tebessümle ona bakıyordu. Yaşlı kadının gözleri nemlenmişti ve ince dudaklarından;

"Daha göreceğimiz varmış canım." cümlesi dö-küldü.

Hava kararıştı. Yoldan artık hiçbir şey geçmiyordu, zamandan başka.

Z Ü M R A U F U K

T

1985 İzmir doğumlu. İstanbul Aydın Üniversitesi İnternet Gazeteciliğı ve Yayıncılığı bölümünü ve Bahçeşehir Üniversitesi Görsel İletişim ve Tasarım bölümlerini tamamladı. Yüksek Lisansını Viyana Üniversitesi İletişim Bilimleri'nde bitirdi. YTB Türkçe Ödüllerine Deneme ve Öykü kategorilerinde katıldı. Viyana'da yaşıyor.

Elimde Kağıt ve Kalem

KÜBRA DUTAK

Tam olarak “Nereden ve nasıl başlasam?” bilmiyorum. Kafamdaki cümleler, kelimeler hatta harfler birbirine girmiş, toz gibi uçuşuyorlar. Hangi birini tutup hangi sıraya göre yerleştirip içimdeki ıstırabı anlatmaya çalışsam? Tam bir cümleyi tuttuğumu düşündüğüm an, cümle avucumun içinde kayboluyor. Sonra kelimelere yetişmeye çalışıyorum, onlar da hakeza kayboluyorlar. Harfler, çoktan kaybolmuşlar bile. Ve ben yine başa dönüyorum; “Nereden ve nasıl başlasam?” bilmiyorum. Harfler, nasıl yan yana getirilip anlam ifade eden bir kelime hâline geliyordu? Sonra bu kelimeler nasıl cümle hâline geliyordu? Hatta bu cümleler bir kitabın onlarca, yüzlerce sayfasını nasıl dolduruyordu? Elim, kalemi tutmasını unutmuş gibi yabancılaşıyor kaleme. Kalem, mürekkebini kâğıda akıtmakta ürkek. Bende ki tedirginlik nasıl da yansıyor kaleme, kâğıda, cümlelere, kelimelere ve harflere. Yine başa dönüyorum; “Nereden ve nasıl başlasam?” bilmiyorum. Artık düşünmeden başlamaya çalışacağım. Tıpkı bazı şeyleri düşünmeden yapmak gibi... Veya düşünmeden konuşup muhatabının kalbini bin bir parçaya ayırmak gibi... Ya da düşünmeden uzaklara çekip gitmek gibi... ‘Düşün-

meden başlamak’... Neden olmasın?

Sabah saat dört. Balkona çıkmadan önce, sessizce kalkıp elimi yüzümü yıkıyorum. Sonra balkona doğru yöneliyorum. Oraya ilk adımımı attığım an, kuşların cıvıldaması beni sarıp sarmalıyor. Bir müddet kendime gelemiyorum. Hepsinin farklı farklı cıvıldamaları tüm balkonu kaplıyor ve ben adım atacak yer bulamıyorum. Hoşlanıyorum bu durumdan. İçim çiçek gibi oluyor. Yavaş adımlarla sandalyeme yöneliyorum ve nihayet oturuyorum. Şimdi bu satırları okuyan kişi, kuşların cıvıldaması hakkında yazıp çizeceğimi düşünebilir. Aslında onları uzun uzun konuşmayacağım. Onları dinlemesini seviyorum. Bana huzur veriyorlar ve bir ân kendimi fani olmayan bir âlemdeymişim gibi hissediyorum. Ama fazla sürmüyor bu huzurlu ânlar... Kuşların o neşeli musikisini nefes gibi içime çekerken ve sonsuzluğu düşlerken, dünyanın tüm dertleri ve kederleri son sürat geliyor ve yapışıyor paçalarım. Sallıyorum ayağımı, elimle vuruyorum paçalarım, kurtulamıyorum. Evin içine kaçıp camları sıkı sıkı kapatıyorum, yine kurtulamıyorum. Öyle kenetleniyor ki, gün boyu cebelleşmek gerekiyor. Hatta ömür boyu, son nefese kadar. Aklım,

başımda yerini aldığından beri bu mücadelenin farkındayım. İlk başlarda dikiş tutturamadım işlerime. Hem haylazlıkla hem de tembellikle geçti ömrümün bir kısmı. Okulda başarısızlık, babamın gözüne girememe, çevremın dışlayıcı bakışları... Fakat yılların geçmesiyle ve insanların yanımdan bir bir göçüp gitmesiyle insan olmayı öğreniyordum. Her yaşadığım hadise, her işlediğim hata, her yanlıştan dönüşüm ve mağfiret kapısını çalışım ile bana ilmek ilmek işlenen insanlık hırkası giydiriliyordu sanki... Ama ben içinde kayboluyordum. Uzun bir müddet işsiz kaldıktan sonra pazarcılığa başladım. Haftanın üç gününü sabahın köründe –benim ama sabahın nuru dediğim– saatlerde bizim şehrin büyük pazar alanına tezgâhımızı kurduk yıllarca. Pazarcılığın ilk yıllarında tanıdıklarımın aşağılayıcı bakışlarından rahatsız oluyordum. Anneme, “Sizinkiler ne yapıyor Hüsniye? Oğlun eski işine dönemedi mi hâlâ?” diye sormaları bana diken gibi batardı. Annemse yüzündeki mütebessim ifadeyle geçiştirirdi sorularını. Zamanla sanki alıştım bu işe ama oradaki kalabalığı hiç mi hiç sevemedim. İnsanların dip dibe oluşu ve sanki tezgâhtakiler birazdan ayaklanıp kaçacakmışlar gibi hemen hepsine kapış kapış el koymaları tuhafıma giderdi. Her gittiğimde kalabalık daha da artıyordu ve ben kayboluyordum oracıkta. Şu insan seline olan tahammülüm gibi, babamın da bana olan tahammülü gitgide azalıyordu. Bana olan kızgınlığını annem yatıştırmaya çalışıyordu, “Sabret Bey, bugünler de geçer.” diyordu. Her tökezlediğimde dualı elleriyle yetişip kaldırıyordu beni... Belki de Annemin ve senin duaların ayağa kaldırdı beni bunca zaman. Bilmiyorum... Aslında şu satırlarımı okumanı isterdim. Belki ötelere kanatlanıp konarsın yanıma da şu dağınkılığı düzeltirsin. Çocuklar her gün seni soruyorlar. Hiç sonu olmayan, hiç bitmeyen bir bahçede bizi bekliyor diyorum. Orada kimse üzülmeyecek, kimse kimseyi özlemeyecek diyorum. Çünkü hep sevdiklerimizle olacağız, yitip gitmeyeceğiz diyorum... Soruları, denizin her bir damlası kadar ve benim artık verebilecek cevabım yok onlara. Susuyorum. Yazmak istiyorum her şeyi ve seni. Yazmazsam, seni unutacağımdan korkuyorum. Yazmazsam eğer, kaybolup gideceksin. Ve ben yine başa dönüyorum; “Nereden ve nasıl başladım?” bilmiyorum.

Saat beşe geliyor. Birazdan gün doğacak. Kuşların coşuklu cıvıldaması devam ediyor. Elimde kâğıt ve kalem, dünyanın beni nasıl sarıp sarmaladığını izliyorum.

KÜBRA DUTAK

T

1993'te Almanya'nın Herne şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Essen Üniversitesi'nde Türkçe ve Almanca Öğretmenliği Bölümü'nde lisansını bitirdi. YTB Türkçe Ödülleri'ne Öykü Kategorisinden katıldı.

Boş Meyve Tabacağı

BELKIS KILIÇ

Elini uzattın, “Hadi kızım!” dedin. Park zaten yakındaydı. O anda bebeklerimi bırakıp parka gitme fikri hiç cazip gelmediği için gitmek istemedim. Sen de kendine evin içinde bir meşgale buldun. Ablam ve abimle ilgileniyor, elinden geldiğince mutfakta çorba pişirmeye çalışıyordun. Muhakkak her akşam tezgâhın üzerindeki meyve tabağını doldurma gibi bir adetin vardı, hiç unutmuyorum. Vefat eden eşinden sonra, hayatının hiçbir zerresinde bir boşluğa tahammül edemiyordun. Bu sebeptendir ki annemizin yokluğunu fazla hissetmeyelim diye kendince çabalayıp duruyordun.

Oturduğu yerde gerindi. Mermerin soğuğu doğruca bacaklarına vurduğundan, oturuş pozisyonunu değiştirdi. İşaret parmağı ile hatıra defterinin üzerinde birikmiş tozları usulca silerken karşısındaki manzara baktı. Yüzü düştü. Etrafına kaçamak bir bakış attı. Ardından bütün dikkatini tekrar manzara üzerinde topladı ve düşüncelere daldı.

Sabahın erken saatlerinde her zamanki oyun köşeminde bebeklerimle oturuyordum. Sessizce yanıma yaklaştın. Uzun bir süre beni izledin ve ardından bir kez daha elini uzattın. “Hadi kızım!” dedin. Ablam

ve abim uyanmadan eve meyve alacaktın. Beni de yanında götürmek istiyordun. Ama ben gelmek istemediğimi söyledim sana. Bebeklerimle oynadığımı anlatmaya çalıştım. Onları bırakıp dışarı çıkmak istemediğimi vurguladım. Yüzün asıldı. “Peki.” dercesine geri çekti elini. Uzağıma oturdun. Elindeki bozuk paralar avuç içini terletirken, gözlerini benden bir an bile ayırmadın. Uzun bir süre beni izledin. Daha sonra oturduğun yerden kalktın ve meyve tabağını doldurabilmek için alışverişe gittin.

Ben gelmedim.

Avuç içindeki paraların bu sefer kendi elini terlettiğini hissetti kadın. Ona aldığı hediyeden arta kalan bozuk paralardı bunlar. Hediye henüz takdim etmemişti, daha doğrusu edememişti. Uygun olup olmadığını düşünüyordu hâlâ.

Çoğu zaman sana fark ettirmeden ben de seni süzüyordum, biliyor musun? Gün geçtikçe daha da zayıflıyordun sanki. Sesin daha derinden ve buruk çıkıyordu. Ya da bana mı öyle geliyordu? Üzerime titrediğinin farkındaydım. Benimle iki laf edebilmek için harcamadığın çaba yoktu. Ama ben seni değil, annemi istiyordum. Ablam ve abim seninle oynar ve

vakit geçirirlerdi. Ben ise hep köşemdeydim. Hep yalınzdım. Bir tek annemin ilgisini istiyordum, onu özliyordum. Yokluğu o günlerde çok belirginleşiyor, hissedilir bir hâl alıyordu.

Bir süre eliyle şişmiş göbeğini ovaladı. Doğuma az kalmıştı. Yakında kendisi de anne olacaktı. Ve anne olmanın ne demek olduğunu yakında daha iyi anlayacağından hiç şüphesi yoktu. Soğuk mermerin üzerindeki oturuş pozisyonunu tekrar değiştirirken aldığı hediyeyi inceledi.

En kötü ve korkunç kâbuslarımı gördüğüm dönemde, uykularımdan sıçradığım ve ağlamaya başladığımda yer yatağından kalkıp yanıma oturuşunu ve tesellini nasıl unuturum? Elimi tutup, beni tekrar uyutmaya çalışmanı nasıl hiç olmamış varsayarım? Gelgelelim ki ben ellerimi avuçlarından çeker ve arkamı dönerdim sana. Yine bir gece ağlayarak uyuyakaldığımı çok iyi hatırlıyorum. Sabah gözümü açtığımda yanı başımda uyurken bulmuştum seni. Başımda beklemiştin. Gitmemişsin.

Sayısını hiç bilmiyorum ama pes etmeden bana kendini sevdirmeye çalışman, bana "Hadi kızım!" dercesine uzatmış elini tekrar ve tekrar geri çekmek

zorunda kalışın, beni sessizce izleyişin, beni sessizce sevişin, beni sessizce bağrına basışın, ama benim her defasında sana gitmeyişi, sırtımı dönüşüm ve "Annemi istiyorum!" diye tuturuşum...

Zamanında ona karşı neler hissettiğini düşündü bir an. Hissetmekten de kötüsü, ona neler hissettirmişti acaba? Böyle düşününce hüznüldü. Elini onun üzerinde gezdirdi.

Uzun bir zamanın sonunda o büyük gün gelmişti. Annem dönecekti nihayet hastaneden. Babam da onu almaya gitmişti. O gün en güzel kıyafetimi giyindim. İlk defa kendi başıma saçlarımı topladım ve heyecanla beklemeye koyuldum. Birkaç saat sonra annem ve babam eve gelmişlerdi. Koşarak anneme sarılmıştım.

"Dur kızım, uyanacak şimdi!" diyerek iteklemişti beni. Kim uyanacaktı?

Beni bir kenara aldıktan sonra kucağındaki şeyi yatağa yatırmıştı. Ablam, abim, babam ve annem... Hepsi yatağın başından sevmeye başlamışlardı onu. O anda içimde bir burukluk hissetmiştim. Bir çıplaklık... Bir eksiklik...

Anneme parka gitmek istediğimi söyledim. O şey uyandıktan sonra karnını doyurması gerekmiş. Daha bir sürü işleri varmış. Gidememişiz. Tekrar bakmış-tım yataкта yatana. İçimde ona zarar verme duygusu oluşmuştu. Yapamadım. Ellerimi yataktan çekmiş ve yavaş ve küçük adımlarla mutfığa doğru ilerlemiş-tim. Ocakta tencere yoktu. Çorba pişmiyordu. Meyve tabağı o gün de boştu. Babama, "O nerede?" diye sormuştum senin için. Tek kelime ile cevap vermişti.

Gitmişsin.

Nereye gittiğini, ne zaman gittiğini anlayamadım. Ama o andan itibaren bunları düşünmek için çok vak-tim oldu. Neticede o günden sonra kimsenin ilgi oda-ğı değildim artık. Bebeklerimle oynarken kimse beni izlemiyordu. Annemin meyve almaya vakti kalmıyor-du. Parka gitmeyi kimse teklif etmiyordu. Açıkçası kimse elini uzatmıyordu. Herhangi bir kelime sarf etmeden, "Hadi kızım!" dercesine bana bakmıyordu. Ne kadar çok yerin varmış oysa hayatımda.

Ama gitmişsin işte.

Senden bana kalan, çaresizce geri çekilen ellerin oldu.

Senden bana kalan, boş meyve tabağın. Ve mezar taşın.

Son bir kez daha doğrudu dedesinin kabrini dört bir yandan sarmalayan mermer taşında. Bedenini ter bas-mıştı bu sefer. Avuç içindeki bozuk paraları toprağa bırakırken mezar taşı kenarına yerleştirdiği hediyesine baktı yine. Pazar filesi aldığıncaya meyve ile doluydu. Gözleri sulandı genç kadının. Artık gitmeliydi. Elindeki hatıra defterini çantasına yerleştirmeye çalıştığı esnada bir sancı girdi karnına. O sırada defter yere düştü. Ne kadar yerden kaldırmaya yeltenmiş olsa da eğilemedi. Aksine sancısı daha da artmıştı. Alnından terler dökülü-yordu. Yardım arayan gözlerle etrafa bakınırken, eliyle de karnını ovuşturmaya devam ediyordu. Genç kadın kabristanda bağırılmak için çabalıyor ama yüreğinde-ki korku buna engel oluyordu.

Yardıma ilk koşan bekçi ve diğer kabristan ziyaretçi-leri kadını rahatlatmaya çalışırken, ayaklarının altın-da hatıra defteri bir o tarafa bir bu tarafa savruluyor-du. Kadın doğum sancısıyla ambulansa taşınırken, defterin açık sayfasından mürekkebi henüz kuruma-ya başlayan şu üç satır çarpıyordu gözlere:

İlk defa bana elini uzatmıyordun.

İlk defa, bana elini uzatmanı bu kadar istedim.

İlk defa kararlıydım elini tutmaya.

Yapmadın.

Ben de gittim.

BELKIS KILIÇ

T

1995 yılında Avusturya'nın Viyana şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Ardından Viyana Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesini bitirdi. Aynı üniversitede Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisansını yapmaktadır. YTB Türkçe Ödüllerine Deneme ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

•—ROTTERDAM, 1979—•

BUSHALTE
7

HAV HAV'A YES,
MEE'YE NO'MU ?

KURBAN BAYRAMI'NA BİR KOYUN ALDIM, OTOBÜSLE EVE GÖTÜRÜRÜM DEDİM. TAM BİNERKEN ŞOFÖR KOYUNU GÖSTERİP VASAK DEDİ. O AN BAKTIM OTOBÜSÜN İÇİNDE BİR KÖPEK VAR. „BU OLUYOR DA KOYUN NEDEN OLMUYOR” DİYECEĞİM AMA O KADAR DİL YOK. ARTIK OLACAK GİBİ DEĞİL BEN DE ŞOFÖRE SİTEM ETTİM:

Dinlemeyi Bilmeli

MELİSSA IŞIK

Fotoğrafta gördüğünüz Narin çiçeğine bundan birkaç ay evvel rastladım bahçemizde. Gözlerimi kamaştırın, çiçeğin zarafeti değildi yalnızca. Baktıkça etrafını saran, ona eşlik eden, sarıp sarmalayan çime ve minik otlara kayıyordu gözlerim.

Bir gün durdum ve iç çektim çünkü anladım ki Rabbimizin düzenlediği bu sonsuz güzelliğe sahip olan tabiat, haddizatında hayatın aynası olarak işlev görüyor. Bu fotoğrafta gördüğünüz tabiatın ufacık bir karesi, akla sığmıyor, olağanüstü dünyamızın yapısını canlandırarak anlatıyor.

Çiçek ve otlar başlı başına bir tezat. İnsanlığın tasviri.

Çiçeği hangi kelimeler ile bağdaştırıyoruz?

Ben; güzellik, nezaket, merhamet ve şefkat diyebilirim. Ya otlar? Solgunluk, burukluk, belki de hüznü ve keder...

Otlar olmasa, yani hüznü, kederi tanımasak, güzellik ve mutluluk gibi tabirlerin özelliği kalır mı? Değerini bilebilir miyiz bu kadar bir çiçeğin? Basit bir çiçek der geçeriz, mutluluk sıradan der güleriz.

Başımıza gelen kötülükler de bu şekildedir. Hayatımıza giren vefasız, kötü niyetli insanlar da böyledir. Onlar olmasa nereden bilebiliriz kadim dostların kıymetini? Acı dolu günler yaşamasak, nasıl tadını çıkarabiliriz huzurla doğduğumuz anların?

Berbat diye adlandırdığımız her şeyin amacı, bize güzelliklere minnet duymayı ve küçücük bir mutluluğun dahi müteşekkir olmak için bir sebep olduğunu öğretmek sanırım.

Ben de teşekkür etmek istiyorum, acı çektiğim her gün, dökülen gözyaşları ve solgun otlar için. Meğer güzelliğin değerini bunların vasıtasıyla öğrenmişim çoktan. Çiçek her sabah bahçemizde yalnızca hatırlatmak için bekliyormuş beni.

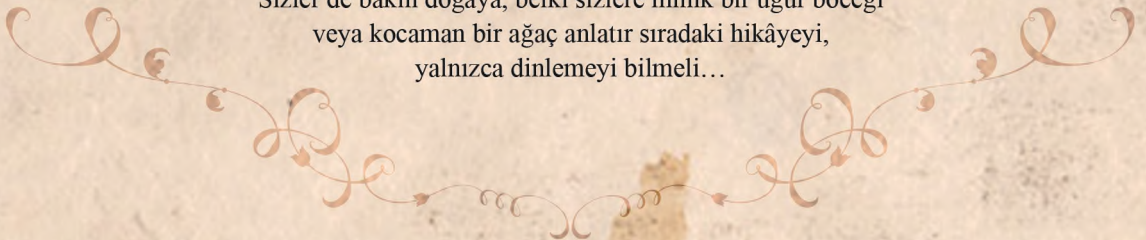
Şöyle fısıldadı bir gün kulağıma: 'Hüznü dolu her anında önce yanımdaki otları ve en sonunda beni hatırla. Allah kullarına dert veriyse, elbet ardından huzuru da verir. Sen yalnızca hayata doğru gözlerle bakmayı bil.' Velhasıl, Rabbim bu dünyayı öyle inşa etmiştir ki, her şeyin bir karşıtı vardır.

Doğamız, bize en güzel hikâyeleri anlatıyor,

Ben Allah'ın sanat eseri diyorum.

Biz insanlar doğru bakmayı öğrendiğimiz anda, küçük bir çiçek, öğretmen oluveriyor.

Sizler de bakın doğaya, belki sizlere minik bir uğur böceği veya kocaman bir ağaç anlatır sıradaki hikâyeyi, yalnızca dinlemeyi bilmeli...

Ertuğrul Sabuncu

ERGUVAN ÇOCUKLARI

gün doğarken gün geceden bırakılan
bir şarkı mırıldanıyor söylüyor o dağdan adamlar
içlerinde zincirleri kırmaklar geçiyor

gün ki şehrin ortası
şehrin ortası kırılğan minare
önümüzde sallanan hangi atın yelesi
hangi obanın çocukları önümüzden koşuyor
düşlerinde bir kilidin düştüğünü görüyor
ferman kâğıtlarının kıvranışını

*"hep bir ağızdan tabyalarına şehrin
şehrin tabyaları tabyalarına şehrin
bu yer değil aslında rengi değil gecenin
hayra yorulsun alınımızın teri"*

tepe dediğin o tepe önlerinde tepe tepe
onlar ki dünyanın şövalyeleriyle
homurdayan devleriyle
kuşanıp bellerinde aşk bu gülden kılıçları
bir insan seli selleri köpükten kılıçları
çarpışarak bir kente girmek
bir kere ama sonsuza kadar için
bu tepeyi aşmak
tepeyi aşmak ve yontmak
parmağımı göğşe diksin tepeler
kulaklara açılın kırmızı mermer
şehrin şarkısıyla karanfiller
bu şehrin şarkısını ezberlemeli
ezberlemeli taşını kaldır taşını
oy oy karıncalar çıksın
ve sonra tırmanan
üç kalbime erguvan

ERTUĞRUL SABUNCU 1994 yılında Almanya'nın Berlin şehrinde doğdu. Berlin Freie Üniversitesi Hukuk Fakültesinde lisans öğrenimini "Uluslararası Hukuk ve Avrupa Hukuku" alanında "Milletlerarası hukukta kişisel verilerin korunması" konulu uzmanlık teziyle bitirdi. YTB Türkçe Ödüllerine Şiir ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

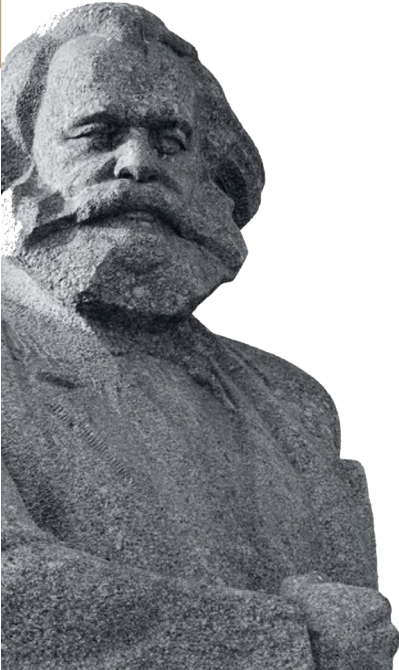

Ubeydullah Çavuş

KURTARIN KARL MARX'I

Hızım kesiliyor, çıldırıyorum
 Bir oradayım bir burada
 Ne bu, bir labirent mi?
 Çocuk arabaları, kaplumbağa insanlar,
 Toz bulutu, makine uğultusu
 Nedir bu Karl Marx'ın rezilliği?

Açın önümü
 Ah nerede memleket insanının cevvaliği!
 42 ayın pervaneleri.
 Bürokrasi mi hantal, insan mı cimri?
 Nedir bu Karl Marx'ın rezilliği?

UBEYDULLAH ÇAVUŞ 1993 yılında İstanbul'da doğdu. Liseyi Hannover'de okudu. Braunschweig Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünde lisans ve yüksek lisansını tamamladı.

Esra Çöloğlu

8372

Tanıdık dudaklarda bir aylak kahkaha
kayboluyor mavi kasklar uzandığım ufukta
Uzundur yolculuğu kursunun
komşumla paylaşılan son aşın sıcaklığı
süzülürken hâlâ damağımda

Şakaklarına dayanmış işte sürgün ömrümün
doyuran ekmek o umut
kuru kırıntılar kaçtı gözüme
acı bir serüvendir ihanet
Mühlet verilmiş
mavi dağların arasından
son kez içimi ısıtan güneşime
Canını öptüğüm bu topraktan başka
sığmaz hiçbir şey yumruklarıma
silahsız
ve başı dik masumiyetim
kravatlı
boğazımdan geçen endamlı son nefesim!

Anlatsın şimdi kelebeklerin mavisi
düştüğüm bu zemin
Srebrenitsa'da 8372 kardeşin güvenli beldesi
Anaların yüzünü sürdüğu bu toprak
ilelebet duayla sulanacak
mavi dağların arasından
güneş hergün iftiharla doğacak
unutulmamaya ant içilmiş
ve u-n-u-t-u-l-m-a-y-a-c-a-k!

Esra Çöloğlu

KİMSESİZ SAHİLLER

Mihrabında gözlerin,
yüreğimin derinlerinden çekilen sular
yükseliyor dalga dalga
Halatlar suskun, ufuk loş
bir daha dokunur mu bilmem güneşin renkleri kararan lahzâma

Boynu bükük sessizliği
bir sır kondu dudağımın kenarına
Yaşatır mı bilinmez uzunluğu ömrün
Melal sarmaşıklanıyor boylu boyunca
kimsesiz sahillerde
Kırıntılar kaldı avucumda , ama
hani berduş da mesken yalnız çöllere,
Sultân kurak kumlar mabedine!

Görebildiğince gözlerimin
suyum aşım
Tamahım yok esasında
çiçek bahçelerine, okyanuslara
Sırrımı saran dikenim ben!
Ama korkarım
kurudu kuruyor ekmeğim
Şu göğün cümbüşünden
yağdır üzerime
yağdır ki düşerken damla damla
neşelensin bu sahilde suskun balıklar

ESRA ÇÖLOĞLU 1991 senesinde Almanya'nın Münih şehrinde doğdu. Psikoloji mezunu ve iki senedir danışmanlık merkezinde uzman psikolog olarak hizmet veriyor. Empati ve farkındalığın önemini yazı ve şiirlerinde yansıtmayı seviyor. YTB Türkçe Ödüllerine şiir kategorisinde katıldı.

Büşra Kızıl

BEKLEYENLER

Onlar mutluydu
Çok mutlu, çok hırçın, çok yorgun
Saçları ve sakalları uzundu
Gövdelerinden çıkan nefes hiç kesilmiyordu
Tren duraklarında bayram karşılıyorlardı
Her yolcudan ödünçtü çığlıkları
Solmuş kalplerini tutuyorlardı avuçlarında
Susmadılar, yine çok beklediler
Göz yaşları önlerine dökülüyordu
Ezilirdi bütün baş kaldırdıkları yollar
Tükenerek biterdi her yolculuk
Dilden düşmeyen ateşten çember yüreklerinde
Kimseye muhtaç değildiler
Onlar neden kördü

BÜŞRA KIZIL 1995 doğumlu. Küçük yaşlarda şiirler yazmaya başladı. Gent Üniversitesi'nde Veterinerlik okuyor. En çok hayran olduğu şairler Adil Erdem Bayazıt ve Necip Fazıl Kısakürek. Okumak ve yazmanın yanı sıra, fotoğraf çekmeyi, çizim yapmayı ve piyano çalmayı seviyor.

Numan İlkut Ayvaz

ANGUT KUŞU ENAYİ MİYDİ?

Harp meydanında bir kadın yatıyor.
Yanında cömert bir bey beklemekte.
Bir eşe benzer kendileri.
Kederle dolu bir eş.

Son nefesini veriyor hanımı ağzından.
O ise merhamet nazarıyla;
Sinesini kanatlarıyla dolduran.

O andan beridir,
artık dünyada bir başına.
Ne çare... o da farkında.

Rüzgârın asabiyetine,
Kızıl ve paslı yelkenleriyle siper alsa da,
kelepçeler zorla bekletir.

Düşmanlarına inatla bakmaz,
Bırakıverir gerilerde hendeğini.
Öylece, gereğince bekler sevdiğini,
ve tertemiz o saf bedenini.
İnce körpe dallar yağarken üzerine,
Demirler bile aşınır.
Hâlâ bütün vakarıyla yanında.
Nişan ahyorsa da hasımları,
Kızıl harp meydanlarında.
Sadakati, korkularına galebe çalar.
Son vazifesi onu, eşine en içten bağlar.

Peki ya sen! Evet sen:
Bilmeden ne zırvalarsın.
Yoksa benim kahramanımı bilir misin?
Sanmam bir şeyler bildiğini;
Yalnızca hoyratçasına küçümsersin...

Heyhat! Ne münasebet!..
Asil bir kuşa, ne diye ahmak dersin?
Gerçi bilir misin?

asıl o enayi sensin.

NUMAN İLKUT AYVAZ 1993, Buchen im Odenwald'da doğdu. Münih'de Ludwig-Maximilians-Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyor. YTB Türkçe Ödülleri Şiir Kategorisinde Jüri Özel Ödülü kazandı.

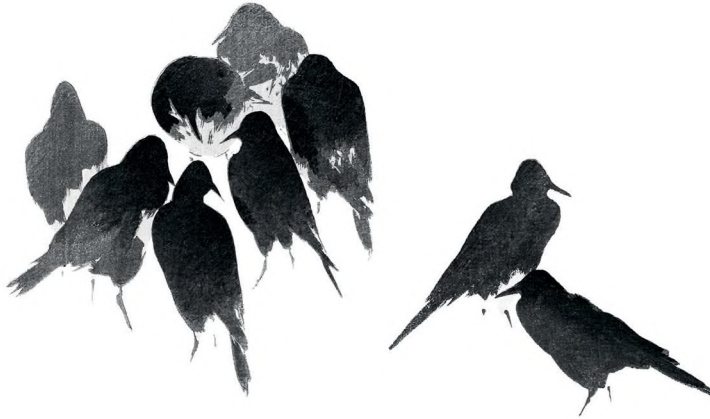
Melisa Akdoğan

KAYBOLMAKTAYIM

Taşları kırılmış yüzlerce yol
Yalın ayak yürüyenler
Ve yaralanarak öğrenen bir çocuk
Sensizliği yaşıyoruz

Gidişinle yıkılmış bir dünya
Umutları dibe gömmüş bir Rüya
Loş bir kafa, korkusuz yürek
Sen mi üşütüyorsun bu şaşkınları?
Herşey boş, herşey pek
Hangisi daha acı?
Hangisi ipek?
Bilirim buharlaştırıcı mesajları
Mide bulandırıcı yarınları
Ve buna alışmış gibi yapan kadınları

Sen gittin gideli fevkalâde kaybolmak
Yanında götürdüğün hayallerimi ihtirasla sarmalamaktayım

MELİSA AKDOĞAN 1998 yılında Fransa'nın Oyonnax şehrinde dünyaya geldi. Lyon'da bulunan IAE School of Management Yüksek okulunun işletme bölümünde eğitimine devam ediyor. Küçük yaşlardan itibaren Türk edebiyatına büyük bir merak duydu. Bu ilgi Türkçe'nin ne kadar güzel ve zengin bir dil olduğunun farkına varmasını sağladı.

Talib Ensar Dutak

DOĞRU KOLTUK

Sıcak sözler, rengi olmayan kalpler
 Göğe ulaştı sonbaharın serinliği, uçuşan tozlar
 Hiç görmedim kedersiz treni, uzak değildir ömrüme
 Herkes çıkmazın ortasında, gel de ulaş kalbin temizliğine.

Talep karşılığı yok edilen aileler, yetim çocuklar
 Cehenneme ulaşan merdivenin ayak seslerine mahkûm
 Kuşların servetine göz koyanlar, nankörün ta kendisi
 Bir bakmışsın, her zaman yanan lamba, her zaman için sönmüş.

Çabayı görmek değil, fark edebilmektir
 Yasak olan yollarda, muhtacım sana diyebilmektir
 Yüz üstü bırakılanlar, üzülmeysin, karşılıksız yardım eden var
 Ben değil, sayende diyebilmek var.
 Kendi ellerinde yanan ömrün, ödenen bedeldir
 Mektupların soluğu, yaşamak için sebeptir
 Bitmek bilmeyen yolun sonu, bir gün edeptir
 Kalbin ortasında kurumuş gözler, sevgidendir

Kendini bulmak isteyene, yoktur zordan başka
 Bu sene erken geldi – sönmüş kelebekler hasta
 Suçu atma- yüzleş, bil ki her şey kendindedir
 Arkasına bakmadan yürüyenler en tepededir.

Taşların göl kenarında suyun akışını izlemesi gibi, izliyorum
 Hayatın manzarasını izliyorum
 Koğuşun karanlığını izliyorum
 Kirlenmiş elleri izliyorum

Bulutların arasındakini özgürlük sananlar, tek tek sıralanmış
 Her yerde görünen saat, aldırılmaz hayat ölçüsünü
 Tasası olmayan felekte, koltuğunu iyi seçti
 Kim var perde arkası, gönül kenarı, yürek arası?

TALİB ENSAR DUTAK 1999 yılında Almanya'nın Herne şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Ardından Bochum Üniversitesi'nde Uluslararası İşletme ve Yönetim bölümünde lisans eğitimine başladı.

DOSYA

TÜRK ETRAF

ELİF NESLİHAN GÜNEY MEHMET BOLAT

BÜŞRA KIZIL MELTEM ARSLAN BİLGE ÇİMEN

SÜMEYRA YENİCE UBAYDULLAH ÇAVUŞ

CE'NİNİN İNİNDA

SENA ŞEKER

LİNA BÜSCHER

ERTUĞRUL SABUNCU

ELİF ÖZKAN

MÜNİRE ESLEM BOZKURT

ZİŞAN ÖZKAN

ZÜMRA UFUK

YAVUZ COŞKUN

DİL BAHÇEMİZİN NADİDE ÇİÇEĞİ

ELİF NESLİHAN GÜNEY - MEHMET BOLAT

uvaffakiyetsizleştiricileştiriveremeyebileceklerimizdenmişsinizcesine.

Okurken zorlandığımız ve hatta anlamını bir yapboz gibi bulmaya çalıştığımız bu kelime, Türkçede en uzun kelime olarak kabul ediliyor. Bu kelimenin grameri aslında bizlere, hepimizin ortak noktası Türkçe hakkında çok ilginç hususları göz önünde buldurmamızı sağlıyor.

Türkçeyi ayrıcalıklı kılan ve yu-

karıda misal olarak verdiğimiz kelimenin oluşabilmesini sağlayan özellik ise eklemeli bir dil olmasıdır. Yani bir kelime, yer, aidiyet ve nesne vs. gibi bilgileri aynı zamanda barındırabiliyor. Bu özellik (ve artikellerin olmaması), Türkçe ve Avrupai diller arasındaki en belirgin farkı temsil ediyor. Türkçenin eklemeli bir dil olması, bir yandan müthiş sistematik (ünlü uyumu, bağlaçlar vs.) bir dil olması artısını, diğer yandan da çok ince ve detaylı

kurallardan oluşan bir bütünü beraberinde getiriyor.

Fakat sizleri bu yazımızla Türkçenin özelliklerine yoğunlaşmış dil bilimi terimleriyle sıkmak istemiyoruz. Asıl gayemiz, ana dilimiz olan Türkçeyi ve iki dilli bir yaşamın ayrıcalıklarını birlikte keşfetmeye davet etmek.

Bugün Avrupa'da yaklaşık altı milyon Türk yaşamaktadır. Bu da demek oluyor ki nüfusun büyük kısmı Türkçenin yanı sıra yaşa-

dıkları ülkenin dilini de konuşabiliyor. Hatta Avrupa'da doğan genç nesiller iki dille büyüyor. Dilin, kültürün anahtarı olması dolayısıyla, bu genç nesil ana dili ve ikinci dilleriyle içinde yaşadıkları ve çoğu zaman birbirinden farklı özellikler gösteren kültür ve kimliklerini temsil ediyorlar. Birbirine gramer açısından çok uzak duran mesela Türkçe ve Almanca'yı veya Türkçe ve Fransızca'yı aynı zamanda öğrenmek ve hatta yer-ortam olarak birbirinden ayırmak zorunda kalmak, Türk asıllı çocuklar için hem bir zorluk hem de bir dil sorununun temelini oluşturmaktadır. Fakat yazımızın şu kısmında pedagoglar ve bilim adamları tarafından savunulan tezleri buraya aktarmak yerine asıl yönelmek istediğimiz, şu soruların cevabını aramaktır: **Ana dili Türkçe olan Avrupalı bir genç, bir birey neyi keşfediyor? Bu bağlamda Türkçeyi keşfetmek ne demek?**

İki dille büyümek, yani iki ayrı kültüre ulaşabilmek, iki ayrı kültürün ve bunların mensuplarıyla konuşabilmek kültür ve dil kimliği açısından olağanüstü bir esneklik demektir.

Birden fazla dille yetişen gençlerin kültürel farklılıklara karşı daha hassas ve daha açık olduğu-olacağı aşıkârdır. Zira kendi tecrübelerinden yola çıkarak çeşitli diller ve kültürler arasında yaşamaya alışkındırlar. Böylelikle çift dilliliği ve bu bağlamda **Türkçeyi keşfetmek, kültürel zenginliği keşfetmek demektir aynı zamanda.**

Özellikle Almanya'nın eğitim politikası bu kapsamda önemli

gelişmeler kaydetmekte. Geçtiğimiz senelerde, eyaletler arası eğitim politikası konferansında yabancı dil derslerinde (özellikle İngilizce ve Fransızca) öğrencilerin kültürel hassasiyet ve kültür farklılıklarını empati ve açık görüşlülükle karşılmasına yönelik eğitim ünitelerinin müfredata dahil edilmesi kararı alınmıştır. Böylelikle Almanya çok dilli ve çok kültürlü bireyler yetiştirmeye çalışıyor. Şu da bir gerçektir ki hayatın gerçeği çift dillilik ve çift kültürlülüğe aşına olan Türk asıllı öğrenciler, **Türkçeyle birlikte dil ve kültür hassasiyetini de keşfederek Avrupa'da fazlasıyla değer biçilen çok dilliliğe küçük yaşta sahip oluyorlar.**

Türkçenin, duyguları bir kelimeyle ifade etme gücüne sahip olması bu dilin en değerli özelliklerinden biridir. Bünyesinde gönül, kısmet, vuslat ve can gibi yakınlık anlamlı kelimeleri barındırması, bu dilin insanın duygularına kolayca temas ettiğini gösteriyor bizlere. Böylelikle **Türkçeyi keşfetmek duygulara doğrudan temas eden bir dili de keşfetmek demektir aynı zamanda.** Her dil o dili özel kılan kültürel kavramlara ve deyimlere sahiptir. Çift ve çok dillilikle bu zenginliklerden faydalanmak mümkün oluyor. Bu da analitik düşüncüyü kuvvetlendirir ve çok dilli birey kendini ve hislerini daha kolay bir biçimde ifade etme imkânı bulur.

Dillere insanlar tarafından belirli (belki de bir o kadar belirsiz) sebeplere dayanarak prestijler biçiliyor. Avrupa'da göçmen dil sayıldığından Türkçeye, hem Avrupalılar hatta ve hatta ana

dili Türkçe olanlarca oldukça az prestij tanınıyor. Fakat Arapça, Farsça ve Fransızca gibi dillerden izler barındıran bir dilin zenginliğinden evvela bizlerin farkında olması gerekiyor ki, böyle bir prestiji oluşturabilelim. Mesela *ampül'ün ampoule'den; sarj'ın (şarz değil) charge'dan veya asansör'ün ascenseur'den* ve bunun gibi toplam 5000'e yakın kelimenin dilimize Fransızcadan geldiğinin farkında olalım ve böylelikle Fransızca dil öğreniminde bu zenginlikten istifade edelim istiyorum. İnaniyorum ki bu, **Türkçenin güzel bir yanını keşfetmemize sebep olacaktır.** Sadece Fransızca değil, Arapça veya Farsça, hatta eklemeli birer dil olan Fince ve Japonca öğreniminde de Türkçe bizlere kolaylıklar sağlayacaktır.

Üstelik diasporadaki gençlerin küçük yaştan itibaren Türkçeyi keşfetmeleriyle beraber, yani birden fazla dille büyümelelerinden dolayı zihinsel açıdan da avantajlara sahip oldukları birçok bilimsel çalışmada ele alınmıştır. Örneğin zihin teorisi (*Theory of Mind*)... Karşısındaki perspektifini anlayabilme, onun açısından düşünebilme ve empati kurabilme kabiliyetinin çok dilli çocuklarda daha hızlı ve etkili bir şekilde geliştiğini birçok araştırmacı ispat etti. Aynı şekilde retorik ve dili stratejik kullanma (mesela bir hikâyeye anlatırken mimik ve jestlerle anlatımı kuvvetlendirmek gibi) becerilerinin de çok dilli çocuklarda tek bir dille büyüyen çocuklara nazaran daha ileri bir boyutta olduğu savunuluyor.

Ayrıca birden fazla dile sahip ço-

cukların yapılan iş veya bir konu üzerinde dikkat toplama becerilerinin daha çok geliştiğini bilimsel çalışmalar sayesinde görebiliyoruz. Konuyla ilgili yapılan şu deneyin sonucu örnek verilebilir: Araştırmada çok dilli çocuklardan renkli küçük levhaları, önce kalıbına göre, sonra da renklerine göre dizmeleri istendiğinde, çok dilli çocukların dikkatlerini daha kontrollü kullandıkları ve tek dille yetişen çocuklara göre daha hızlı davrandıkları görülmektedir. Bu avantaj, çocukların zihinlerindeki iki dil sistemini kontrol edebilmelerinden kaynaklanmasıyla açıklanıyor. Bundan başka çeşitli araştırmaların sonucunda farklı dil bilgisine, dil düzenine ve anlayışına sahip olmaları sonucu çok dile sahip olanların, birçok konuda daha yaratıcı özellikler kazandığı da vurgulanmaktadır. ***Bu anlamda bizler için Türkçeyi keşfetmek aynı zamanda bilişsel açıdan da birçok kabiliyeti keşfetmek demektir.***

Avrupa'daki Türk gençleri için Türkçe konuşmak kadar Türkçe okumak ve yazmak da önemlidir. Özellikle de birden fazla dil ve kültürle yaşayan gençlerin farklı bakış açıları, konuları ve duyguları ifade edebilme kabiliyetleri sayesinde verilen edebî eserler de zenginleşmektedir. Ayrıca bir dili keşfetmenin en güzel yollarından biri de edebî eserleri okumaktan geçer. ***Bu yüzden Türkçeyi keşfettiğimizde bizlere zengin bir edebiyat dünyasının kapıları da açılacaktır.***

Diaspora'da doğup büyüyen gençlerin Türkçeyi keşfetmeleri hem bilişsel açıdan hem de dil ve

kültür zenginliği açısından onlara birçok fayda sağlar. Herhangi bir dili keşfetmek bizlere yeni kapılar açar, insanlarla iletişimizi, kendimizi ve duygularımızı farklı şekillerde ifade edebilme yeteneğimizi, başka insanları ve kültürleri anlamamızı ve onlarla empati kurabilmemizi sağlar. Dil öğrenmek hiçbir zaman sadece gramer öğrenmekle özetlenemez. Bir dile sahip olduğunuzda yeni bir dünyaya da sahip olursunuz. Sözün özü, özellikle diasporadaki Türk asıllı çocuklar ve gençler ***Türkçeyi keşfettiklerinde bir dilden fazlasını keşfettiklerini anlayacaklardır.***

SIĞINDIĞIM LİMAN: TÜRKÇE

SENA ŞEKER

Her dil kendine özgüdür. Kelimeler dilin yolunu belirler ve yolcularına binbir çeşit güzergâh sunar. Bazı yollar vardır, sadece o coğrafyada görürsün, o beldeye hastır. Bir duygu, bir hâl, bir hissiyatın güzergâhı sadece o dilin yollarından geçer. Bilmeyene o yolu tarif etmek çok meşakkatlidir, çünkü yabancı olduğu belde bilmediği yolların arasında kaybolur. Bilen, bilmeyene ne kadar tarif etmeye çalışırsa çalışsın, bilme-

yene yolun sonu çıkmaz sokaktır. Tek bir hedefi anlatmak için farklı bir coğrafyada satır satır yazman gerekir. Benzer yolları baz alarak anlatmaya başlarsın ama tariften öteye geçmez. Anlatım uzadıkça manasını yitirir kelime, hedefi şaşar; yarım kalmış, anlatamamış gibi... Tamamlanmamakla beraber orijinalliğini de kaybeder.

Konuştüğümüz dil hayal dünyamızın ve algımızın sınırlarını çizer. O sınırlar içerisinde kendimizi bulu-

ruz ve dünyaya o çerçeveden bakarız. Ne kadar çok dil öğrenirsek sınırlarımız da o kadar genişler. Her dilin karakteristik kelimeleri vardır. Bazı durumlar, bazı kelimeler sadece o dilin şahsına münhasırdır ve belli başlı durumlar, özellikler vs. sadece o dilde vardır; bundan olsa gerek, biz de o dilde yaşarız. Birçok alanda farklı bakış açılarından bakabilme kabiliyeti kazanırız. Bildiğin her dilin coğrafyasını keşfetme imkânıyla yollarında raks ederiz. Ezberler bozulur

ve kalıplaşmış bilgilerden uzaklaşarak farklı bir gerçeğin olasılığına inancımız artar. Diğerkâmlık, hoş-görü, duyarlılık, anlayış vs. artar, çünkü sınırların ötesinde bir sınır olduğunu bilir. Tek dil konuşanlardan ziyâde bildiğin diller çerçevesinde kendi sınırlarını kendin oluşturursun. Ne kadar çok dil bilersen o kadar çok bildiğin dillerin sınırlarını tanırırsın. Bir dilde düşünürken çıkmaz sokağa girdiğinde duvara toslarsın bazen. Duvarın ötesindeki yoldan haberdar olduğun için ya duvarı yıkarsın ya da kanatlanıp uçarsın.

Dil zihnimizin hazinesi ve sermayesidir. Yola çıktığımız coğrafyada kelime dağarcığımızdan besleniriz ve bu beslenme ağırlığına göre o bölgedeki varoluşumuza kefil olur. Bir bölgede var olabilmenin temeli dil bilmekten geçer. Dile ne kadar hâkim olursan yaşamın da bir o kadar garantilenir. Daha fazla yol kat edebilmek için sermayeyi sürekli katlamak gerek. Sermayen ne kadar büyük olursa diğer bir dile olan yatırımın da o kadar sağlam ve kârlı olur. İlerleyen yıllardaysa kâr ve zararı ile gelecek nesillere miras bırakılır. Bu kapsamda dillerin birbirine olan rekabeti kaçınılmaz olur. Algılar hiyerarşik bir sistemde birleşir ve belli diller bu sıralamada asla rağbet görmez. Örneğin Avusturya'da Almanca, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca gibi diller ön planda tutulurken Türkçe, Kürtçe, Arapça, Boşnakça, Sırpça gibi diller küçümsenir ve bu dilleri konuşan insanlar hayata bir sıfır geriden başlamış gibi lanse edilir. Ben de bu durumdan muzdaribim. Avusturya'da yaşayan birisi olarak hakkımızda sürekli istatistikler

çıkarılıyor ve sanki çok dil bilmek bir dezavantajmış gibi basında gündem konusu oluyor. Hiçbir zaman hakikati yansıtmayan istatistikler...

Babam küçük yaşlarda gelmiş bu topraklara. Türkiye'deki eğitim hayatını yarıda bırakarak dedeme eşlik etmiş. Annem Türkiye'de dönemin şartlarından dolayı ancak ilköğretimi tamamlayabilmiş. O da genç yaşlarda gelmiş ailesiyle Avusturya'ya. Bu coğrafyada keşmiş yolları. Babam erken yaşta gelmenin avantajıyla Almanca'yı bir hayli öğrenmiş. Annemse kendini biraz olsun ifade edebilecek kadar öğrenmiş onu. Kardeşlerimin ve benim, eğitim hayatına atılmadan önce öğrendiğimiz dil Türkçeydi. Yanlış bilgi aktarım çekincesiyle annem bize, Almanca öğretmeye kalkışmamış. Babamsa yoğun iş koşullarından dolayı bildiği dili, bize öğretecek vakit bulamamış. Bu sebeplerden dolayı hayatımızın temelini aile içerisinde öğrenebildiğimiz kadarıyla Türkçeyle attık. Sadece bir bölgede alışlagelmiş konuşma tarzından ziyade, tek bir bölgede Türkiye'nin farklı bölgelerinin üslubunu taşıyan insanların birleşiminde öğrendik Türkçeyi. Zihnimiz bizi bu dille besliyor, bu dilde var ediyor ve bu dilde yaşıyorduk. Almanca konuşamaz duruma gelen akrabalarımızla iletişim kurabilmenin yolu Türkçeden geçiyor. Yaşadığımız coğrafyadan mesafe yönüyle uzakta kalan aile büyüklerimize yol oldu Türkçe. Uzakları yakınlaştıran ve bizi birbirimize bağlayan dil...

Eğitim hayatına atılmamızla beraber yaşantımıza Almanca da eklendi. Bu kapsamda her za-

man dillerin rekabet edercesine kıyaslandığını bütün şiddetiyle yaşadık. Türkçe hep bir adım geri kalmışlığın ifadesini taşımaya başladı. Etrafımız bunu dayatıyor ama hissettiklerimiz ve tecrübelerimiz aksini iddia ediyor. Kimi zaman Türkçe konuşabildiğimiz için öz güvenimiz zedelense de bu tür dayatmalardan güç alarak daha sağlam adımlar attık bu yolda. Kimi zaman aksini ispat etmek ve çok dil bilmenin büyük bir avantaj olduğunu kanıtlayabilmek için, yolumuza örülen duvarları aşım sınır ötesini görmeye adadık kendimizi. Kimi zamansa Türkçe konuşabildiğimiz için entegre olmamakla suçlandık ve belli kalıplara sıkıştırıldık. Bir dil yaşantımızı karamsar düşüncelere hapsedip sınırlar çizirken, diğer dilde aradık teselliyi. Türkçenin kelimeleri, deyimleri ve atasözleriyle umut ışığı yaktık karanlıklara ve bizi kanatlandırıp özgürlüğe uçurmasını seyreyledik dilimizin. Nitekim çok dil bilmek insanın ufkunu genişletiyor. Bir dilde edebiyat, kültür, sanat, ilim vs. gibi alanlarda yoksulluğunu çektiğin boşlukları diğer dille doldurmak zenginleştiriyor zihnimizi. Her alanda sınırlardan soyutlanıp uçsuz bucaksız imkânların varlığında kaybolarak ilerliyorsun baş koyduğun yolda. Dillerin birbirine olan düşmanlığını unutup güzelliklerini öne çıkardığın zaman, faydalanıp lezzet almaya başlıyorsun. Bazen yokuşlu, taşlı, engebeli, yollar çıkıyor insanın karşısına fakat bu yolları aşmak ve hissiyatlarına tercüman olacak tabirlere ulaşmak, değişiyor çektiğin sıkıntılara. Kendini anlamak ve anlatabilmek, dilin sunduğu ifadeler kadardır. Bazen öyle durumlar vardır ki dilin kelime hazinesi kifayetsiz kalır

kendini anlatmaya. Tam bu noktada farklı diller bilmenin avantajına sarılırsın ve kendini dillerin sunduğu yollara bırakırsın, ta ki duygularına tercüman olan tabiri bulana dek. Kelimelerin insan psikolojisindeki etkisi küçümsenmeyecek kadar büyük. Daha önce de belirttiğim gibi, bazı kelimeler sadece kullanılan dile has olmakla beraber, dili bilmeyene ve anlamayana tariften öteye geçemiyor. Bunun sebebiyse dil bilmeyen kişinin bildiği dildeki o kelimenin karşılığının, yaşantısında yerinin olmamasıdır. Hatta bir dilden diğer dile çeviri yapılırca dahi kelime birçok mana kaybına uğruyor. Her dilde sözlere yüklenen mana ve çağrışım farklıdır. Bir şiirde, türkide, şarkıda, ezgide duraksayıp, duygudaşlarıyla bir araya gelmenin oluşturduğu kucaklaşma hissinde teselli bulmaktır paylaşılan dil. Anlaşılanın ve duygularına tercüman bulmanın verdiği his, dil ile olan bağı güçlendiriyor ve çetrefilli yolları çekilir kılıyor.

Türkçe; sığındığım liman, dinlendiğim yer ve beni özgür bırakan dildir. Kelimeler arasında oluşan âhenkte, cümlelerin art arda sıralanırken kulağımızda bıraktığı latif tonda ve kendine özgü deyimlerin ince elenmiş, sık dokunmuş nahifliğinde buluyorum kendimi. Bazen Türkçeye işlemiş ve günlük konuşma tarzının arasına serpiştirilmiş argo kelimelerin esrarında kayboluyorum ve başıma kar yağmışçasına üşüyorum. Küfürlü kelimeler kullanan çocukların pohpohlanmasından, komediyi bel altı kelimelerde bulan zihniyetten ve argoyu hoş gösterme çabalarından sıyrılıp bir kaçış arıyorum. Bu kelimelerin ilgi görmediği dil-

lere koşuyorum. Farklı dil bilmenin faydalarından biri de bu olsa gerek. Fakat belli başlı kelimeler; örneğin merhamet, gönül, şefkat, samimiyet, diğerkâmlık, tevazu ve böyle saymakla bitiremeyeceğim birçok kelime, sanki tam anlamıyla sadece Türkçede kendini buluyor.

Türkçe çoğu zaman “Yoluma rehber, derdime derman oluyor.” ve onun enginliğinde dengimi bulup, tecrübelerinde demleniyorum. Sunduğu imkânlar çerçevesinde bakış açımı esneten ve hayal dünyama delâlet eden dildir Türkçe. Kıymetli bir hocamın tabiriyle ‘Şirin dilimiz Türkçe’nin güzelliklerini keşfetmek, bulunmamış yollarında iz sürmek ve hakkıyla onu öğrenmek ümidiyle...

SENA ŞEKER

T

Avusturya'nın Bregenz şehrinde 1994 yılında dünyaya geldi. Innsbruck Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri bölümünde Göç alanında lisansını ve yüksek lisansını tamamladı. YTB Türkçe Ödülleri Deneme Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı.

ALMANCA VE TÜRKÇE ARASINDA BİR HAYAT

LINA BÜSCHER

ki kültürle yetişmek iki dille yaşamaktır aslında...

“Günaydın” diye düşünüp “Guten Morgen” dediğiniz kaç sabahınız oldu mesela? Veya tam tersi. Ben kendimi bildim bileli yıllarım böyle geçti. Bulduğum yerden çok, düşündüğüm dile ait hissettim kendimi. Kurduğunuz her cümleyi kafanızda önce tercüme etmek zorunda kaldınız mı hiç? Ve karşılığını bulamadığınız sözlerin yerini farklı bir sözcükle

doldurduğunuzda, kendinizi tam anlamıyla ifade edemediğinizi hissettiniz mi?

Benim adım Lina Ahu Büscher. 26 yaşındayım. Babam Alman, annem Türk. Almanya’da doğup büyüdüm ve başka bir yerde hiç yaşamadım. Hangi noktadan sonra Türkçe düşünmeye başladığımı hatırlamıyorum. Çok uzun süre bunu sorguladığımı söyleyebilirim. Bir noktadan sonra bunu da bırakıp sadece kabul etmeyi

seçtim. Çünkü anladım ki Türkçe düşünmek, tıpkı rüyamda Türkçe konuşmak gibi, pek de benim elimde olan bir şey değilmiş. Fakat bu yazıyı yazmaya başladığımda yeniden düşündüm.

Senelerce her sabah karşılaştığın öğretmenlerin, arkadaşların sana “Guten Morgen” derken sen neden içinden “Günaydın” diye cevap verdin?

Her zaman Türkçe şarkılar dinlemeyi severdim, ergenliğimde oku-

duğum romanların çoğu Almanca olsa da şarkı sözleri ve şiirleri Türkçe okumayı severdim. Babam dışında Almanlarla pek duygusal bir bağ kurduğum da söylenemez. Böyle düşününce, kalbime dokunan şeyleri her zaman Türkçe seçtiğimi anlıyorum.

Tabii ki resmî görüşmelerimde veya okuldaki bir ödevim için yaptığım araştırmalarda Almancayı seçiyorum. Bu, duygularım ve kişisel tercihlerimden çok, yaşadığım ülkenin Almanya olmasından kaynaklanıyor. Dış dünyaya karşı bir sorumluluğumun olmadığı noktadaysa, beynim tamamen Türkçeye odaklanıyor. Tüm gün okulda veya iş yerinde Almanca konuşmuş, işlerimi Almanca halletmiş olabilirim fakat çıkışta kulaklığımı taktığımda Türkçe şarkılar eşlik eder bana mutlaka. Böyle anlarda kendimi daha özgür,

asıl düşündüklerimi ve duygularımı daha iyi yaşayabildiğimi hissedirim. Bir iş arkadaşımın davranışı beni sinirlendirdiyse veya üzdüyse aklımdan ‘Neden böyle yaptın ya? Bu davranışın beni gerçekten çok üzdü’ diye geçirirken, karşımdakine sadece ‘Ich finde das nicht in Ordnung’ diyebiliyorum. Tam da bu noktada kendimi, kendime yabancılaşmış hissediyorum. Tabii ki bu cümleyi birçok farklı şekilde kurabilirim fakat hiçbiri bana aklımdan geçen aynen o şekilde tercüme etmiş hissini vermiyor.

Türkçede cümlelerin sonuna ekleyeceğim bir ‘ya’ bile, birçok anlam barındırıyor içinde. Kimi zaman bir sitem kimi zaman bir çaresizlik kimi zaman da sadece cümlelerin anlamını (biraz da abartarak) daha fazla vurgulamak için kullanılmakta. Sizin ağzınızdan çıkan

cümle, aklınızdan geçen şeyi doğru ve eksiksiz şekilde yansıtıyorsa, nasıl/hangi dilde söylediğinizin bir önemi yok aslında. Hangi dilde düşündüğünüzle birlikte ‘Das finde ich nicht in Ordnung’ da sizin için gayet yerinde bir ifade olabilir o hâlde. Bu sadece bir örnek, beni anladığınızı düşünüyorum.

Peki neden özellikle duygusal konularda kendimi Türkçeye daha rahat ifade ediyorum? Bunun sebebinin genç yaşımdan itibaren çok fazla Türkçe yazı okumamdan kaynaklandığını düşünüyorum. 15-16 yaşlarımda şiire ve şarkı sözlerine aşırı bir merakım vardı. Özellikle de Türkçe olanlara... Nedense bana çok dokunuyordu ve belki de benim için bir tür kaçıştı. O yaşlarda tam olarak neyin eksikliğini hissettiğimi hatırlamıyorum ama tesadüfen karşıma çıkan o şiirlerde beni duygusal

açıdan tatmin eden ve içimdeki se-
bepsiz boşluğu dolduran bir şeyler
vardı. Açıkçası bugün 'basit' olarak
adlandıracağım yazılardı ama bana
çok fazla şey kattığını düşünüyorum
bu yazıların. Bilhassa duygu dün-
yamın bu yüzden Türkçe geliştiğine
inanıyorum. Zaten karakterim gere-
ği bir şeyi sevdiğimde ona çok fazla
yoğunlaşır ve diğer her şeyi bir kenara
bırakırım. Gelişimimde en önemli
olduğunu düşündüğüm yıllardaysa
en büyük takıntım Türkçe olmuştur.
Yıllar geçtikçe okuduğum yazıların
türü, ağırlığı ve konuları değişti ama
değişmeyen bir şey vardı, o da dili.
Tam da bu yüzden Almanca konu-
şurken hâlâ kendimi bir türlü doğru
şekilde ifade edemiyordum gibi
hissederim.

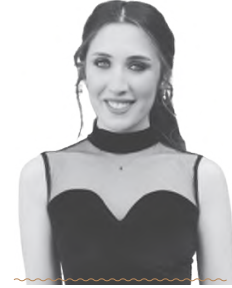
Belki buraya kadar okuduğunuz
cümlelerden sonra şimdi okuyaca-
ğınız şey sizi biraz şaşırtacaktır ama
ben her şeye rağmen iki dilli yetiş-
tiğim için kendimi aşırı şanslı his-
sediyorum. Bilinen ve edinilen her
dilin insana inanılmaz bir zenginlik
kattığını düşünüyorum. Bu noktada
ikinci bir dil bilmenin kitap okurken
beliren faydalarından bahsetmek istiyorum
biraz da. Aslı Almanca olan
bir kitabın Türkçe çevirisi ne kadar
başarılı olursa olsun, çeviri esnasında
bazı anlamlar kültürel etkenlerin
yüzde yüzü anlatılmadığından
eksik kalıyor. Bu, her dilde yapılan
çeviriler için geçerlidir. Zaten bu yüz-
dendir ki her kitabın eğer mümkünse
orijinal dilde okunması tavsiye
edilir. Bu da demek oluyor ki iki dilli
yetiştiğim için, iki kültürün eserlerini
ana dili seviyesinde rahatlıkla oku-
yabilirim. En sevdiğim yazarlardan
biri olan Stefan Zweig'in kitaplarını,
orijinal dili Almancada okuduktan
sonra bir de Türkçe okuduktan sonra
yaptığım kıyaslamalar, özellikle

dile ilişkin merakımdan dolayı be-
nim için büyük bir zevk teşkil ediyor
mesela. Birden fazla dil bilmenin
avantajlarından sadece bir tanesidir
bu.

Bu yüzden kendimi her ne kadar
Türkçede daha rahat hissetsem de
iki dilli yetişmiş olmanın mutlulu-
ğunu tekrar vurgulamalıyım. Fakat
şu da bir gerçek ki iki dil arasındaki
dengeyi bulmak ve aynı zamanda
kimlik sorunu yaşamamak çok da
kolay değil.

Eğer iki dilli yetişmeyen biri olarak
okuyorsanız bu yazıyı, size mühim
bir konu değilmiş gibi gelebilir bu.
Bu yüzden size biraz da bu duru-
mun bende yarattığı artı ve eksilerden
bahsetmek istiyorum. İnsanın
yaşadığı ülkenin dilinden farklı bir
dilde düşünmesi hiç de görüldüğü
kadar basit bir durum değildir. Ken-
dinizi hiçbir zaman tam anlamıyla
ifade edememe duygusu, yanında
tam anlamıyla anlaşılama duygusunu
getirir. Ve anlaşılamadığınızı
düşündüğünüz noktada kendinizi
çok yalnız hissedersiniz.

Yıllar geçtikçe çevremde iki dilli
yetişenler arasında her iki dilde
de kendini bulamayan insanların
varlığını gözlemledim. Burada
çok bariz bir arada kalmışlık var
ve bence bu, hepsinden kötüdür.
En azından bir dilde kendimi emin
hissetmeyi büyük bir şans olarak
görmeyi öğrendim. Bu da bende
şöyle bir farkındalık yarattı: Hangi
dili konuşup hangi dilde düşün-
düğünüzün pek de bir önemi yok
aslında. İsterseniz hiç konuşmayıp
sadece resim çizin, bir enstrüman
çalın veya dans edin. Bu düğümün
çözüm noktası Almanca, Türkçe
veya Fransızca değil, yalnızca ken-
dinizi ifade etme kararlılığınızdır.

LINA BÜSCHER

1994 yılında Almanya'nın Duisburg
şehrinde dünyaya geldi. Duisburg-Essen
Üniversitesi'nde altı dönem Türkçe
ve tarih bölümlerini okudu. Şu an 85
yaşındaki anneannesinin bakımını
üstlendi. Boş vakitlerinde kitap okumayı
sever. Aynı zamanda edebiyat, kültür
ve sanat dallarında çeşitli konuları ele
aldığı bir Youtube ve Instagram hesabı
var: Altı Çizilenler.

DİL, İNSANIN SU KUYUSUDUR

ERTUĞRUL SABUNCU

Türkçen ne kadar da düzgünmüş. Gurbetçi olduğun hiç de belli olmuyor.

- Belli olsa ne değişir?

- En azından çarşıya indiğinde kazık yersin.

..

Anladım ki Türkçe bilmemek pahalı bir şeymiş!

İki dil arasında yetişen gençlerin kitap okuma alışkanlıklarından, bir kütüphane projesi kapsamında görüştüğüm arkadaşların daha önce eline hiç Türkçe kitap almadığından bahsedersen bir yarayı çok mu kanatmış olurum acaba?

Bu noktada farklı sebeplerden dolayı yabancı dil olarak Türkçe öğretimine müsaade etmeyen eğitim sistemlerine kabahat yüklemek kolay. İşin siyasi boyutundan bahsetmeden de olmuyor. Lakin nesil-

den nesile aktarılan ve gençlerin ifade kabiliyetlerine dek yansıyan bu gerilemeyi durdurmak, onların ne görevi ne de ilgi alanıdır. İlmek ilmek işlenerek günümüze kadar ulaşan Türkçemiz töre, inanç, kültür, yaşayış biçimlerimiz ve benzeri öğeleri geçmişten geleceğe taşımaktadır. Bundan dolayı ana dilde eğitim, özellikle yurt dışında yaşayan Türklerin mensubiyet bilinci açısından hayati bir gerekliliktir. Türkiye'ye ait kurumların yedi milyon aşan yurt dışı Türklerin kül-

tür ve dil eğitimi konusundaki susuzluğunu giderecek kapasiteye henüz sahip olmadığına da altını çizelim. Olay bizde bitiyor yani.

Dilimizin ölçüsünü bir gözden geçiresek mi?

Özümüze sırtımızı dönüşümüzden bu yana dilimiz hep dikenler içinde kalmıştır. Sonuçlarına katlanamayacak olsak da bunu bir deneyelim. Edindiğimiz konuşma alışkanlıkları, kullandığımız kelimeler bize ait olmasa da deneyelim kendine yabancılaşmanın bedelini düşünerek. Bir zamanlar inançlarımız gereği güzel sözü şiar edindiğimizi düşünelim. Son zamanlarda televizyon programlarına çıkan sayısız söz ustalarından dinlediklerimizi düşünelim. Elem'i gam'dan, derdi hüzünden ayırt edebilmeyi düşünelim mesela. Damarlarımızdaki kan gibi dolaşması ve nesilden nesile yekvücut bir savunmayla taşınması elzem gereken bir zenginliğin göz ardı edilmişinden bahsediyorum. Bunları iyice düşünelim.

İnsan artık yaşadığı mutlulukları ve acıları ifade edemediği bir mengeneye sıkışmıştır. İçine ilk girdiği toplumu, yaşama ilk tanış-

tığı günden beri düşünceyi, eşyayı ve çevresindeki maddeyi kendi ana dilince tanımlayamadığı için kavramlarla beraber mensubiyetini, ana dilindeki karşılığına göre anlamlandıramayacak bir hâle gelmiştir belki de hangi dala tutunacağını bilemeyerek. Kullandığı kelimeler ise sadece yüzeysel sınırlar içinde kalmakla beraber, modern dünyanın döngüsüne mağlup oluşunun bir göstergesidir. Dil araştırmacıları her yıl on dilin öldüğünü bildirirken, bu gidişle yüz yıl içinde de birçok dilin öleceğini belirtmektedirler. Ve bu ölümlerin nihai sonucunda geriye Almanca, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Çince, Malayca gibi dillerin kalacağı tahmin ediliyor. "Ee, toprağı bol olsun" diyebilmek var, diyememek var...

Dil, insanın su kuyusudur bir bakıma. Kuyunun başucuna oturmak, kovayı durmaksızın derinlerine salarak gönlümüzün susuzluğunu gidermeyi gerektirir. Yoksa kuyunun başına 'güle güle oturabilecek' başka bir millet biliyor musunuz? Deyimlerle kıssaların, türkülerle beyitlerin, kitaplarla sanatkârların bize ulaştırdıkları mana en ince ayrıntısına kadar işlenmiş dilimize. Türkçenin manevi koruyucularıdır onlar.

"Dil kapitalizmi" bu ziyetimizi elimizden alıp iletişimimizi hiyeroglif bir çerçeveye indirmek isterken, biz temel ihtiyacımıza binaen törpülenmiş bir dil ile yaşamımızı sürdürmekle kendi kuyumuzun tüketicisi olmaya razı oluyoruz. Bizi içimize yaklaştıracak sözler arıyoruz. Ama bir kitabın, filmin veya şarkının sözleri arasında köşk edindiğimiz minderlere yerleşirken kaynağını bilmediğimiz ve yanımızdan hızla akıp geçen bir nehre el uzatıyoruz. Yorgunluğumuzu bağlıyoruz tembelliğin oltasına. Suya tutuyoruz ve bekliyoruz yaramızı saran kelimeler takılsın diye, fakat iyileşemiyoruz. Akçelelerimiz gitgide azalırken dışımızdaki her şeyin susuzluktan can verdiğini fark etmiyor, kendi kuyumuzun müşterisi oluyoruz.

Lazım olanla geçinip gidiyoruz işte; bedeli neyse artık. Ayrılıkları gönül meseleleri gibi şiirlerle şişiriyoruz. Dizi sahnelerine bırakıyoruz memlekete dair söylenecekleri. Tıpkı yeme içme alışkanlıklarımızda olduğu gibi yine hazır yaftalara konmayı tercih ediyoruz. Ey oğul, slogancılaşıyoruz!

Dil, kalbin görünen yüzüdür. Keza dil giderek katılaştan bu çağın için-

de pıhtılaşıırken kalp de tkanıyor, aklediş de. İstikameti yoksa dilin, kalbin hâli nicedir?

Neo-liberal dünyanın aynılaştırıcı etkisi altında toplumlari esir alan taklitçilik, eğitim ve kültür sorunlarımızla buluştukça anlamların, hikmetlerin tahtına hipnotik ve sahte imajlarla oturmaktadır. Tuhaf danslar eşliğinde hayvan seslerini taklit ederek iletişim kurabilen çocuklara şahit oluyoruz sokaklarda. Veyahut ‘Türkçeyi ne yapayım ben? Avrupa’da yaşıyorum!’ gibi sayıklamalarla karşılaşırız.

Bu bahsi geçen iki olayın arasında pek de bir fark yok fikrimce. Belli ki ilerleme adına gayret ederken kimse dil ile kalbin arasına hiddetle yerleşen taş bulutlarını kale almamış. Yazık olmuş. Bu ihmalkârlığın çakılları yağıyor şimdi başımıza. ”Kelimelerin gücünü anlayamıyorsanız, insanın gücünü de anlayamazsınız.” diyen Konfüçyüs ne de güzel özetlemiş her şeyi. Belki de neo-liberalizmin diller üzerinde oynadığı bu oyunun tek amacı bu: İnsanı dilsiz, yani kudretsiz bırakmak... Çünkü kudretli insan kimseye kolay kolay benzemez.

Kurtuba Psikoposu Alvaros 854 yılında şöyle bir serzenişte bulunuyor:

”Benim Hristiyan kardeşlerim, Arapların şiir ve aşk hikâyelerinden zevk alıyorlar. [...] Arapçayı doğru ve seçkin bir şekilde konuşmak için inceliyorlar. [...] Büyük masraflar yaparak bu kitapları topluyor ve her yerde Arap kültürüne övgüler yağıdırıyorlar.”

Onu bu düşünceye sevk eden tavır bizim için aslında bir ders niteliğindedir. Bilim ve felsefe eserlerinin yanı sıra dönemin Arapça metinlerinin kendi içindeki zenginlikleriyle evrensel bir yolculuğa çıkışını izleyebiliyoruz. Batı’nın gözünde bu durum, zamanında kültürel tehdit algısına yol açmış olsa da altını çizmek istediğim şey çok daha farklı:

Yabancılaşmadan, yani yerli kalarak evrensel bir tutuma sahip olmak da mümkündür.

”Uyduruk kelimelerin yanı sıra yabancı kavramlar dilimize yerleşeli şurada kaç zaman oldu?”, ‘Konuştuğumuz dil ne kadar yerli?’ gibi birbirinden haklı sorular var. Ama mesele bu değil. Dün, ibret almak için vardır. Bugünse bu hep aynı

döngünün içinde savrulan insanın elinde olanı gelenekleriyle, görenekleriyle ileriye taşımanın, tecesüs etmenin vaktidir. Nasreddin Hoca’yı dil kursuna göndermenin hiçbir gereği yoktu mesela. İyiliği emredip Türkçeden nehyetmek de hangi çılgının aklına geldiye artık!

Eksenimizin hangi yöne kaymak üzere olduğunu, hangi kuyudan su içtiğimizi iyi bilmeliyiz. Dilimizi geçmiş-gelecek çizgisini gözeterek kişisel ve toplumsal boyutta tadilattan geçirmek zorundayız. Belki de bu bağlamda -hakiki manada sağlam ve benzersiz bir dil politikasına ihtiyacımız var, ufkumuzun kelime hazinemizle el ele yürüdüğünü asla unutmadan.

Asırlık kuyumuzun bir yenisi yoktur, olmayacaktır da. Elbette geçirdiği yıkımları yok sayamayız. Ama dünyanın neresine gidersek gidelim, konuştuğumuz dil de bizimle yürüyecektir. Çünkü Türkçe, artık dünyanın her yerindedir; gözümler dışarıda olmasın.

Mayamızdır dilimiz, anamızın ak sütü gibi helâldir bize.

AİLE İÇERİSİNDE TÜRKÇE

BÜŞRA KIZIL

Benim en güzel anılarım Türkçeydi hep. Annemle babamın gençlik yıllarında birbirlerine yolladıkları mektuplar Türkçe mesela; özlemlerini, sevdalarını, anılarını Türkçe dökmüşler kâğıda. Sonra çocukken kimi geceler annemle babamın arasına yattığımda, kahkahalarımız Türkçe yankılanırdı duvarlarda. Kendi yatağıma gitmeden önce babamı yanaklarından öperken ‘dudaklarını şapırdatıp öpme beni’ diye söylendirdi gülererek. Ağabeyim misket oynamayı, annemse beş taş oynamayı Türkçe öğretti bana. Ortanca ablam bana çizim sevdasını Türkçe aşıladı. Farklı boyaların, kalemlerin, kâğıtların kullanılmasını sabırla anlattı. Babamın elinden tutup girdiğim ilk kitap fuarında Türkçe kitaplar satılıyordu. İlk mektubumu bir Türk yazara gönderdim. Babam evin her odasında Türkçe şarkılar söylüyor ve en

komik fıkralarını Türkçe anlatıyor. Türkiye’ye arabayla gittiğimizde ve annem geceleri arka koltukta uyu-yakaldığında ben ön koltukta oturup aklımdan geçen bütün soruları Türkçe sorardım babama. İki sene önce tarhana çorbasının yapılışını Türkçe anlattı annem. Pilav, sonra patlıcan aşısı pişirmeyi yine Türkçe öğrendim babamdan.

Şu an beş dil konuşmama rağmen, âşık olunca Türkçe seviyorum. Sevdiklerimi Türkçe kelimelere sarıp sarmalıyorum. Sabah uyandığımda ‘Günaydın güneş!’ diyorum mesela veya ‘Günaydın yağmurlu bulutlar, hoş geldiniz. Kimin için ağlayacaksınız bugün?’ diyerek sesleniyorum gökyüzüne. Uğur böceklerine dileğimi Türkçe fısıldıyorum. Sevinçlerimi Türkçe haykırıyorum dünyaya ve başarılarımı Türkçe kutluyorum. Kardeş bildiğim arkadaşım evlendiğinde arkasından

Türkçe dualar ettim mutluluğu için. En büyük ablam bana kendimi sevmeyi ve doğruyu savunmayı Türkçe öğretti. ‘Bir defa susarsan sonrası da gelir. Zamanla alırsın. Bir bakmışsın, herkes gibisin.’ cümlesini yine Türkçe kazıdı beynime.

Ama bir gün dedem Türkçe öldü benim. Sonra babam Türkçe ağladı. Annem Türkçe üzüldü. Anneannem Türkçe özlüyor çocuklarını on beş senedir. Kayısı ağacından Türkçe düştüm on iki yaşında. Akşam annemin işten gelmesini Türkçe bekliyordum ilkokul yıllarımda. Bu yaşım geldi, hâlâ Türkçe gözlüyorum beklediklerimin yolunu. Türkçe akıtıyorum içimdeki öfkemi kaleme ve Türkçe ağlıyorum özlediklerim için. Tanık olduğum ilk darbe girişiminde Türkçe ağladım televizyonun karşısında. Vatanım için Türkçe korktum. Bir gün okuldan döndüğümde ve

gözyaşlarına boğulup annemin kucagında hüngür hüngür ağladığımda annem beni dünyadan sakladı ve Türkçe okşadı başımı; 'Hepsi gelecek Büşra.' diye fısıldadı kulağıma. Hayata öfkelendiğimizde küfürlerimizi Türkçe savururduk dünyaya arkadaşlarımla.

Sevmeyi, umut etmeyi, ağlamayı, gülmeyi, korkmayı, tekrar ayağa kalkmayı ve daha nice duyguyu ailemden öğrendim. Hepsini Türkçe nakışladılar ruhuma. Bu yüzden genzimde büyüttüğüm umutları, Allah'a fısıldadığım duaları, sevdanın yüzümde açtırdığı gülümsemeyi, ayrılığın kalbimde kazıdığı dipsiz kuyuları, kavuşmanın beslediği kelebekleri, bir insanı sevmenin sebep olduğu korkuyu, "görüşürüz" demenin içimde yarattığı hüznü, avuçlarımda saklaya saklaya büyüttüğüm küçük mutlulukların kırılganlığını sadece Türkçe ifade edebiliyorum.

Mesela duyguların en güzeli ve en heyecanlı olan aşk; bir sevda şiirinin çevirisi ne kadar da eğreti duruyor, hiç fark ettiniz mi? Cemal Süreya'nın "Çık gel bir kez daha bozguna uğrat" dizisini okurken insanın kalbi takla atıyor,

oysa İngilizcesi bir savaş narasını andırıyor: "Come out and defeat me once again". Ruhumuz da şiirler gibidir iste, özü hangi dile dayanıyorsa, sadece o dilde hakikati yansıtır. Ruhların özü değişmez mi? Değişir belki fırtınanın bir fırtına sonrası ama bu içimizde küçük kıyametlere sebep olur.

Yani diyeceğim şu ki, zihnimize onlarca lisan doldurabilirsiniz: İngilizce, Fransızca, Portekizce, Japonca, Yunanca, Rusça, Boşnakça, Lingalaca, Svahili vb. Hangisini istiyorsanız her bir lisanın size vereceği his farklıdır elbette ve her lisan kendine özgü bir güneş sistemidir. Her biri size farklı gezegenler keşfettirecektir, farklı heyecanlar tattıracaktır ve her lisanda farklı bir insana dönüşeceksiniz. Bir kitabın yahut bir şiirin farklı dillerde çevirisi işte tam da bu yüzden farklı hisler uyardır içimizde. Lakin günün sonunda ruhumuz sadece birini seçer, onunla tamamlanır ve onunla yaşar en derin duyguları. Kim olursanız olun, en içten duygularınızı her daim 'ailem' diye seçtiğiniz insanların sizi severken kullandığı lisanla yaşarsınız.

Tıpkı benim küçüklüğümde beri yaşadığım gibi...

TEK BİR SORU HEMŞERİM MEMLEKET NİRE?

MELTEM ARSLAN

Hangi ülkeden Türkiye'ye tatile gidersek gidelim, muhtemelen akrabalarımız tarafından hepimiz bu soruyla veya benzerleriyle karşı karşıya kalmışızdır. "Annemi mi daha çok seviyorsun, babanı mı?" gibi bir sorudur bu aslında. Küçük bir çocuğa bu soru sorulduğunda nasıl afallıyorsa, biz de öyle afallamadık mı her seferinde? Belki de cevabını içimizde bir türlü veremediğimiz bir soruydu bu. Bu konuda kendimize bile bir türlü açıklayamadığımız ya da bir türlü

karar veremediğimiz için cevaplayamadık çoğu zaman bu soruyu. Cevaplaması bir kısmımız için zor olsa da bazı insanlar hiç düşünmeden cevabını verebilmekte bu sorunun.

Buna benzer başka sorular da sorulurdu her defasında. Örneğin, bana Türkiye'de bir keresinde "Orada domates var mı? Yoktur, gel ye, orada yiyemezsin." gibi bir cümle kurulmuştu. Hâlâ hatırladıkça güldürür beni.

Durumun derinlerine inerek, bu

sorunun kökeni bir karşılaştırmaya varıyor diyebiliriz. "Hangi ülkeyi daha çok seviyorsun?" sorusunun altında aslında "Hangi ülkeye kendini daha ait hissediyorsun?" sorusu yatıyor diyebiliriz. Yani sonuç olarak konu, peşimizi bir türlü bırakmayan, "gurbetçi" gençlerin kaderi olan aidiyet duygusuna geliyor.

Aidiyet duygusu hakkında birçok araştırma yapılmış, makale yazılmış ve hâlâ da tükenmeyen bir konu ve çözülemeyen bir "sorun" şeklinde

yumak hâline gelmiş. Bilimsel açıdan bakarsak aidiyet duygusu ve kimlik sıkıntısı yaşayan kişiler, hayatlarında birçok sorunla karşı karşıya kalabiliyorlar. Bunun en büyük sebebi ailenin ve yaşadıkları toplumun beklentilerini tam anlamıyla karşılayamamak ve iki tarafın beklentileri arasında kalmak olsa gerek.

Bugün bir arkadaşımın 'Wiener Melange' içerken, biraz bu konuya değindik. Tartıştığımız konu Avusturya'da yaşayan Türk toplumunun, özellikle gençlerin dil kabiliyetiydi. Gençler iki kültür arasında kaldıkları gibi, iki dil arasında da kalmış durumdadılar. Gözlemlediğim kadarıyla şu an Türk toplumunun yeni yetişen bireyleri, yani dördüncü kuşak iki dili de iyi konuşmıyor. Hatta bu durum literatüre bile geçmiş ve 'semilingualism' olarak adlandırılmıştır. Ancak ikinci ve üçüncü jenerasyon iki dilden en az birini iyi derecede konuşabiliyor. Bunlar tabii ki benim düşünce ve tezlerim, test ederek bilimsel doğruluk payı ölçülebilir.

Arkadaşımın yaptığımız tespitler sırasında Avusturya'daki gençleri Almanya'daki gençler ile kıyaslamış bulunduk. Bu düşünceler tabii ki genellenemez ancak ikimizin de iki tarafın dil kabiliyetleri konusunda dikkatimizi çeken benzer görüşleri vardı. Almanya'da yetişen çocukların/gençlerin çoğunun Türkçelerinin Avusturya'daki gençlerden daha zayıf olduğunu ancak Almanca'yı bizlerden daha iyi derecede konuşabildiklerini düşündük.

Bu durumun sebeplerini de konuştuk tabii ki. Avusturya ve Almanya'daki jenerasyon farkı başta olmak üzere, konuşulan Almanca'nın farklılığının, örneğin farklı şiveler ve

lehçelerin, dil kabiliyetini etkilediği ve bu durumun önde gelen sebeplerinden biri olabileceği kanaatine vardık. Böylelikle Türkçe de bundan etkilenmekte. Çünkü çift dilli bir insanın güçlü dili ve zayıf dili olabilir. Eğer Almanca çok fazla kullanılıyorsa ve güçlü dil ise, Türkçe zayıf dil hâline gelebilir. Tabii ki bu zamanla değişebilir ve diller geliştirilebilir.

Tekrar Avusturya örneğinde yoğunlaşsak, Avusturya'da yaşayan çocukların ve gençlerin çoğu iki kimlik ve iki dil arasında kalmış durumdadılar. Tabii ki dil hâkimiyeti kimlik ve aidiyet duygusunu etkiliyor. Örneğin hiç Türkçe konuşamayan ama Almanca mükemmel olan Türk kökenli bir çocuğa "Kendini nereli hissediyorsun?" sorusunu yöneltirseniz, muhtemelen duyacağınız cevap 'Kendimi Avusturyalı hissediyorum.' olabilir. Türkçesi mükemmel ama Almancada büyük sıkıntılar yaşayan bir çocuğa da aynı soruyu sorarsanız "Türk hissediyorum." veya "Avusturya'ya ait hissediyorum." veya "Hem Türk hem Avusturyalı hissediyorum." cevaplarını duyabilirsiniz. Tabii ki bu örnekleri genellememekte fayda var. Bunlar, gözlemlerim sonrasında belirlediğim tespitler. Fakat gerçek bir şey var, onu asla unutmamak gerek: Dil kimliktir. Dil kişiliktir. Dil kültürdür. Buna sahip çıkmamız gerekir ki, kendimizi her nereli hissederseniz hissedelim, nereye ait olduğumuzu düşünürsek düşünelim; özümüzü, kimliğimizi, kişiliğimizi, kültürümüzü, yani kendimizi ve benliğimizi kaybetmeyelim.

Altını çizmek istediğim bir husus da bizlere yöneltilen "Nerelisin?" sorusudur. Türkiye'de sorulan "Avusturya mı? Türkiye mi?" sorusuyla Avrupa'da sorulan "Woher kommst

du eigentlich? (Esasen memleketin neresi?)" sorusunun hiçbir farkı yoktur benim gözümde. Bu soru "Kendini nereye ait hissediyorsun?" sorusundan daha farklı geliyor bana. Nitekim ben kendimi "Türk'üm, Türkiyeliyim." diye adlandırabilirim, ancak insanın kendini Türkiye'ye veya Avusturya'ya ait hissetmesi çok ayrı bir şeydir. Çünkü her ülkenin sistemi, yaşam koşulları, kuralları, aynı değildir. Uyum sağlayamayabilirsiniz. Yani aidiyet duygusunun ülkenin şartlarıyla da alakalı olduğunu düşünüyorum. Sizin de bildiğiniz ve fark ettiğiniz gibi, gerçekten karışık bir konu. Biraz toparlamaya çalışacağım.

Küçükken bana "Dünyada nereyi daha çok seviyorsun?" diye sorduklarında hep "Türkiye'yi..." derdim büyük bir coşkuyla. Evet hâlâ da en sevdiğim ülke olarak listemin bir numarasında Türkiye var. Türkiye'ye ayak bastığımda müthiş bir maneviyat, müthiş bir vuslat hissediyorum. Ancak zamanla anladım ki insan gezdikçe, gördükçe, okudukça farklı bir insan oluyor; bir dünya insanı oluyor.

Ben kendimi belirli bir yere ait hissetmiyorum. Çünkü ben kendimi iki yere de hatta her yere ait hissediyorum. Bu dünya benim, bizim, hepimizin. Türkiye'ye, kültürüne, coğrafyasına müthiş bir aidiyet duygusu beslediğim gibi, Avusturya'nın sisteminde, düzeninde ve doğasında kendimi bulduğum da doğrudur. Belirli bir yere ait olmak bana hep itici gelmiştir. İnsan madden özgür olduğu kadar ruhen de özgür olmalıdır. Ruhunu sadece bir yere bağladığında aslında kendi üzerine bir kapı kilitlemiş olmaz mı insan?

Benim ve bir çok arkadaşımın his-

siyati bu şekildeyken tabii ki çoğu zaman bu hislere karşılık bulamadığımız oluyor. Çünkü iki ülke bunu, bu şekilde değerlendirmeyebiliyor. (Bkz: Orada yabancı, burada Almanca)

Ben Avusturya'da yaşayan Türk kökenli gençleri veya içinde bulunduğumuz nesli üç farklı gruba ayırıyorum kendimce: İlki kendi değerlerini, kültürlerini ve özünü muhafaza edebilmek için pek gayret sarf etmeyenler. İkincisi iki kültürün arasında gidip gelen, kendisini bir karmaşanın içinde bulanlar ve bu karmaşada hayatlarını nasıl ilerletebileceklerinden emin olamayanlar. Üçüncüsüyse kimliklerinden emin, o karmaşayı alıp bir güç hâline getirenler, her iki taraftan kaptığı özellikleri değerlendirmek için gayret sarf edenler ve hayatlarını bu güç sayesinde süsleyenler. "Bu üç grubu bu şekilde karakterize etmek gerekir." diye düşünüyorum. Çünkü içinde yaşadığımız toplumda herkes elde ettiği şansın ve imkânın farkına varamıyor veya bunları aynı oranda kullanamıyor.

Biz "gurbetçi" nesil, yeni bir şeyi temsil ediyoruz aslında. Arkadaşım-la sohbetimiz devam ederken kendimi tek bir yere ait hissetmediğimi vurguladım ve bir gün Türkiye'de de yaşayabileceğimi söyledim. "Peki anne olduğunda, çocuğunun senin sahip olduğun zenginliğe sahip olmasını istemez misin?" diye bir soru yöneltti bana bunun üzerine. Hayır bir milyoner değilim, yatlarım, katlarım yok ancak onlar kadar değerli birtakım şeylere sahibim.

İki dili ana dili seviyesinde konuşabiliyoruz, iki kültürün güzel yönlerini alıp harmanlayabiliyoruz, iki ülkeyi siyasi, eğitim, toplum vb. açılardan değerlendirebiliyoruz. Böyle bir "karma" kültürün içine doğmak ve bu kültürün içinde yaşamak, birçok olumlu şeyi beraberinde getiriyor. Geniş bir bakış açısına sahip olabiliyorsunuz, özellikle empati yeteneğiniz çok kuvvetleniyor. Avrupa ülkesinde Türk kökenli bir birey olarak yaşamanız, beraberinde bazı zorluklar da getirebildiği için, benzer sorunları yaşayan başka millet mensuplarını daha iyi anlayabiliyorsunuz. Veya burada yaşadığınız sorunları, Türkiye'de başka insanların yaşadığını gördüğünüzde Türkiye'de yaşayan Türklerden farklı bir tepki verebiliyor, farklı bir düşünceye ve fikre sahip olabiliyorsunuz. Türkiye'de yaşayan Türkler ile burada yaşayan Türklerin aralarındaki farkı net bir şekilde görebiliyorsunuz. Bu farkın sebeplerini analiz edebilirsiniz. Çok geniş bir bakış açısına sahip olabiliyorsunuz. İşte bunlar hep zenginlik. Bu yüzden neslimizin gerçekten yeni bir "şeyi" temsil ettiğini düşünüyorum. Adını siz koyun. İster yeni bir "toplum" deyin ister yeni bir "kültür" deyin buna. Ben kendimce buna 'dünya insanlığı' diyorum.

Aslında şimdiki kadar anlattıklarımı Barış Manço'nun şu sözleri ile kısaca özetleyebilirim:

Tek bir soru hemşerim memleket nire?

Bu dünya benim memleket.

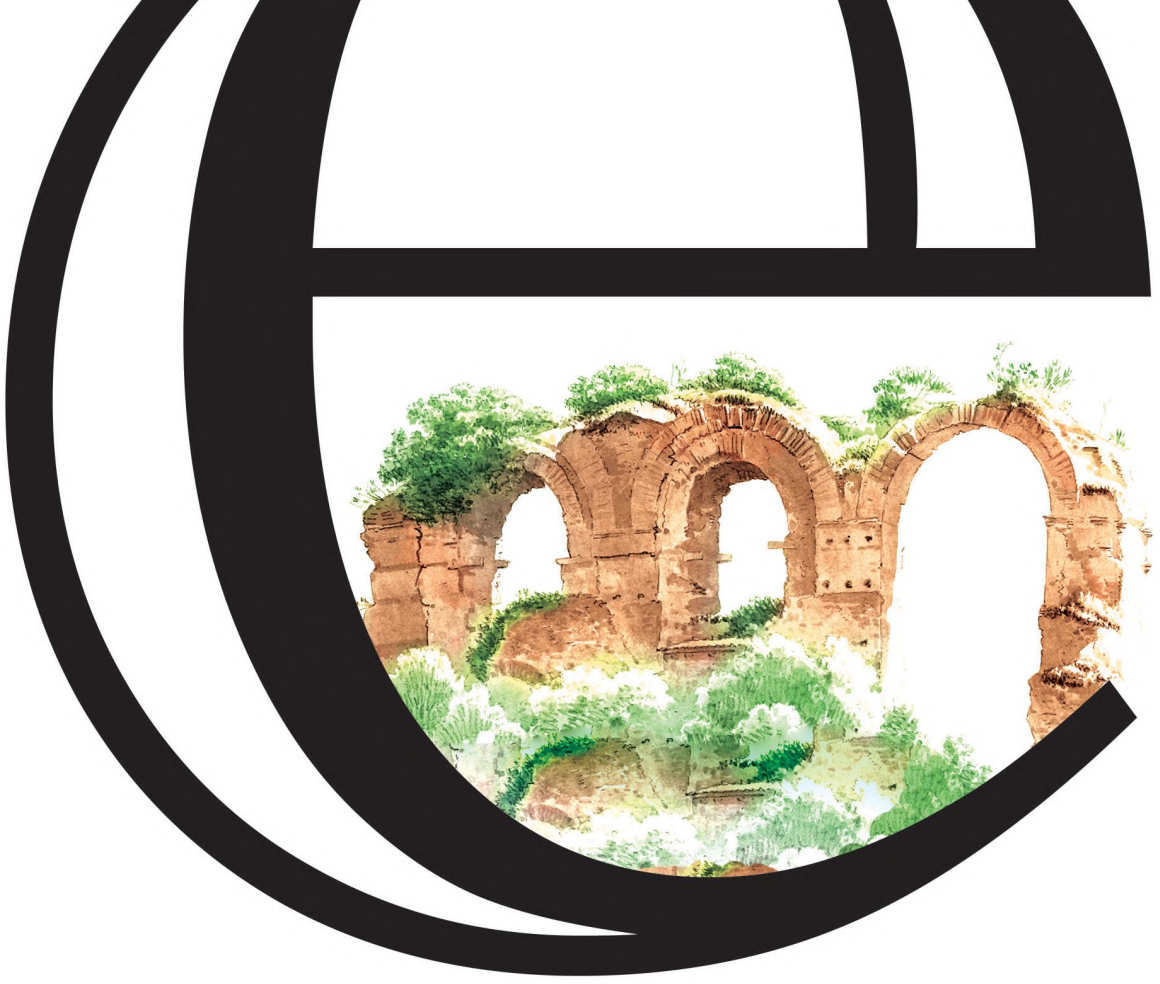
Hayır anlamadın hemşerim esas memleket nire?

Bu dünya benim memleket.

MELTEM ARSLAN

Avusturya'nın Salzburg şehrinde dünyaya geldi. Viyana üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde yüksek lisans öğrencisi. Şu an Viyana'da yaşıyor.

İNSANIN 'ELLERİNE SAĞLIK' DİYESİ GELİYOR

BİLGE ÇİMEN

Kullandığımız kelimeler bizi harekete geçiren bir güce sahiptir. Tek bir kelime hayatının gidişatını değiştirebilir. Bu sebepten dolayı özellikle kişisel gelişim alanında sadece olumlu kelimeler ve olumlu cümleler kurmak teşvik edilir. Ben de Türkçemize sahip çıkmamız gerektiğinin altını çizmek isterim çünkü dilimizde karakterimize ve hayatımıza yansıtılabilecek çok güzellikler var.

Her duruma uygun söylenebilecek

güzel sözler dilimize nakış nakış işlenmiş gibi. Dünyaya yeni bir can geldiğinde uzun, sağlıklı ve ailesiyle birlikte güzel bir hayat sürdürmesini dileriz. Sınavların başarılı bir şekilde geçmesi için zihin açıklığı dileriz. Çalışanların işlerinin rast gelmesini ve rızıklarının bereketli olmasını dileriz. Hasta olanlara sağlık dileriz, bu durumun geçmiş olmasını dileriz. Hiç tanımadığımız bir manava, bakkala veya kasaba en azından işlerinde kolaylık dileriz. Türk insanının

samimiyetidir bu elbet. En ufak bir yardımımızda "Allah razı olsun, ellerin dert görmesin ve hakkını helal et." gibi sözler duyarız her biri dua niyetinde... Teşekkür etmenin belki de en güzel hâli. Samimi bir şekilde söylendiğinde insanlarla münasebetimiz güzelleşmez mi bu şekilde? Bunları bencil ve paylaşmasını bilmeyen biri söyleyebilir mi? Veya kimseyi çekemeyen kötü niyetli biri?

Dilimizin zenginliği kişiliğimize yan-

sıyor. Bireysel ve mesafeli bir hayat sürmek gelmiyor elimizden. Almanya'daki gibi Frau Müller (Bayan Müller) veya Herr Maier (Bay Maier) diyemeyiz komşularımıza. Soyadıyla değil ismiyle hitap ederiz ve çoğu zaman da teyze, amca veya abi gibi akrabalık terimlerini kullanırız. Ailemizden biri gibi görürüz çünkü tanıdığımız insanları. Tanımadıklarımızla da çabuk kaynaşınız. Türkçenin tarifine sıcakkanlılığı ekleyebilir miyiz sizce? Bence ekleyebiliriz. Başka hangi dilde sırf küçük bir iyiliğinizin karşılığında 'Kuzum, Allah senden razı olsun, yüzünü hep güldürsün.' diye bir teşekkür alabilirsiniz ki. Kuzum, canım, oğlum, öğretmenim, hocam-farkındaysanız hep bir iyelik ekiyle birlikte sahiplenmemiz söz konusu.

Başka dillerde de böyle güzellikler var mıdır acaba? Avrupa dillerinde bu tür ifadelerin pek bulunmadığını size söyleyebilirim. Almancada kimseye iyelik ekiyle hitap edilmez mesela. Tanıdıklarınıza isimleriyle, biraz daha mesafeli olduklarınıza ise soy isimleriyle hitap edersiniz. Benden 20 yaş büyük iş arkadaşlarıma sadece ismiyle hitap etmekte ne kadar zorlandığımı anlatamam. Temenniler de pek kullanılmaz. Bazen iş arkadaşları Noel döneminde kurabiyeler yapıp getiriyorlar. İnsanın 'Ellerine sağlık.' diyesi geliyor fakat Alman dilinde bulunmayan ifadeler bunlar. Bu gibi durumlarda gönül istese de dil çaresiz kalıyor. Hâlbuki bizim kültürümüzde edilen ikrama ilişkin söylenebilecek ne güzel teşekkürler var: Ellerine sağlık, kesenize bereket, ziyade olsun gibi.

İnsan sahip olduklarının kıymetini bilmezmiş ya! -başka bir dil ile karşılaştırana kadar kendi dilimizdeki özelliklerin farkına varamıyoruz.- Alman yazar Goethe'nin de dediği gibi

'Yabancı dil bilmeyen kendi dilini de bilemez.' Yine "Bir lisan bir insan, iki lisan iki insan." atasözü, birden fazla dil bilmenin kişiye katacağı zenginliği çok güzel vurgular.

Verdiğim misaller haricinde daha nice güzellikler var dilimizde. Çocuklarımıza ana dilini öğretmediğimizde kaybettikleri değerleri hatırlatalım. Yurt dışında yaşıyoruz, Türkçeyi az çok konuşabilirsek yeter deyip geçmeyelim. Yeni nesil fark ettiyseniz atasözlerimizi ve deyimlerimizi pek bilmez, temennilerde bulunmaz. Belki de iletişimlerinin yüz yüze değil de daha çok ekran üzerinden olmasıyla alakalıdır bu durum. Sosyal medya kullanımının etkisi vardır. Her gün saatlerini geçirdikleri bir ortam ve o ortamdaki yorumların, yazılanların, hızlı hızlı mesajlaşmanın getirdiği özellikle yazı dilindeki hatalar. Bu hatalara Almanca kelimeler ve Almanca telaffuz da eklenince ortaya Türkçe cümleler yerine muazzam bir karışıklık çıkıyor.

Kelimelerin değişimiyle birlikte gençlerin değişimini de gözlemleyebiliyoruz. Ağzımızdan çıkan kelimelerin karakterimizi, alışkanlıklarımızı, kimliğimizi ve dahi hayatımızı nasıl etkilediğinin farkına varmamız gerekir. Dil, bir iletişim aracı olmanın çok daha fazla şeyi ifade eder. Ana dilinin kullanımıyla sadece dilimizi değil kültürümüzü de devam ettiririz. Dilin önemini Mevlâna Celaleddin Rumi'nin şu sözleriyle her daim kavrayıp atalarımızdan yadigar güzel Türkçemize sahip çıkalım:

"İnsanda güzel olan yüzdür,
Yüzünde güzel olan gözdür,
Ama insanı insan yapan
Ağızdan çıkan sözdür."

BİLGE ÇİMEN

1988 yılında Almaya'nın Göppingen şehrinde dünyaya geldi. Yüksek lisans eğitimini Otto Friedrich Üniversitesi Türkoloji bölümünde tamamladıktan sonra çeşitli kurumlarda eğitim görevlisi olarak çalıştı. Haziran 2019 tarihinden bu yana Esslingen Üniversitesi bünyesindeki Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğünde çalışmaktadır.

KÜLTÜRÜN DİLE YANSIMASI

ELİF ÖZKAN

Dünya'nın neresinde olursak olalım, dilimizden ve kültürümüzden vazgeçmeyen bir milletiz biz. Vatanımızdan binlerce km uzakta da bulursak kültürümüze, dinimize ve dilimize sımsıkı sarılan bir toplumu oluşturuyoruz. Nerede bir Türk toplumu varsa, orada bir sivil toplum kuruluşu vardır. Bizim yaşam tarzımız hep aynıdır. 50 yıldır gurbette yaşayan nene ve dedelerimizin yaşantısı da köyde yaşayan nene ve dedelerimizin yaşam tarzları da aynıdır. Aramızda coğrafi olarak kilometrelerce fark olsa da giyiniş tarzımızdan evimizde misafir ağırlama şeklimize kadar her şeyimiz aynıdır. Çünkü biz değer-

lerimize sahip çıkan ve onları kendimizle birlikte yaşatmaya özen gösteren bir milletiz.

Kültürümüzü yaşam tarzımıza uyduruyoruz, çünkü kültür bir yaşam biçimi, maddi ve manevi değerlerin toplamıdır. Nesilden nesile miras olarak aktarılıyor değerlerimiz; tarihiyle, sanatıyla, edebiyatıyla, düğünleriyle, bayramlarıyla, şiiirleri ve türküleriyle... Bir milletin kültürü, o milletin benliğini oluşturur.

Yaşanmışlıklarımız yaşam tarzımızın aynasıdır, yani kültürümüz, geçmişimizin bugüne yansıyan aynasıdır. Fakat en etkili kültür aktarıcısı dildir. Nesiller boyunca, yaşam biçimleri dil sayesinde

aktarılmıştır. Köklerimize sahip çıkmamız dil vasıtasıyla olabilir sadece. Diline önem vermeyen, kültürünü de kaybeder. Yunus Emre'nin dediği gibi 'dil hikmetin yolu' dur... Bilinmeyi öğrenmek dil ile gerçekleşebilir ancak.

Türkçe duyguları ifade edebilmede çok etkili bir dildir. Anlatılanın en derinden hissedilmesini sağlar. Türkçede cümle kuruluşları ve üsluplar nezaketin ifade edilmesinde önem taşır. Nezaket anlamı, Türkçede seslenmeler aracılığıyla, ara söz ve ara cümlelerle, özne-yüklem uygunluğu yoluyla ifade edilir. Bazı sözlerin, diğer dillerde hiçbir çevirisi yokken, bu sözler Türkçede olmazsa olmazdır. Örneğin bir

iş ile meşgul olan birini gördüğünüzde “Kolay gelsin.” diyemezsiniz, çünkü böyle bir ifade yoktur Fransızcada. Oysaki Türkçeye özgü çok özel ve zarif bir ifadedir bu. Çalışan insana, bir moral ve güç verir. Yardımlaşmanın ve dayanışmanın kelimeye yansması gibidir. Hiç tanımadığımız biri de olsa, çalışan bir işçi gördüğümüzde “Kolay gelsin.” dememeyi bir suç gibi algılarız, çünkü bizim dilimiz nezaket dilidir. Çalışan insana “Kolay gelsin.” dediğimizde, ona psikolojik olarak bir destek sağladığımızı, bir tebessüm ile ona manevi bir güç hissiyatı verdiğimizizi hissederiz.

Aynı şekilde, emek verilen bir iş veya bir yemek yapıldığında “Eline sağlık.” ifadesi kullanılır. Bu ifadeyi duyan kişi mutlu olur. Bütün yorgunluğu gider, çünkü o işin veya o yemeğin beğenildiğini fark eder. Ve bu ifadeyi duyduğunda, anlar ki verdiği emeğin değeri ve kıymeti biliniyor etrafındaki insanlar tarafından. Hangi iş zor gelir ki, kıymeti bilindikten sonra? Ve kıymet bilindiğini ifade eden sözler kullanıldığında? “Eline, emeğine sağlık.” denilmediğinde soruyor insan kendi kendine: Hiç mi güzel olmamış, boşuna mı uğraşmışım bu kadar zaman?

Türkçe kıymet bilmektir sözüyle insana verilen kıymeti en içten hissettirmeyi sağlamak anlatılır; bu yönüyle Türkçe çok zengin bir dildir. Sahi “Lambada titreyen alev üşüyor” şarkı sözüne baktığımızda fark ediyorum ki çok ince düşünülmüş, çok zarif bir anlamı var bu sözün. Hangi dile çevrilebilir ki bu söz kolayca? Zengin ve nezaket dolu Türkçemizden başka hangi dilde bu söz en içten hisse-

dilebilir ki? Türkçe, kelimelerin arında hissiyatların gizlendiği zarif, nezaket dolu bir dildir.

Mesela ben içimdeki hisleri yazıya dökmek istediğimde, sadece Türkçe yazarım. Daha yazarken, hissederim kelimelerin ağırlığını, derinliğini, nezaketini, duygusunu. Fakat aynı cümleyi Fransızca yazdığımda bu duygulara kapılamıyorum ne yazık ki. „Ana dilimizin Türkçe olmasından mı kaynaklanıyor bu, yoksa Türkçenin zenginliğinden mi?“ diye soracak olursanız, bence Türkçenin zenginliğinden ve hislerin kelimelere gizlenmesinden kaynaklanıyor. Küçük Prens kitabını Fransızca okuduğumda hissettiğim duygular ile Türkçe okuduğumda hissettiğim duygular birbirinden çok farklıydı. Türkçede en içten hissederken cümleleri, Fransızca aynı içtenliği bulamıyorum. Bazı cümlelerde eksik olan şey hissiyatı... Hissedememe eksikliği vardı... Oysaki Türkçe de en büyük zenginlik kelimeleri en içten ve derinden hissedebilmektir bence...

En derinden hissedilen, fakat başka hiçbir dile tercümesi yapılamayacak kadar zengin, hissiyatlı, anlamlı kelimeler ise “hayırlısı ve nasip” bence... Bu kelimelerdeki teslimiyeti anlayabilmek için, teslim olabilen insanlardan olabilmek gerekir. Hayatımıza çıkan, hayatımızda rastladığımız her insan bir nasip kelimesi kadar gizlidir. Rastlanılan her insan bir ders öğretir, öğrenilen bu ders ise yolumuzu çizmemize ve olgunlaşma yolumuzda ilerlerken bize bir şeyler katmaya vesile olur tıpkı öğrenilen her kelimenin, bize, etrafımızda, bakış açımıza ve hayatımıza bir anlam katması gibi.

ELİF ÖZKAN

Fransa'nın Grenoble şehrine yakın bir kasabada dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. Grenoble Üniversitesi'nde Psikoloji dalında lisans eğitimi aldı. Şu an Eğitim ve Öğretim Programları üzerine yüksek lisans programına devam ediyor.

BİRAZ TÜRKÇE KALBE İYİ GELİR

MÜNİRE ESLEM BOZKURT

Beni can kulağıyla dinler misiniz?’ diye sorsam, şüphesiz kimse ‘Canın kulağı mı olur hiç?’ diye karşılık vermez. Yahut ‘Konuşmayalım, gönül dolusu susalım.’ desem, hiç kimse bahsi geçen gönlün yerini sorgulamaz. Tam olarak karşılığı hiçbirimiz tarafından anlatılamasa da manası herkesçe bilinir. Biz derken, aynı dili konuşan, aynı dille büyümüş, aynı toprağın havasını olmasa da aynı lisanın kelimelerini soluyan bir toplumdan bahsediyorum. ‘Bir dil bir

insan’ deyimiyle aslında kişinin yeni bir dil öğrenmesinin yararları kastedilirken, ben bu dört kelimeyi farklı bir bağlamda ele almak istiyorum: Konuştuğumuz dil, kişiliğimizi inşa eder. Kelimelerimiz kimliğimiz, anlamlarımız ufkumuzdur.

‘İnsan kavramına sahip olmadığı şeyi göremez, önermesine sahip olmadığı şeyi anlayamaz.’ diyor İhsan Fazlıoğlu. Görüş menzilimiz, sahip olduğumuz kavramlar kadar geniştir ve ne kadar net görebilsek,

onlarla inşa ettiğimiz medeniyet ve kültür seması da o kadar sağlam olacaktır. ‘Bu inşanın temelinde bakışlarımızdaki kavramlar, o kavramlardan hareketle oluşturduğumuz yargılar ve bunların oluşturduğu ağlar yatar.’

Bir küçük rahatsızlıkta ‘Yediğim bir şey mi dokundu acaba?’ diye düşünen bizler, her gün zikrettiğimiz, duyduğumuz, ömür boyu öğrendiğimiz, haşır neşir hatta bazen yüz göz olduğumuz sayısız kelimenin

insan fitratına tesiri olmayacağını nasıl düşünebiliriz?

Çift dille büyümüş yahut yeni bir dil öğrenip iyi derecede konuşabilen kimseler her zaman şunu savunurlar: Her dilin kendine ait bir ruhu, bir hissiyatı, bir düşünce dünyası vardır. Kelimelerin inşa ettiği bir dünyadan bahsediyoruz. Ve farklı lisanlarda oluşan birbirinden değişik kavram âlemlerinin barındırdıkları anlamlardan. Mesela hangimiz Türkçenin dünyasına yeni adım atan yahut henüz atmamış birine, birkaç cümle önce kullandığım 'haşır neşir' ya da 'yüz göz olmak' deyimlerini aralarındaki farkı da ortaya koyarak iki kelimeyle tercüme edebilir?

Konuştuğumuz dil ve sahip olduğumuz kavramların başlı başına varlığı dahi anlayış, düşünce ve hissiyat menzillerimizi etkilemeye yetiyor. Kelimelerimizin tesiri altında olan bu menziller Türk lisanındaki kavram çeşitliliği sayesinde eşsiz bir genişlemeye uğruyor. Bu çeşitlilik, menzillerimizin genişlemesiyle birlikte tarifsiz bir anlam derinliğine yol açıyor. Düşünce dünyamız büyüyor, duygu âlemimiz kelimelere yaklaşıyor. Tanım ve tarif ölçümüz artıyor, kavramlar anlamlarına, sözler kasta yaklaşıyor.

'Duygunun asaleti, kuvvet ve isabetindedir.' der Cemil Meriç. Keza konuşmanın da asaleti, anlatım ve

anlaşılmasına yönelik isabetinde gizlidir.

'Kalp' sözcüğünün lisanımızda, batı dillerine nazaran, kastedilmek istenen mana ile ilişkin birden fazla karşılığının olması, bu hususun en güzel örneklerinden biridir. 'Kalbin cesarete dönük yüzü yürek, sevgiye dönük yüzüyse gönüldür.' diyor Mustafa Kurt. İki kelimeyi de yerli yerine koyan çok güzel bir tanım...

Farsça 'dil' kavramı ile tercüme edilen gönül batı dillerinde tam karşılığı bulunmayan ve Doğu'ya ait bir mefhum olarak varlık gösterir. Sıklıkla akıl kavramıyla mukayese edilir. Batı kültürünün ontolojik varlığı akla bağlı iken Doğu kültürünün özü gönüle endekslidir.

Bu nedenle farklı kültürlere, ülkelere yahut inançlara mensup olan insanların arasındaki anlayış, düşünce ve hissiyat farkının en önemli sebebi ve aynı zamanda sonuçlarından biri de konuştuğu dilin barındırdığı kavram âleimidir.

Gönül kelimesinin Türk diline ve toplumsal kişiliğimize kattığı sayısız unsuru düşünelim. Bir sözcüğün olağanüstü tesirini kavrayarak bizleri ferdi tabiatımızdan maşerî değer yargılarımıza kadar hem bireysel hem de toplumsal olarak ne derecede etkilediğini görelim.

Mefhum sözlükte karşımıza şu şekil-

de çıkıyor:

gönül, -nlü

1. isim - yürekte olduğu varsayılan nitelik, sevgi, anma, hatır, düşünüş gibi kalpte oluşan duyguların kaynağı, kişinin iç dünyası.

2. isim, mecaz - istek, arzu: *Okumaya gönlün var mı?*

Bunun ötesinde bir işi gönüllü yapmak, vazifesi olmadığı hâlde, uhdesine alıp yapmaya hevesli olmaktır. Gönülden çağırarak, birini tam bir iştiyakla davet etmek anlamına gelirken, 'Gönülden çağırılmışız, geldik.' sözü özlenmeyi ifade eder. Yahut 'Bu fakiri gönülden çıkarmayınız.' diyen bir kimse, bunu 'Bizi unutmayınız.' anlamında söylüyordur. Gönülden geçirmek hatırlamaktır, gönül koymak ise gücenmek. Bir kimseye, işe, meşguliyete, davaya yahut belki de sadece bir mısraya gönül vermek, her şeyini vermektir, sevmektir.

'Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz.' atasözü, onun geniş olduğu kadar ince ve narin olduğunu, çok çabuk kırılabileceğini, bu yüzden insanın her anlamda özenli olması ve düşünceli davranması gerektiğini anlatır. Gösterilen dikkate rağmen yahut bir ihmal sonucunda olur da kırılırsa, o gönül almak, bunun içinse yine gönül vermek icap eder. Nitekim onu yapmak da yıkmak da büyük ölçüde sözlerle gerçekleşir.

Gördüğümüz üzere Türk dilinin içerdiği bir kelime dâhi bize kattığı değerler sayesinde, yine dilimizi, onu kullanma adabımızı ve devamında davranışlarımızı etkiliyor. Hâl böyleyken, kelime haznemizin tamamının tesir gücünü varın siz düşünün.

Düşman benim nefsum durur tama'ıla hırsum durur

Tama'ıla hırsa uyan gönüllerde yir eylemez

Bu mısraların sahibi, Türk dilinin değerli ismi ve tasavvuf şairi Yunus Emre, bizlere insanın en önemli yaradılış gayelerinden birinin gönüllerde yer etmek olduğunu aktarır. Bu maksada giden yol ise nefsi düşman bilip; kibir, hırs, açgözlülük ve bencillikten uzak, şefkat, merhamet, sevgi, anlayış, hoşgörü ve vicdana yakın durmaktan geçer. Gönül insanı bu istikamette hareket eder.

Duruş kazan ye yedir, bir gönül ele getir

Yüz Kâbe'den yeğrekdir, bir gönül ziyareti

Onun nezdinde bu ziyaret, (farz olan haç dışında) yüz kere Kâbe'ye gitmekten daha üstündür. Yukarıdaki mısralarla birlikte anılan bir anekdota göre 1993 senesinde umreye gitmek üzere para biriktiren kalabalık bir öğrenci kitlesi, o parayla Kâbe'yi ziyaret etmek yerine, Bosna-Hersek'te yaşanan büyük acıya bir nebze olsun merhem

olmayı tercih etmiştir. Çünkü gönül yapmak, arş yapmaktır.

Almanya'da 'Das Herz am rechten Fleck' diye bir deyim kullanılır. Vicdanlı, sevgi dolu, yardımsever, güvenilir olana, yani yaptığı şeyi içten yapana, gönül insanı olana 'Kalbi doğru yerde' derler. Bu deyim Almancaya mahsusken, onu bu şekilde anlatabilmek Türk lisanına ait bir ayrıcalıktır.

İnsanoğlu, hangi dilde olursa olsun aynısını yapıyor. Temasta bulunduğu, fark ettiği, algıladığı, hissettiği... Her şeyi elle tutulur hâle getirmeye çalışıyor. Tutmak için adlandırıyor, kelimelerle tutuyor. Soyut, biraz da olsa somutlaşıyor. Her kavram -soyut diye adlandırılanlar dahil- insanın hayatı somutlaştırma çabasıdır. Çünkü kavramlar da bizler gibi canlıdır. Kelimeler de yaşar, diridir, hareket eder, bir âna şahit olabilir, onu tutabilir. Satırlar da mesafe kat edebilir mesela, üstelik bizlerden çok daha hızlı.

Onlar da sever. Bir kelime bir insanı severse diline dolanır, düşmez oradan. Örneğin bir kişinin korktuğunda, şaşırduğunda, acelesi olduğunda, rahatladığında, kısacası her hâlde ağzından 'Allah' kelimesi çıkıyorsa, o kelime onun içini kaplamış, dilinde hazır bekliyor demektir. Peşini bırakmıyor, sevmiş belli. Bizler bu durumu yine insanoğluna yorarız, 'Sürekli kullanır o kelimeyi' diyerek. Birincisi, kelimeler kullanılmaktan ziyade zikredilmelidir. Zira insan,

kullanmak fiilini temiz ve masum tutmayı becerememektedir. İkincisi ise, 'Dil sevdiğini zikreder' sözü kadar doğrudur, bir kelimenin bir insanı sevebilmesi, ona iyi gelmesi, kanaatimce kelimelerin bir kalbe iyi gelme yetisinin mevcudiyeti sorgulanamaz bir hakikattir.

Elbette inanç, kültür, dil yahut sosyo-ekonomik yaşam şartları gibi unsurlar sürekli olarak birbirlerinin karşılıklı tesiri altında evrilmiş toplumsal öğelerdir. Konuşulan dilin tek taraflı bir etkisinden bahsetmemiz mümkün değil. Fakat lisanın insan üzerindeki hafife alınamaz etkisi tam olarak bununla birlikte ağırlık kazanıyor, yön buluyor ve eşsiz bir zemine yerleşiyor. Başta inancımızla, devamındaysa kültürümüzle kodlanan kavramlarımız, norm ve değer yargılarımızı oluşturuyor, hâl, tavır, kişilik, anlayış, düşünce ve hissiyat menzillerimizi, yani ufkumuzu genişleterek olduğumuz insanı inşa ediyor.

Fakat kavramlar bir hususta insanoğluna tabidirler: unutulmamak. Kelimeler söylendiğinde unutulmazlar. Aksi takdirde lisanımıza özgü anlamlarıyla birlikte kaybolurlar. Sözü; altında çiçek açtığımız, nefes aldığımız, ait olduğumuz göğümüzü 'Kavram semamızı' kaybetmemek bizim elimizde. Sahip olduğumuzdan daha bilinçli bir şekilde sahip çıkmamız gerekiyor onu oluşturan kavramlarımıza, bizi biz yapan anlamlara, özümüze.

SAYIN TÜRKÇE BİLEN ARKADAŞLARIMIZ, SABAH-I ŞERİFLERİNİZ HAYROLSUN

SÜMEYRA YENİCE

Her milletin kendine özgü bir dil üslubu vardır. Bu üslup o milletin insanını, yaşayışını, değerlerini de yansıtır. Bir insanın o davranışı ve üslubu aslında o milletin aynası hükmündedir. Başka milletlerin insanları o kişinin davranışından iyi yönde etkilenirse ister istemez o ülkeye bir sempati duymaya başlar. Tabi bu, ters de tepebilir ve o bir kişi yüzünden tüm ülke insanını aynı kefeye koyup kin de besleyebilir.

Türkçe nezaketi ile bilinir. Nezaketiyle Türk insanı her gittiği yer-

de ön plana çıkmasını ve herkesi kendine hayran etmeyi bilir.

Örnek vermek gerekirse 43 yıl önce, 5 Eylül 1977 tarihinde NASA tarafından uzaylıları selamlamak üzere Voyager adında bir uzay aracı fırlatıldı. Voyager 116 görüntü, 22 müzik parçası ve 39 değişik doğa sesinin yanı sıra 55 dilde selamlamayı içeren altın kaydı bulunduğunda 'Evren'e mesaj'ı taşıyor. Ve plaktaki Türkçe kayıta 'Sayın Türkçe bilen arkadaşlarımız, sabah-ı şerifleriniz hayrolsun.' mesajı dikkat çekiyor. Uzaylıları selamlarken dahi

tüm nezaketimizi konuşuyor ve bu cümleyi basit bir 'günaydın'a tercih ediyoruz.

Türkçemiz çok zengin bir dil, bakmayın şimdiki zamanlarda kelime hazinemizin daraldığına. Arkadaşlarımıza bir güzelliği anlatmaya çalışırken, aklımıza 'güzel'den başka kelime gelmediği için sürekli tekrarlıyoruz: 'Güzel... Çok güzel... Vallah bilah güzel!'

Çünkü dimağımızda 'güzel'i ifade için 'güzel'den başka kelime yok. Oysa "muhteşem", "mükemmel", "muazzam", "harika", "harikulâde",

veya daha eski tabirlerde âlâ, ‘âli’y-ül âlâ’ v.s. kelimeleri de kullanılabiliriz.

Değerli şairlerimiz Mehmet Akif Ersoy ve Necip Fazıl Kısakürek o takdire şayan eserleriyle bizlere duyguların nasıl ifade edildiğini öğrettiler ve gönüllerimizde taht kurdular. Bizler de en azından onların çok kıymetli şiirlerini okuyup, onların düşünce tarzlarını anlayıp, onlar gibi sevincimizi, acımızı, sevgimizi ve birçok duygumuzu daha güzel ifadeyle anlatabiliriz.

Televizyonlarda ve sokaklarda duyduğumuz sözde Türkçe ile yetinmemeliyiz. Sözlüğü kurcalayıp yeni kelimeler öğrenmeli ve kelime hazinemizi genişletmeliyiz. Ayrıca Farsça ve Arapça kelimeler öğrenerek bilgimizi çoğaltmalıyız. Daha çok Türkçe edebî eserler okumalıyız. İşte o zaman sözlerimizden nezaket ve nezafet duyulur.

Mesela Osmanlıların hayreti bile zikirdi. Şimdi olduğu gibi “Vaaay!” diye çığlıklar atılmaz, hayretlerini ‘Allah Allah!’, ‘Fesubhanallah!’, ‘La ilahe illallah!’, ‘Tövbe estağfurullah!’ gibi kelimelerle ifade ederlerdi. Her işe ‘Bismillah’ ile başlarlardı. Öfkelenmeleri hâlinde ‘Ya sabır!’ der, haksızlığa uğramaları karşısında ‘Hasbunallâhu ve ni’mel-vekil!’ diyerek Allah’ı kendilerine “vekil” ederlerdi. Tekke duvarlarında teselli edici levhalar asılıydı: “Bu da geçer ya hû!”, ‘Vazgeç ya hû!’, ‘Hoş gör ya hû!’ Bu duruştur Osmanlıyı ve Türkleri değerli kılan.

Meşhur Fransız gezgin A. Brayer, 19. Yüzyılda İstanbul’da

yaşamış ve ‘Neuf années à Constantinople’ isimli eserinde Osmanlı insanının nezaket, nezafet, temizlik, görgü, incelik ve insan ilişkilerine dair tespitlerini şu ifadelerle anlatmıştır:

‘Türk halkının üstü-başı çok temizdir. Hâl ve tavırlarında büyük bir asalet, yüzlerinde tatlı bir sükûnet ve nezaket vardır! Konuştukları dil hoş ve ahenklidir... Sohbet edenlerin ifadeleri veciz, telaffuzları tertemizdir! Tebessümlerine incelik, el hareketlerine zarafet ve sadelik hâkimdir...’

Brayer, hayranlıkla devam ediyor:

‘Yabancıları en çok hayrette bırakan şey, birkaçının birden konuşmayıp, yalnız birinin söz söylemesidir. Konuşan, umumiyetle sözünü kısa tutar. Dinleyen de söz bitene kadar sabreder. Birbirlerine karşı fikirlerini hürmetle savunurlar. Söylenen sözlerde herhangi bir fenalık, koğuculuk, iftira gibi kötülükler ve edebe aykırı laubalilikler yoktur.’

Yabancı gezginin bu sözleri ne yazık ki çok eskilere ait. Fakat bu sözleri tekrardan yaşatmak, nezaket kurallarını öğrenip uygulamak, kelime hazinemizi genişletmek yine bizim elimizde.

Her birimiz bu düşünceleri düstur edinirsek, kendimizi geliştirir ve durmayı asla aklımızdan bile geçirmesek, o güzel günleri yeniden yaşayabiliriz.

Haydi kendine söz ver, al eline kitabını, fikrini ve tavrını değiştir. Sen de varsan bir kişi fazlayız.

SÜMEYRA YENİCE

~~~~~ T ~~~~~

1996’da Almanya’nın Krefeld şehrinde dünyaya geldi. İlk ve orta eğitimini burada tamamladı. Şu an üniversite eğitimine Bilgisayar Bilimi okuyarak devam ediyor.

KALENDER MEŞREP BİR DİL

UBEYDULLAH ÇAVUŞ

Henüz Almancayı yeni yeni öğreniyordum. Yaşım küçüktü. Tam cümleler kurabilmenin, kalabalık ortamlarda Almanca konuşabilmenin yürek istediği zamanlardı. Bir gün cesaretimi toplayıp bir mekânda hamburger sipariş vermeye karar verdim. Başarabilirsem bu çetrefilli Almanca

öğrenim koşumda önemli bir engeli atmış olacaktım. Sırada beklerken heyecanım artmaya başladı ve ‘Galiba bu işi beceremeyeceğim.’ dedim. Sıra ilerledikçe vazgeçmeyi dahi düşündüm ama o saatten sonra o sıradan çıkmak yakışık almazdı. Tam bu sırada önümdeki iki gencin yarı Türkçe yarı Almanca

bir şeyler konuştuğunu duydum. Dedim ki kendime, “ Neyse boş ver bu seferlik, rica et önündekilerden senin yerine söylesinler “. Hatırlıyorum da benim ilk “Affedersiniz bir şey sorabilir miyim” dediğim anda verdikleri “Tabi buyur” cevabı hiç bu kadar anlamlı, bu kadar sıcak gelmemişti. İşte bu zamanlarda başladı Türkçeye ba-

kışımındaki farklılaşma. Daha önce hiç dikkatimi çekmeyen, farkına varamadığım kelimelerin üzerinde düşünmeye başladım.

Türkçeyi mercek altına aldığımızda ilk özelliğinin bütün dilleri kucaklayıcı bir yapısının bulunduğu dikkat çekiyor. Dil; bir coğrafyanın, milletin aynasıdır derler. Belli ki bu kucaklayıcılık bizim toprakların bir özelliği. Bugüne dek soykırımdan kaçanlardan tutun da iç savaştan bize sığınan mültecilere ve yüzyıllardır beraber yaşadığımız Ermenilere kadar zorda kalan birçok insanı-milleti-etnik grubu kucaklaması Anadolu coğrafyasının konuştuğu dilin zemininde yatan bu derin çeşitliliğin ve dinamizmin varlığına şaşırılmamak gerek.

Müslim, gayrimüslim demeden; Farsçası gelmiş almışız, Arapçası gelmiş başımızın üstüne demişiz, Fransızcası gelmiş buyur etmişiz. Sonunda fevkalade bir harmoni oluşmuş. Farsçadan gelen “kalender” ile Arapçadan gelen “meşrep” birleşince ortaya ne kadar da kalender meşrep bir Türkçe çıkıyor gördüğümüz gibi. Keza Fransızcadan gelen “nostalji” ile geçmişe duyulan o karmaşık, tarifi zor özlemi, nokta atışı ile tanımlayabilirsiniz. Arapçada sıradan duran his, kabl ve vuku kelimeleri Türkçede “hissikablevuku” olunca nasıl da başkalaşıyor, estetik bir hâle geliyor.

Dil, bir milletin aynasıdır demiştik. Türk insanı pratikliğini, dinamizmini de diline yansıtıyor her fırsatta. Alman arkadaşşıma, ‘Reis beni bir sal bel!’yi tercüme ederken ne kadar zorlandığımı biliyor musunuz? “*Chef, lass mich los!*” diye

tercüme etsek aynı etkiyi, hissiyatı alabilir miyiz? Türkçede kişilerin birbirine hitap şekli o kadar samimidir ki konuşanların ruh hâline göre şekil alıverir hemen. Ortaya karşınızdakine yansıtıldığınız bir samimiyet çıkarır hemen. Ayrıca diğer dillerden alınan sözcüklerin de bu dilde doğru şekilde Türkçeleştirilmesi ve aynı samimi havanın oluşması olayın bir başka güzelliği. Arapça “takdir” ile Farsça “şayan” kelimelerinin birleşmesi ile oluşan “takdire şayan” kelimesi bunun en güzel örneklerinden birisi.

Şimdi yazacağım satırları ise sadece bizler, bizim gibiler tam olarak anlayabilirler. İki dili karıştırarak konuşmak, diasporada yetişen birçok genç için çok olağan bir durum. Örneğin Avrupa’da bir camide öğrenim gören çocuklardan “Ya hocam ben üben yapmak istemiyom ama...” veya okulda Türk öğrencileri arasında “*Ey junge bunu bleistiflen yazsana...*” gibi lafları sıkça duymak mümkün. Bütün bunların yanında, “Almanya Türkçesinde” bilhassa dikkatimi çeken bir kullanım daha var. Normalde Türkçemizdeki “devam” kelimesi tek başına veya sadece “etmek” fiiliyle beraber kullanılır. Ancak Almanya’da Almancadan yola çıkılarak diğer fiillerle de birleştirildiğine sıkça rastlanıyor. Mesele “Devam oyna, devam yürü, devam çalış” gibi. Her ne kadar ilk duyduğumda çok garipsediysem de zamanla bunu böyle kullanmanın gayet pratik olabileceğini düşünmeye başladım. “Dersine çalışmaya devam et!” yerine “Dersine devam çalış!” bize en az bir kelime tasarruf ettiriyor.

Ayrıca, Almanlara kazandırdığımız kelimeler de olmuş. En başta, “döner (~Döner), yoğurt (~Joghurt), türkuaz (~türkis)” kelimeleri resmen Almancaya giren, Duden gibi prestijli Almanca sözlüklerde yer alan kelimelerden birkaçı. Resmî olanların dışında, “gençlik jargonu” olarak da tanımlayabileceğimiz, ağırlıklı Alman gençler arasında yaygınlık kazanmaya başlayan bazı kelimeler bulunuyor. “Vallah, hadi, yani vb.” bunların başlıca örnekleri olarak sıralanabilir. Bir de “tam Alman” var ki insan kendisini gülmekten, aynı zamanda da düşünmekten alamıyor. Genelde, gereğinden fazla kuralcı olma -en basit bir dönerciye giderken dahi rezervasyon yaptırma gibi- mealinde kullanılan bu tabiri, Alman gençlerinin birbirilerine karşı kullandıklarına şahit oldum.

Ben ne bir dilbilimciyim ne de filolog. Öyle çok iddialı kelimeler kullanmak ve cümleler kurmak istemiyorum. Anlattığım şeylerin tutkulu bir savunucusu veya hiddetli bir karşıtı da değilim. Yazdıklarımın muhalifi çok olabilir elbet. Buradaki amaç ortaya bir bakış açısı koyup okuru düşündürmek. Bu şekilde Türkçenin kaybolduğunu söyleyenler vardır belki. Zenginleşiyor olamaz mı? Bu bizim insanımızın dışlayan değil de kucaklayan, hoş gören özelliklerine kanıttır belki de. Hızla gelişen, değişen dünyaya ayak uyduracak, bu değişime rağmen ayakta kalabilecek dilin dinamik olması, aldığı kelimeleri rahatça içinde sindirip belki de daha güzel bir şekilde dışa yansıtması; önemli bir avantaj olsa gerek.

TÜRKÇE BAM TELİMİZ

ZİŞAN ÖZKAN

Ana diline hâkim olmak, değerlerine sahip çıkmak demektir. Peki lisanı önemli kılan şey nedir? İnsan konuştuğu dilin milletini temsil eder. Nereye giderse gitsin, hangi görüşte olursa olsun bulunduğu noktada ekseriyetle tek başına bir birey olarak değil ait olduğu memlekete göre değerlendirilir. Buna en güzel örnek, gözlerini yabancı bir ülkede açmış ve ömrünün bir kısmını o ülkede yaşayarak geçirmiş kişilerdir. Bundan yıllar önce maddi imkansızlıklardan dolayı Avrupa'ya göç eden dedelerimizin yaşadıkları bize göstermiştir ki Avrupa nazarında Türkçe konuşan insanlar yalnızca ülkelerinin ekonomisini refah seviyesine ulaştıran işçilerdi. Onlara ne söz hakkı verilir ne de onlardan fikir sorulurdu. Zira dilin döndüğünce güçlüsündür, dilin

döndüğünce fikir sahibisindir. Senin ne olduğunu ve ne olamadığını iki dudağının arasındaki kelimeler gösterir. Bu durumda Almanca gurbetçilerin hüznü, Türkçeyse sığındıkları en sağlam liman olmuştur. Zorlu hayat mücadelesinde karşılaştıkları muamelelerden dolayı birbirlerine daha sıkı kenetlenmişlerdir.

Gurbette Türkçe dostluk ve kardeşlik timsalidir. Ruhu ve dili yabancı olan o diyarda kendi dilini konuşan birine rastladığınızda memleketten bir tanıdığını görmüşçesine bir sevinç duyulur. Aynı dili konuşmak akrabalıktan daha güçlü bir muhabbet bağı kurulmasına vesile olur. İçindeki kudreti bertaraf etmeyen dedelerimiz içlerindeki hazineyi bir sonraki nesle aktararak geçmişin intikamını almıştır. Türkler artık Avrupa'da kâh iş adamı olarak

/ iş ahlakını koruyarak, kâh üniversitede okuyarak, kâh boynuna stetoskop takarak, kâh mahkemede cübbe giyerek söz sahibi olmuştur. Okullarda artık hem öğretmen hem de öğrenci olarak gördüğümüz bir nesil vardır.

Türkçe, Batı'da varlığını büsbütün ilan etmiştir. Sonu daima mutlu biten bir öyküdür, Türkçe. Aileleri için kendini feda eden babalar, günümüzde emeklerinin meyvesini alırken evlatları da ülkesinin, dilinin ve dinin bayraktarlığını yapmaya devam ediyor. Fakat üzücü bir gerçek ile karşı karşıyayız; kazandığımız bu mevki karşısında yavaş yavaş kaybettiğimiz bir lisanımız var. Mesken tuttukları ülkelerin lisanı dört bir yanını çevreleyen gençlerin Türkçe bilgisi, kendilerini ifade ederken dahi yetersiz kalabiliyor. İki dil ile dünyaya gel-

menin bu kafa karışıklığına sebebiyet verdiği mutlak bir gerçek. Türkçe, yurt dışında yaşayanların gizli ve aşikâr imtihanı oldu. Gizli imtihan olarak nitelendirmenin sebebi bazı eğitim ve iletişim problemlerinin altında kendi öz dillerini doğru kullanamamalarının yatmasıdır. Bir dili hakıyla bilen bir kişi sağlam bir zemin kurmuş olur, sağlam zemine bina dikmek ne kadar kolay ve uzun ömürlüyse dili güzel kullanmak da insani ilişkilerde ve kişisel gelişimde büyük ehemmiyet taşır.

Muvaffakiyet Türkçede saklıdır. Avrupa'da yaşayan Türkler yaşadığı ülkede yabancı olarak kabul edilir. Türkiye'de ise yetersiz Türkçe bilgisi ve aksanı yüzünden dışlanır. Kültür karmaşası ve aidiyet sorunu yaşar. Konuştuğumuz dili geliştirmek de insanlara karşı kendimizi güzel ifade etmek de bizim elimizdedir. Nazlı bir kuştur Türkçe, ilgi ve emek ister. Bir adıma bin karşılık verir. Dilimizin içinde kutsalımız, tarihimiz, sanatımız, şiirimiz, geleceğimiz saklıdır. Kendi diline sırtını dönene, millet de sırtını döner. Dilimize sahip çıkmak demek milleti ayakta tutmak demektir. Gönlümüzdekiler ve aklımızdakiler dilimizi kullandığımız zaman beden bulur. Tarih boyunca değerlerine sahip çıkan, kendini bilen milletler galip gelmiştir. Diline karşı özensiz olan milletler yenilmeye mahkûmdur.

Kendisini Türklük atfeden her kişiye bu konuda büyük sorumluluk düşüyor. Dilimizden uzaklaşmak medeniyetimize ihanettir. Cemil Meriç'in 'Kamus namustur.' sözü Türkçe'nin ehemmiye-

tini bir tokat gibi yüzümüze çarpmaktadır. Meriç'e göre dilimize uzanan el namusumuza uzanmıştır. Türkçe bam telimiz, tüten ocağımızdır. Kutsalın korunmadığı yerde cehalet söz sahibi olur. Türkçe birliğimizi diri tutar, mâziden atıye temiz bir akış sağlar. Tarih şuuru olmayan kimliğini kaybeder, kimliğini unutan kendini kaybeder. Efendimizin, huzuruna Arapça öğrenmek için gelenlere kendi dillerini korumalarını tavsiye ettiğini biliyoruz. Kur'an-i Kerim'i ve Sünnet'i anlamının yolu da aynı şekilde Türkçeden yani kendi dilini anlamaktan geçer. Mukaddesin kıymetini bilmeyene mukaddes kendi kıymetini kaybettirir.

Türkçe muhatabına göre şekil alır. Geçmişin minnetini de karın ağrısını da ziyaret ettiğiniz ülkenin vatandaşlarının yüzünden okuyabilirsiniz. Filistin'e gittiğinizde Kudüslü amcanın içten tebessümüdür Türkçe, İdlibli çocuğun yüreğindeki umut, Boşnak teyzenin ikram ettiği kahvedir. Kimi zaman Alman bir gencin merakında, kimi zaman da Avusturyalı teyzenin öfkesinde kendini gösterir Türkçe.

Benim için ise Türkçe sonu gelmez eğitim mücadelemde, kendimi bulma yolculuğumda, kırılan notumda, engellenen başarımdadır. Düşerken tutduğum dalım, bittim derken elimden tutup beni şahlandıran gücüm, kuvvetimdir. Gönül dilidir Türkçe. Dinlediğin türkülerin efkârındadır, kimi zamanda Pazar jargonunun samimiyetinde. Hepsi bir yana Necip Fazıl gibi, Cahit Sıtkı Tarancı gibi, Yahya Kemal gibi, Sezai Karakoç vd.

gibi şairler lisanımla nice güzeli ve bizleri beslemiştir.

Ruhun değil maddenin önemli olduğu bu modern ama duygusuz çağda tabii ki teknoloji ilerleyecek, edebiyat gerileyecekti. Bugün divan edebiyatını anlamamak, Türkçeyi Türkçeye çevirmek zorunda olmak utanç olarak bize yeter. Hz. Mevlânâ, Yûnus, Fuzulî, Nefî, Yesevi gibi deryaların diyarından gelip onların dünyasından uzak yaşamak ve yazdıklarından bîhaber olmak ziyafet sofrasından aç kalkmaktır.

Türkçe'nin hayatımızdaki yeri bugün tamamen ne yaptığımızı, çocuklarımızı nasıl yetiştirdiğimize ve neyle meşgul olduğumuza bağlı. Bugün kıymet verdiğimiz şeyler ya ufkumuzu genişletecek ya da zihnimizi köreltecektir. Yahya Kemal Türkçe için 'Bu dil ağızımda annemin sü-tüdür.' demiştir, bu sözün hakkı verilmeli, Türkçe ebediyete kadar taşınmalıdır.

ZİŞAN ÖZKAN

T

1998 yılında Viyana'da doğdu. Avusturya, Viyana Üniversitesi'nde Kültür ve Sosyalantropolojisi okuyor. YTB Türkçe Ödüllerine deneme kategorisinde katıldı.

S

SİĞINAK

ZÜMRA UFUK

“... Kral süvarileriyle köye varmış. İstila altında olan köyü ve kaçırılan prensesi düşmanlardan kurtarmış. Ve mutlu son... Evet, bu serüven de bitti yavrum, şimdi uyku vakti. İyi geceler.” Masalın bitmiş olmasına üzülen çocuk mahzun gözlerle annesine bakıp; “Hiç bitmeyen bir serüven yok mu?” diye sorar. Anne tebessüm ederek yanıtladı: “Var tabii: Okumak!”

Şüphesiz ki okumak, hiç bitmeyen bir serüvendir. İnsana arkadaş ve yoldaştır. Bir kitap, dergi, makale veya bir masal okumak; hiç fark etmez hepsinin bize anlatacağı bir şey vardır. İyi yazılmamış bir kitabın ya da masalın bile okura bir katkısı bulunur. Onlar sayesinde iyi yazılmış olanları daha net ayırt edebilir ve onların kıymetini daha iyi anlarız.

Ünlü Fransız yazar Viktor Hugo, “Okumak gıdadır; okuyan insanlık, bilen insanlıktır.” demiş. Çünkü okumanın; stresi azaltmak, zihinsel sağlığı geliştirmek, genel

kültürümüzü artırmak, bakış açısını değiştirmek ve genişletmek gibi insana birçok faydası vardır. Bu faydaların her biri kişiliğimizi, ruh sağlığımızı ve bilgi dağarcığımızı farklı şekillerde beslemektedir. Bunların yanı sıra okumak, özellikle kelime hazinesinin yanı sıra anlama ve anlatma yetisini geliştirmeye de büyük katkı sağlar.

Ana dili insanın sığınağı, kendini en huzurlu hissettiği kucaktır. Çünkü kendimizi en iyi ifade edebildiğimiz ve karşımızdakini en iyi anlayabildiğimiz dildir. Ailemiz ve sosyal çevremizdekiler ile

iyi bir iletişim kurabilmek, ana dilimize ne derece hâkim olduğumuzla bağlantılıdır. Bu yüzden insan ancak okuyarak ana dilin ya da öğrenilen başka bir dilin sahip olduğu incelikleri daha iyi kavrayabilir ve onu daha etkin kullanabilir. Bu sayede iletişim becerileri de gelişir.

İnsan birden fazla dil öğrenebilir. Fakat her ne kadar başka bir dil ana dili seviyesinde öğrenilse de bunların hiçbiri ana babadan duyulan, yani evde konuşulan dilin yerini tutamayacaktır. Babadan duyulan bir *Günaydın*’ın yerini Almandaki *Guten Morgen* ya

da İngilizcedeki *Good morning* asla alamayacaktır. Aynı şekilde anneden duyulan *Yavrum* kelimesinin yerini Almandaki *Mein Kind* ya da İngilizcedeki *My child* alamayacaktır. Veyahut tam tersi, Türkçedeki *Yavrum* kelimesi, ailesi İngiliz olan bir çocuk için de bir kelimedenden daha fazlasını ifade etmeyecektir. Zira o kelimelere ne babanın sıcaklığı ne de annenin kokusu sinmiştir. Kızgınlık anında kardeşe söylenen sözler ya da teyzelere, dedelere yazılan mektuplardan özlemlerle dökülen cümleler... Hepsinin tadı, kokusu, tınısı bir başkadır.

Çünkü kanaatimce kelimelerin bir nesnel, bir de öznel anlamı vardır. Nesnel ile kelimenin, kendi gerçeğine dayanan, dolayısıyla kişilere göre değişmeyen anlamını; öznel ile de kelimelerin, kişilerin duygu ve düşüncelerine bağlı olarak değişen, daha doğrusu derinleşen anlamını belirtmek istiyorum. Değerli yazarımız Nihan Kaya okuma, anlama, dü-

şünme, bakış açısı, yaşama vb. gibi konuları her zaman iki yönüyle ele alır. Bu konuları birbirlerinden ayırmak ve anlaşılabilir kılmak için de genelde iki karşıt kavram kullanır. Bunlar *yatay* ve *dikey* kavramlarıdır. Bu kavramlar karşıt olmalarına rağmen birbirleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Bunu basit bir karpuz örneği ile açıklamaya çalışacağım. Karpuzun kabuğu *yatay* olandır: Yüzeyseldir, herkes tarafından açıkça görünür ve içinde bir şey barındırır. Dikey olansa Derinliktir, ilk bakışta görülemeyendir ve karpuzun içindeki sulu, lezzetli bölümdür. Yani meyvenin ta kendisidir. Yataydayken, karpuzun kabuğunu kesip içine, derinine bakmadığımız sürece meyvenin kendisine ulaşamayız. Buradan yola çıkarak kelimelerin nesnel ve öznel anlamlarını bu kavramlarla anlatmaya çalışacak olursak Nesnel, *yatay* yani yüzeysel anlamına ve öznel de *dikey* yani derinliği olan anlamına gelir. Dolayısıyla bir kelimeye öznellik ve

nesnellik katan şey duygulardır.

Dil nasıl yaşayan bir varlıksa kelimeler de duygu taşıyıcılarıdır. Dili canlı tutan ise bu kelimelerin duyguları, damarların kanı taşıdığı gibi usulca aktarmasıdır. Ve bu duygular anadan, babadan, ata hikâyelerinden ve yanık türkülerden kalıtımsal bir miras gibi nesilden nesile akar. Kelimeler ancak onlara yüklenen duygularla birlikte gönlümüzde yer eder. İşte anlatmak istediğim tam da bu *gönül* kelimesi gibidir! Diğer dillerde kalp, göğüs, bağır olarak çevirebileceğimiz *gönül*'ü yabancı birine anlatabilmek hiç de kolay değildir. Çünkü o kelimenin anlamı Türkler için çok daha derin ve kapsamlıdır.

Kelimenin anlamı bir şekilde anlatılabilir tabii ama o anlamı hissettirmek zordur. Veyahut bize yabancı bir kelime anlatılsa bile biz onu ana kucağında öğrendiğimiz bir kelimeyi hissettiğimiz kadar hissedemeyiz. Bu nedenle

aile içinde konuşulan dil kutsaldır. Hayatımızdaki yeri özeldir ve hep öyle kalacaktır. Onu gerçekten hayatımızda muhafaza etmek ve gelecek nesillere aktarmak istiyorsak ona gereken değeri vermeliyiz. Ana dilimize değer vermek; onu doğru kullanmak ve geliştirmekle mümkündür. Bunu da ancak ve ancak okuyarak başarabiliriz. Ana dilimizin bir ihtiyaç olduğu asla unutulmamalı. O bizim duygu zenginliğimizin ve dünya ile iletişimimizin temelidir. Bir dilin onu konuşan insanlara nasıl ihtiyacı varsa insanın da ana diline öyle ihtiyacı vardır. Onsuz duyguların ifadesi eksik kalır.

Hayat yoluna hangi dilden çıkıyorsa o dilin köklü ve sağlam olması gerekir. Çünkü ana dili başka bir dili öğrenmek için atacağımız adımlar için de temel bir zemindir. Dolayısıyla da ana dilimize hâkim olmak demek, yeni bir dil öğrenirken yaşanan zorlukları azaltmak demektir. Çünkü ancak yürümeyi bilen biri, başka yolları engebeli bile olsa aşabilir. Bu sebeplerden dolayıdır ki ana dilimizi iyi kavramak ve dilimizi zenginleştirmek için Türkçe okumalıyız.

Okumak aynı zamanda yazı yazma becerilerini geliştirir. İnsan okurken hem yeni fikirlerle tanışır hem

de farklı yazı üsluplarını gözlemler. Ve bunlar yazı yazmak isteyen biri için önemli öğretilerdir. Başka yolları deneyimlemek ve gözlemlemek, kendi yolunu çizmek isteyenlere güç ve cesaret verir.

Okumak gibi yazmak da dili güçlendiren bir eylemdir. Hatta yazmak bir adım daha ötededir çünkü kişiseldir. Yazarken düşünceleri ve duyguları açık ve anlaşılır bir şekilde aktarmak bize düşer. Okudukça dallanıp budaklanan dil ve anlam bilgimizi, yazarak sağlamlaştırabilir hatta bu yolla daha da içselleştirebiliriz. Bunu bir yapboz oyunu gibi düşünebiliriz. Yalnız bu yapbozda parçalar, ifade etmek istenilen anlamlara göre yerleştirilmeli.

Kitaplar tamamlanmış yapbozlardır. Sıfatlar, bağlaçlar, zamirler tıpkı üçgenler; daireler, kareler ya da kenarları farklı kesilmiş şekiller gibi bizim için önceden dilin yapısına uygun şekilde yerleştirilmişlerdir ama konu bizim yazmamıza gelince bunları teker teker yerleştirecek olan yine biziz. Okurken bolca öğrendiğimiz kelimeleri, kavramları her yerleştirdiğimizde tıpkı bir kaleyi sağlamlaştırır gibi dili kullanma becerimizi de sağlamlaştırmış oluruz. Ve en önemlisi, duygu ve düşüncelerimizi en doğru şekilde ifade edebilme özgürlüğüne kavuşuruz.

GÖNÜLDE NEZAKET, DİLDE ZARAFET: TÜRKÇENİN KEŞFEDİLMEMİŞ HAZİNESİ

YAVUZ COŞKUN

Diller konuşuldukları toplum ve kültürleri resmeden yazılı ve sözlü araçlardır. Kelime, deyim, atasözü ve cümle yapılarıyla bir dilin temsil ettiği toplumu ve onun değerlerini tanıyıp anlayabiliriz. Başka bir söylemle hem sözcük dağarcığını hem de kültürel birikimi temsil eder dil. Türkçe bu bağlamda zengin bir dildir. Aynı biçimde eski yazılı belgelerdeki nezaket ifadeleri bize eski toplumların yaşamıyla ilgili ipuçları verir. Eski Türk'ler gerek dinsel ilişkilerde gerek devlet, aile ve toplumun diğer fertleriyle ilişkilerinde, toplum içindeki konumlarına uygun nezaket ifadelerini sık sık kullanmışlardır. Güç, saygı, sevgi gibi unsurlar bu ifadelerin seçiminde etkili olmuştur.

Zira gönülde nezaket ve dilde zarafet ecdadımızdan bizlere yadi-

gâr kalan bir yaşam tarzıdır.

Tam da bu anlamda Türkçeyi keşfetmenin bizlere geçmişten bugüne geleduran kültürel ve sosyolojik mirasımızı inceleme imkânı sunduğuna inanıyorum.

Şahsen bu zarafeti küçükken dedeme su götürünce söylediği “Berhudar ol!” cümlesinde buldum. Bu, öyle bir cümle ki hem teşekkür hem dua hem temenni hem tavsiye anlamlarını içermekte ve tam da Türk dilinin inceliğini ve zarafetini temsil eden bir dua ve iyi dilek sözü. O zamanlar dedeme anlamını sorduğumda Erzurum ağzıyla “Hayırlı günler gör, hayır üzere ol.”, “Hep mutlu mesut ol, muradına er.” gibi anlamlara geldiğini söylemişti. Yani iki kelimelik bu söylem, kültürümüzdeki büyük-küçük ilişkisini tam anlamıyla ortaya koyuyor.

İşte bu ifade ya da dua sözü sayesinde Türkçeyi keşfettiğimi ve sonrasında duyduğum sözleri araştırmaya çalıştığımı söyleyebilirim. Bu vesileyle bu tip sözlerin sadece hayatın içerisinde kullandığımız refleks kelimeler değil de gönülden gelen ve derinden manalar taşıyan birer hazine olduklarını fark ettim. Bu hazineleri görebilmenin ve onlardan istifade edebilmenin yolu da bu ifadeleri doğru algılamaktan ve hissetmekten geçiyor.

Konuşurken ne söylenmek istendiğini, onun nasıl söylenmek istendiğini, özel cümle tipleri, kelimeler ve sesler, neyin neyle, nasıl söyleneceği çok farklı şekiller arasından seçilir. İşte bu seçimleri yaparken kelimelerin, kavramların ve ifadelerin manalarına dikkat etmek Türkçenin zenginliğinin farkına vardiıyor bizi.

Evimize gelen bir misafire ‘Hoş geldiniz.’, yemeği yapan kişiye “Eline sağlık!” dememiz bir alışkanlıktır. Birçok kişi aslında bunların tam olarak ne ifade ettiğini bile bilmez. Fakat kalıplaşmış sözler hâlinde her gün kullanmaya devam eder bunları. Oysaki bu deyimlerin özel hikâyeleri ve onları günümüze taşıyan tarihsel içerikleri vardır.

Bu konuya bilimsel olarak bakarsak Türkçeyi keşfetmenin beyinsel ve kişisel gelişimimize ne denli katkıda bulunduğunu görebiliriz. Nörobilimcilerin araştırmalarına göre her kelimenin beynimizde kendine özel bir bölgesi var. Bu kural, deyim ve klişeleşmiş cümleler için de geçerli. Yani bir kelime veya “Afiyet olsun.”, “Teşekkür ederim.” gibi söyleyişleri duyduğumuzda beynimizde belli bir bölge hemen aktifleşiyor. Böylece kelimelerin beynimize adeta kazındığını söyleyebiliriz.

Nature dergisinde yayımlanan bir çalışmadan ise ilginç bir sonuç çıkmış: Aynı kelimenin farklı insanların beyninde bile hemen hemen aynı noktada bulunduğu tespit edilmiş. Lakin bazı kişilerde bu kelimelerin aktifleştirdiği bölgeler daha büyük ve kapsamlıymış.

Bunun sebebiyse o kişilerin kullanılan kelime ve ifadelerin duygusal manasına daha iyi hâkim olmalarına bağlanmış. Yani bir kelimeyi veya ifadeyi otomatik kullanmakla, onun manasını bilerek ve hissederek kullanmak beynimize ve vücudumuza farklı sirayet ediyor.

Beynimize inanılmaz derecede biçim verilebilir. Dolayısıyla konuşma ve yazma üzerine dilsel davranış üretimi fonksiyonlarımızı farklı yöntemlerle geliştirebiliriz. Kitap okumak, kelime hazinemizi genişletmek, farklı dillerin birleştiği noktaları bulmak gibi aktiviteler beyin için güzel bir jimnastik biçimi. Bu kapsamda konuştuklarımızı ve yazdıklarımızı ne kadar iyi anlar ve benimsersek nörolojik becerilerimiz de o kadar artacaktır. Tıpkı kitap okumak gibi duyduğumuz ve kullandığımız kelime ve ifadelerin anlamlarını araştırmak ve bunları ona göre kullanmak iletişim kabiliyetimizi artıracak, sosyal ilişkilerde bizlere kolaylık sağlayacaktır.

Örneğin, söylemesi, duyması ve kabullenmesi zor olan “**Başınız sağ olsun!**” dilek cümlesinin gerçek manasını çok yakın bir zamanda merak ettim ve öğrendim.

Ölüm gibi ağır bir olgu büyük bir acıyı miras bırakır ve bu acıyı dindiren en önemli şey, onu olabildiğince paylaşabilmektir. Bu kapsamda, en acılı ve en hüznü anlarımızda “Başın sağ olsun!” cümlesini çokça duyarız. Peki ‘Bu teselli cümlesi tam olarak ne anlama geliyor?’ diye sordum kendime yakınlarda babamı kaybedince.

Günler boyu “Dostlar sağ olsun”, “Allah razı olsun” diye cevaplandırdığım bu dilek cümlesinin aslında tahmin ettiğimiz gibi “Ölen öldü, ama sen sağ ol.”, “O öldü, sizin ömrünüz uzun olsun.” manasına gelmediğini öğrendim.

Öncelikle, bu cümlenin doğrusu

eskiden, “Başın sağalsın.” biçimindeymiş. Anlamak için “baş” ve “sağalmak” sözcüklerini anlamca ele almak lazım:

- Azerbaycan Türkçesi’nde “sağalmak” sözü “hastanın iyileşmesi” anlamına geliyormuş. Aynı şekilde Türk dilindeki sağ sözü, “yaşayan” anlamının dışında “iyi” anlamına da geliyor. Yani sağalmak da “iyileşmek” manasında kullanılıyor.

- “Baş” kelimesi ise, Anadolu Türkçesi’nde “yara” anlamına gelmekte. Hatta eski Oğuzcada “baş çıbanı” diye bir ad var, “yara çıbanı” manasında.

Bu iki kelimeyi birleştirence taziyeye mesajı bizim anladığımızdan öte “**Yaran iyileşsin.**” gibi özel bir anlam kazanıyor.

Dolayısıyla “Baş sağlığı” vermek aslında “Yaranız sağ olsun.”, “Acınız dinsin.”, “Kederli gönlünüz ferahlasın.” anlamına geliyor.

Türkçemizde daha bu şekilde anlamını tam olarak bilmediğimiz; ancak yıllardır hayatımızda yanlış şekilde yer etmiş sözcükler ve ifadeler bulunuyor.

Ayrıca çok kullanıldığı hâlde hikâyesinden haberdar olmadığımız birçok cümle mevcut. Kendileri gibi hikâyeleri de ilginç olan, öğrendiğimden beni bir taraftan şaşırtan ve bir taraftan güldüren iki deyim anlamıyla yazıyı sonlandırmak istiyorum.

Düzensiz, disiplinsiz, gireni ve çıkanın belli olmadığı yer anlamına gelen “**Dingo’nun ahır**” deyiminin hikâyesi oldukça enteresan. Atlı Tramvaylar zamanın-

da, tramvaylar iki atla çekilirken dik Şişhane yokuşunu çıkabilmek için Azapkapı'dan takviye atılarak yokuşu ıkabilirlermiş.

Tramvay bu hâliyle Taksim'e kadar gelir, burada çıkartılan atlar, Taksim alanının batı kısmındaki sular idaresi maksemi ile Fransız konsolosluğu arasında bir ahırda bir süre dinlendirildikten sonra tramvaya bağlanmadan boş olarak Azapkapı'ya gtrlrlirmiş.

Taksim'deki bu ahırı Dingo adlı bir Rum vatandaş işletirmiş. Gün boyu bir sürü atın girip çıkmasından dolayı dilimizdeki "**Burası Dingo' nun ahırını mı giren çıkan belli değil.**" deyimini oluşmuş ve günümüze kadar gelmiş.

Kendinden stn veya daha çok değer verilen bir Şeyin veya kişinin gelmesi ile diğer Şeyin veya kişinin değerinin düşmesi anlamına gelen "**Pabucu Dama Atılmak**" deyiminin hikâyesi Osmanlı Dönemine dayanmakta.

Osmanlı Döneminde esnaf ve sanatkârların bağlı bulunduğu Ahi teşkilatı, ticaretin yanında sosyal hayatı da düzene sokarmış. Kusurlu malın, malzemeden çalmanın ve kalitesiz işin önüne geçmek için de ilginç bir önlem alınmış. Bir ayakkabı alınca veya tamir ettirince söz konusu ürün-hizmet kusurlu çıktığında heyet Őikâyetiyi ve sanatkârı dinlermiş. Eğer Őikâyet eden gerçekten haklıysa o ayakkabıların bedeli Őikâyetçiye denirmiş. Ayakkabılar da ibret-i âlem olsun diye ayakkabıyı imal edenin çatısına atılmış. Gelen geçen de buna bakıp kimin iyi, kimin kötü ayakkabı tamir ettiğini bilirmiş.

Böylece pabuçları dama atılan ayakkabıcı hem maddi kazançtan oluyormuş hem de gerçekten pabucu dama atılmış.

Umarım bu deyimler ve hikâyeri sizleri de Türkçemizin engin hazinesini keşfetmeye teşvik eder.

Sağlıcakla kalın...

(Bu deyim bile içerisinde temenni, dua ve tekrar görüşme belirtisi barındırıyor. "Sağlıkla kalın" yerine "sağlıcakla kalın" demenin sebebi temenninin kapsamını genişletmektir: rahatlık içinde, sağlıkla, esenlikle, ferahlıkla kalın.)

YAVUZ COŞKUN

1995 yılında Erzurum'un Oltu ilçesinde dünyaya geldi. 11 yaşında Fransa'ya göç etti. Orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Tours François Rabelais niversitesinde Tıp Fakültesi son sınıf ğrencisi. Doğa ve fotoğraf meraklısı.

Yassassin
Yassassin
Yassassin
Yassassin

1976-1978 seneleri arasında Batı Berlin’de yaşasan popüler İngiliz şarkıcı David Bowie bir gün Neukölln’de gezer ve gözüne duvardaki bir kelime ilişir:
Yaşasın.

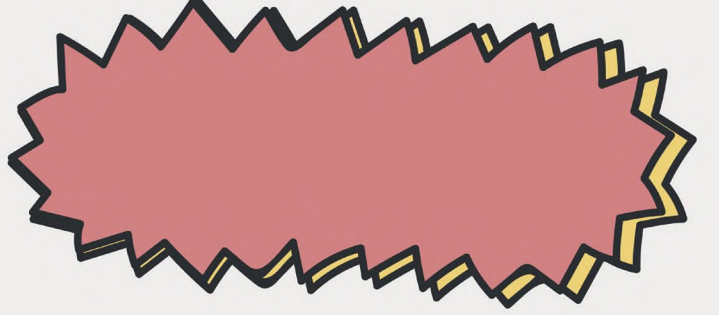
Bowie duraklar ve kelimeyi defalarca tekrar eder. Karşısındaki kelimenin melodisi onu adeta büyülemiş olacak ki sokaktaki kişilere bu kelimenin hangi dilden geldiğini sormaya başlar. Duvardaki kelimenin Türkçe bir kelime olduğunu öğrenen şarkıcı, Türk konsolosluğuna bu kelimenin ne anlama geldiğini öğrenmek ister ve bunu iyice kafasına koyar.

Kelimenin anlamını öğrenen ve Neukölln’de Türk göçmen işçilerinin hayat tarzlarını gören Bowie, bir sonraki şarkısının ilham kaynağını bulmuştur. Duvardaki kelime onun yeni şarkısının ismi olacaktı.

Ertesi sene, Bowie “Yassassin” isimli şarkısını çıkarmıştır. Reggae ve Türkçe melodiler karışımı bir tarz seçtiği şarkının ana konusu memleketlerini terk edip Berlin’e çalışmaya gelen Türk göçmen işçileridir.

Böylelikle uzak diyarlardan gelen, âdeta kaderin cilvesiyle tanıştığı duvardaki yazı, sanatçıya ruhunda Türkçenin izlerini barındıran bir şarkı yazdırmıştır.

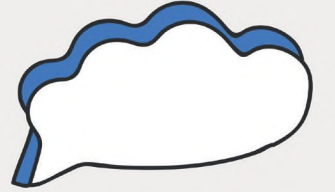
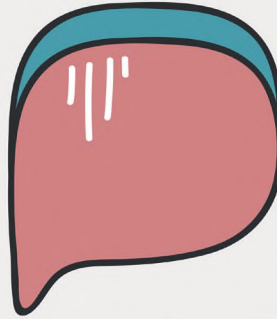
Y
a
s
s
a
s
s
i
n
.
Y
a
s
s
a
s
s
i
n
.
Y
a
s
s
a
s
s
i
n
.

**TÜRKÇENİN ETRAFINDA
OKURLARLA TEMAS**

1) İki kültür ve dille yaşamak senin için ne anlama geliyor? Hayatında nasıl bir yer kaplıyor?

2) Türkçenin senin için ne ifade ettiğini bir kelimeyle anlatır mısın?

Editör: Mehmet Bolat

Saliha Tuğçe Tosun,
Germersheim / Almanya

• İki kültürle yaşamak; güzellik ve zorlukların bir araya gelmesi ve aynı anda birlikte yaşanabildiğini öğrenmektir. “Aslında biz, iki kültür ‘ile’ mi yoksa iki kültür ‘arasında’ mı yaşıyoruz?” sorusunu sormak gerek. Bu sorunun cevabı şu: Biz iki kültürle, iki kültür arasında yaşıyoruz. Kendi kültürümüzü kaybetmeksizin güncel hayatımızı sürdürmek isterken yaşadığımız ülkenin kültürüne de uyum sağlamaya çalışıyoruz. Kendi dinimizi yaşama-ya gayret ederken ve kendi dinimize sahip çıkarken, yaşadığımız ülkenin insanına dinimizi en güzel şekilde tanıtmak ve temsil etmek için çabalıyoruz. Yani kısacası çabamız; çoklu görevin (multi-tasking) kültürler ve dinler arası hâli.

• Benim için bir kelime ile Türkçe: Özüm. İnsanın özü ne ise, sözü de o olmalı. Ana dilimizi hiçbir zaman kaybetmememiz ümidiyle.

Aslı Kaya,
Lozan / İsviçre

• İki kültür ve dil hayatımın her alanında zenginlik oluşturuyor. Hayata ve olaylara geniş bir pencereden baktığımı düşünüyorum. En basiti sırt çantamla seyahat ettiğimde korkmadan ve ön yargım olmadan insanlara doğru gidebiliyorum. Tabii her zaman, her olay karşısında iki kültürümü birleştiremiyorum. Kimi zaman biri daha ağır basıyor kimi zaman diğeri. Ama bundan şikâyetçi değilim. Bu, beni birey olarak oluşturan bir özellik diye düşünüyorum.

• Ben Türkçeyi Fransızcadan sonra öğrendim. Benim için tutkuyu ifade ediyorum.

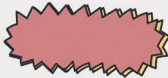

Muhammed Altinel, Haute-Savoie Cluses / Fransa

• İki kültür ve dil ile yaşamak gerçekten büyük bir zenginlik, böyle bir zenginlik herkese nasip olmuyor. Zira iki dilde de kendimi ifade edebilme fırsatı sağlıyor bana. İki kültürü birleştirmeye vesile olduğunuza inandırıyor bu durum, iki kültür arasında adeta bir köprü olduğunuzu hissettiriyor. Bu iki kültür ve dil ile doğmak, büyümek ve ikisini karıştırarak kendinize diğerlerinden farklı bir yaşam sunmak, adeta bir ayrıcalıktır. Bu ayrıcalık ise hayatımda önemli bir yer kaplıyor. Toplum içinde her iki kültürü kapsayan olaylardan mahrum kalmıyorsunuz. Türkçeyi sadece evde veya Fransızca'yı sadece okulda konuşarak böyle bir ayrıcalığı es geçmemek gerekiyor. İki kültür de toplum hayatında önemli olmalı ve iki dilli birey kendisini iki kültür arasında oluşan bir bağ olarak görmeli.

• Benim için Türkçe “Umut”tur.

Türkçenin bendeki karşılığını bir kelimeyle anlatmam gerçekten zor. Bana ata mirası olarak kalan bu dil Türkçe. Fransız kültürüne asimile olmamam yolunda en önemli etkenlerden birisi. Ben iki kültüre sahipken ikisi arasında bir tercih yapmak istemem. Bu sebepten dolayı Türkçeye hayatımda önemli bir yer ayırdım. Türkçe kitaplara, şiir ve şairlere gerçekten ilğim ve merakım hep oldu. Bir kelime ile anlatmak zor ama “Türkçe benim için ‘Umut’ demek, çünkü yeni bir kimlik (Fransa Türk’ü kimliği) oluşturduğumuz bu topraklarda, Türk kültürünü unutmamak için en önemli etken, bize “Umut” olarak yol gösteren Türkçedir.

Gamze Çağlar,
Duisburg / Almanya

• Ben iki dil ve iki kültür ile yaşamayı bir zenginlik olarak görüyorum. Bana göre iki dile hâkim olup bunlara günlük hayatımızda yer verirken her iki dili de kullanmak farklı bakış açısına sahip olmamı kolaylaştırıyor. Örneğin Almanca düşünüp konuşurken Alman kültürünün bakış açısından durumları değerlendirebilirim. Aynı zamanda Türkçe düşünüp Türkçe değerlendirmelerimde Türk bakış açısından olaylara bakıyorum. Ayrıca iki dilli ve iki kültürlü olmak bana göre farklı kültürleri anlayıp empati kurma açısından da iki dilli bireylere yeni bir artı katmaktadır.

• Türkçenin benim için ne ifade ettiğini tek kelime ile açıklamam gerekirse bu, ‘Ana dili’ kelimesi diyebilirim. Özellikle birinci dil yerine ana dili sözcüğünü tercih ettim, çünkü Türkçeyi sadece konuşmuyorum aynı zamanda bu dille duygusal bir bağım var.

**Kübran Yiğit,
Viyana / Avusturya**

- İki kültür ve çift dille büyümenin insana kendi kişiliğini geliştirme fırsatı verdiğini düşünüyorum. Her iki kültürün iyi taraflarını benimseyip kendi gerçeğimizi keşfedebiliriz. Kendimizden farklı yaşam sürdüren insanların hayatına dahil olmanın bize; yaşama, insanlara, doğaya kısacası tüm dünyaya önyargısız yaklaşmayı öğrettiğine ve bakış açımızı genişlettiğine inanıyorum.
- Türkçe birçok ifade, kelime ve kavramlara sahip olduğu için, bilhassa benim ve hatta bizlerin duygularımızı yansıtmakta kolaylık sunduğu ve müsaade ettiği için, dilimizi bu geniş söz dağarcığını barındırmasından dolayı 'zenginlik' kelimesi ile tanımlarım.

**Meltem Arslan,
Viyana / Avusturya**

- İki ayrı dünyada yaşıyorum sanki. Birbirinden çok farklı ama yeri geldiğinde birbirini tamamlayabilen iki ayrı dünya. Bir dünyamda Türkçe rüya görürken ve Türkçe düşünürken, diğer dünyamda Türkçe düşündüğüm şeyi Almanca söylüyorum. Bir yandan hayranı olduğum, fazlasıyla bağlı olduğum eşsiz Türk kültürü, diğer yandan bana çalışma azmini, disiplini, tertibi öğreten Alman kültürü... İki dünyam bende birleştiğinde ben aslında ben oluyorum. İki ülkenin insanının nasıl yaşadığını, nasıl düşündüğünü, nasıl algıladığını gerçek anlamda bilmek ve yaşamak müthiş bir zenginlik katıyor insana.
- Türkçeyi bir kelime ile anlat dersenez, hiç düşünmeden "Yuva" derim. Türkçe benim için bir yuva gibi. Herkesin evinin kendine özgü bir kokusu vardır hani. Dışardan kendi evine, kendi yuvana girdiğin zaman o kokuyu alırsın ve içini bir huzur kaplar. İşte Türkçe benim için o yuva ve o koku. Türkçe benim kendimi, hislerimi ve duygularımı kelimelerinde bulduğum dil. Türkçe benim yuvam, evim, vatanım ve benliğim.

Fatma Türk, Mannheim / Almanya

- Bana göre iki kültür ve dil ile yaşamak büyük bir zenginlik. Özellikle ikinci dile ana dili kadar vâkıf durumdaysak, o kültürün köklerine, düşünce sistemine inmemiz daha kolay olur. Çünkü her toplumun kodu, örfü, kültürel mirası, olaylara bakış açısı kendi diline işlemiştir. Aracılara gerek duymadan kendimiz doğrudan iletişim kurabildiğimiz takdirde, iki medeniyet arasında kurduğumuz köprü daha temelli ve sağlam olur. Örneğin, gündelik hayatımızda konuştuğumuz ikinci dil işlevsel açıdan tamamiyle güne hâkim. Yani yeterince iyi konuşamadığımızda, dışarıdan desteğe ihtiyaç duyduğumuzda, bu durum kendimize ait özsaygımızı ve özgüvenimizi derinden sarsarken, aynı zamanda karşı tarafça cehalet mührüyle damgalanmamıza ve itibar kaybına uğramamıza sebep olabiliyor. Bence dil insanlar arasında iletişim ağı oluşturmak için elzemdir. Sahip olduğumuz özgürlükler ve haklar, onu kolayca ifade edebildiğimiz zaman anlam kazanır. Dolayısıyla iki dille yaşayan biri olarak kendimi hem şanslı hem de zengin hissediyorum.
- Benim için Türkçe: "Yuva" demek, çünkü Türkçe konuştuğum, yazdığım her yerde kendimi yuvamda hissediyorum.

**Reyhan Ateş,
Viyana / Avusturya**

- Bu soruya yanıt olarak değerli yazar Oğuz Atay'dan çok hoşuma giden bir alıntıyla başlamak istiyorum: 'Kültürden zehirlenirsin inşallah! İnşallah kültür komasına girersin!' Bunu ilk okuduğumda tebessüm ettim ama yazarın samimiyetini çok sevdim. İşte böyle bir duygu: iki kültür ve dil ile yaşamak. Fazla edebiyatın zararı olur mu hiç? Ya da çok fazla kültürden komaya giren birini gördünüz mü? Hayatı tek bir dile veya bir kültüre sığdırmak mümkün değil.

Anneannemin bana çocukluğumda söyledikleri aklıma geldi: 'Bir insan bir dil. İki insan ise iki dil. Ne kadar çok dil bilersen o kadar çok insanın hâlinen anlarsın.' Doğruyu söylüyordu! Şükür ki hâlâ öğrenen ve öğreten nice hocalarımız ve öğrenmeyi bekleyen, kültüre ve dile aç olan öğrencilerimiz var.

- Tek kelimeyle, Samimiyet.

**Zümra Ufuk,
Viyana / Avusturya**

• Ben ne yurt dışında doğdum ne de orada çocukluğumu geçirdim. Fakat yıllardır Avusturya'nın Başkenti Viyana'da yaşayan biri olarak şunu açıkça söyleyebilirim ki, iki dil ve kültür ile yaşamak bir zenginliktir. Ayrıca bireyin bakış açısını geliştiren ve insanın başka bir insanı anlamasında ihtiyaç duyduğu empati duygusunu kamçılayan pozitif bir etkiye sahiptir. İnsanın öğrendiği her yeni dil ve deneyimlediği her yeni kültür bir yemeği tatlandırmak için kullanılan aromatik baharatlar gibidir. Çünkü her dil ve kültür kendine has, farklı ve çok özeldir. Bu yüzden yerel bir mutfağa yeni bir baharat türü misafir edildiğinde ona alışmak zaman alır. Fakat zamanla diğer baharatlarla birlikte kullanıldığında yemeğe başka bir tat ve lezzet katar. Benim iki dil ve kültürle yaşarken deneyimlediğim baharatın tadını kırmızı, acı pul biberi gibi betimleyebilirim. Önce ağzımı yakan ama aynı zamanda da iştahımı açıp yemeğimi lezzetlendiren bir baharat... Başka bir deyişle dil ve kültür mutfağımı zenginleştiren ve bu yüzden de tarafımdan hoşça karşılanan yatıya kalmış bir misafir, iki dillilik.

• Emanet.

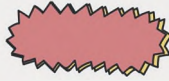

**Aylin Yılmaz,
Duisburg / Almanya**

• İki veya daha fazla kültür ile yaşamak benim için büyük bir zenginliktir. Hayatımda Türk kültürü her ne kadar daha ağır bassa da bence bir insanın birçok kültürü tanınması, vizyonunun açık ve özgür bir duruşa sahip olmasını sağlar. İyi ki diyorum... Eğer kendimi sadece bir kültüre ait hissetseydim, bu çeşitlilikten mahrum kalacaktım. Kendini bir yere ait hissetmek her insanın en doğal arzusudur. İnsanın fitratında vardır. Mesela bu belirttiğim zenginlik ifadesini sanat ile uğraşırken de değerlendiriyorum. Türk/İslam sanatına derin bir hasretim ve arzum var ama maalesef Almanya'da yaşadığım için profesyonelce bu sanat dallarını öğrenmem ve bu alanda kendimi geliştirmem çok zor. Buradaki imkânlar sınırlı olduğu için, kendi çabam ile Türk/İslam sanatının geleneksel dallarını öğrenmeye çalıştım, bu çabam esnasında kendime has enteresan sonuçlar çıkardım ve tecrübeler edindim.

Bu konuda yalnız olmadığımı bildiğim için, bu tecrübelerimi kendi imkânlarım çerçevesinde Workshop tarzında başka insanlara da aktarmaya çalışıyorum. Her insan, arzusu veya yaşama gayesi neyse, onun arkasından gitmeli. Her birey kendi kültürünü belirler. İki kültürlü olmak bana çeşitliliği ve bu çeşitliliğin getirdiği güzellikleri gösterdi.

• Tek kelimeye sığdırmam gerekirse Türkçe benim için 'Ev' demektir. Türkçe ile kendimi evimde gibi samimi bir şekilde rahat hissediyorum.

**Aycan Karakök,
Gelsenkirchen / Almanya**

• Klişe ifadeler kullanmak istemiyorum aslında ama çok dilliliği bir zenginlik olarak görüyorum. Çok dillilik bana üç farklı dilde kitap okuma, film izleme ve dünyanın dört bir yanından insanlarla iletişim kurma imkânı veriyor. Ayrıca kendimi ve düşüncelerimi farklı dillerde ifade edebiliyorum. Rüyalarım ve günlüküm bile çok dilli!

Türkçe özellikle aile ve arkadaşlarımla iletişimde en sık kullandığım dil. Türkçe gibi Almanca da ana dilim ama Almanca konuşurken daha az özgüvene sahip olduğumun farkındayım. Yabancı dil olarak öğrenmeye başladığım İngilizceyse bugün hayatımda Almancadan daha yoğun bir yer tutuyor. Bu yüzden düşünce ve duygu dünyamı daha iyi ifade edebildiğim için Türkçe ve İngilizceye baskın dillerim diyebilirim.

Ayrıca ailemiz Türk kültürü ağırlıklı olsa da kendimi sadece tek bir kültüre ait hissetmiyorum. Bazı konularda daha çok 'Türk', bazılarında ise daha çok 'Alman'ım. Hatta bazılarında 'Amerikan'ım da diyebilirim ama o ülkede doğmayan veya yaşamayan biri olarak bunu söylemeye çekiniyorum. Kısacası, çok dilliliğim ve kültürel zenginliğim benim kimliğimi oluşturuyor.

• Şans.

Vildan Yılmaz,
Melbourne / Avustralya

- Benim için iki dil ile yaşamak bir zenginliktir. Bu maddi bir zenginlik değil daha da anlamlı ve güzel olan sosyal bir zenginliktir. İlkokula başladığım günden itibaren hem İngilizce hem de Türkçe, hayatımın bir parçası hâline geldi. Küçükken evde Türkçe, okulda İngilizce konuşuyordum. Zamanla bu iki dili beraber kullanmaya başladım. Hayatımın farklı alanlarında hangi dil ile kendimi daha iyi ifade edebiliyorsam o dili kullanıyordum. Birden fazla dil bilmenin birçok faydası oluyor. Mesela günlük hayatımda birçok farklı kişiyle karşılaşıyor ve konuşuyorum. Bazen kendimi bir dil ile ifade edemiyorum, bildiğim ikinci dil ile konuşuyorum ve bu, insanlarla iletişimi mi kolaylaştırıyor. Bence insan, hayatında farklı diller öğrenmeli. Çünkü öğrendiğimiz her yeni dil sayesinde yeni insanlar ve kültürler tanıma imkânı buluyoruz. Yeni bir dil öğrenmek hayatımızı sosyal anlamda olumlu etkiler fakat kendi ana dilimiz Türkçeyi de geliştirmeli ve asla unutmamalıyız.
- Türkçe denilince aklıma ilk olarak memleketim Türkiye geliyor. Ben Avustralya'da doğup büyüdüm ama etrafımda her zaman Türkçe konuşan insanlar vardı. Gurbette olmama rağmen Türkçe konuşmaları sadece evde değil dışarı çıktığı zaman da duyabiliyordum. Türkçenin benim için ne ifade ettiğini bir kelimeyle anlatacak olursam "Ev" derdim. Ev denilince aklımıza dört duvarlı, odaları ve çatısı bulunan bir bina gelir. Ama bir evi ev yapan o bina değildir, içinde yaşayan ailedir. İnsan kendini ailesinin yanında güvenli ve mutlu hissedebilir. Ben de ne zaman Türkçe konuşan birini görsem kendimi mutlu ve huzurlu hissediyordum, sanki kendimi evimdeymiş gibi hissediyordum. Ana dilim İngilizce olmasına rağmen Türkçe konuşmanın verdiği mutluluk elbette farklı oluyor.

Talha Işık,
Krefeld / Almanya

- Türkçe benim için duygu deryasına ve hakikate açılan bir anahtardır. Batı dillerindeki kelimeleri kıyasladığımız zaman, Türkçenin mesela Almancaya göre duygusal alanda daha zengin olduğunu söyleyebiliriz. Sevgi ile aşk, arkadaş ile dost, konuşmak ile muhabbet arasında çok büyük anlam farkları bulunsa da, Batı dillerinde buna karşı kullanılan genellikle bir kelime vardır: friend – love – talking. Duygu yüklü kelimelerin Almanca veya İngilizce karşılığı eksik kalıyor. Duygulara olduğu gibi O'na (c.c) giden kapının anahtarı da Türkçeden geçtiği kanaatindeyim. Çünkü Türkçemiz yüzyıllardır İslam ile harmanlanmış bir dil olduğu için günlük kullanılan kelimelere ve ifadelere İslam'ın ruhu nüfuz etmiştir. Mesela rızık kelimesi, gelir seviyesi ile alakalı olmadığı gibi okumak, üniversiteye gitmek veya diploma sahibi olmak anlamıyla da alakasız. Tıpkı ilmi ile amel etmeyen bilim insanına alim diyemeyeceğimiz gibi. Bu misallerden yola çıkarak Türkçe kelime, ifade ve kavramların, Batı dillerinde pek mevcut olmayan uhrevi manaları bünyesinde barındırdığını söyleyebiliriz.
- İnsan kelimeler vasıtası ile düşündüğüne göre, lügatinde olmayan ifadeleri tasavvur edemez. Bu nedenle Türkçeyi duygu ve manevi boyutlara açılan bir 'Anahtar' gibi görüyorum.

Merve Demir, Almanya / Bochum

- Küçükken bu durumdan hiçbir şekilde memnuniyet duymayan ben, şu yaşımda iki dil ile büyümenin avantajından yararlanmaktayım. Öncelikle belirtmek isterim ki, anaokuluna veya ilkokula giderken içimde hep bir korku mevcuttu. 'Acaba dediklerini anlayabilecek miyim?' korkusu. Bunun yanı sıra belirtmek isterim ki, annemin Almancası da pek iyi sayılmazdı. Babam işe giderdi, o yüzden öğretmenlerimin dediklerini hep anlamak durumundaydım. Ayriyeten anladıklarımı da aktarmak zorundaydım. Yani, endişelerim fazlasıyla mevcuttu. Büyüdükçe ve yaş aldıkça, özellikle üniversiteye başladığımdaysa iki kültür ve iki dil ile büyümenin farkını anladım. Okuduğum bölümden ilerideki yetişkin kadınlara, yani yabancı ülkelere Almanya'ya göç eden bireylere, Almanca dersi vermeye başladım. İlk grubumda Türk kadınlar vardı. Kendileri hâliyle utandıkları ve önceki hocaların anlattıklarını tam anlamıyla kavrayamadıkları için, benim dersime 'Haydi ya yine anlayamazsam ve rezil olursam?', korkusuyla katılmış, beni ve dersimi görünce çok şaşırışlardı. Onlara iki dili bilmenin önemini tek tek örnek vererek anlattığımdaysa rahatlamışlardı. Kendi hayatımdan ziyade, annemin çektiği zorluklardan bahsettiğimdeyse, motive olmuşlardı ve tam anlamıyla dersi dinlemeye karar vermişlerdi. Yaşadıklarımı fırsata çevirmekten gurur duyan ben, kadınların heveslerini ve azimlerini pekiştirmelerine sebep olmuştum. Bundan dolayı küçükken hissettiğim duyguları fırsata çevirmem gerektiğine ve her şeyin bir sebebi olduğuna daha çok inanmaya başladım.

- Gururum.

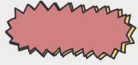

Meryem Aydoğan
Bielefeld / Almanya

• İki kültür ve dil ile yaşamak benim için büyük bir zenginliktir. Gerekliğinde bana farklı diller ve yaşam tarzları arasında seçim yapma imkânı sağladığı için aynı zamanda özgürlük de ifade ediyor iki dillilik-kültürlülük. Türkiye ve Avrupa ülkeleri birçok konuda birbirinden farklı. Eğer dikkatle gözlemlersek iki kültürün ve hakeza iki dilin de güzel ve faydalı yönlerini birleştirip bunları bir yaşam tarzına dönüştürebiliriz. İki dillilikle daha özel ve aynı zamanda faydalı insanlar olabileceğimize inanıyorum. Ayrıca iki dil ile büyümek insanın hitap edebileceği kitleyi çoğalttığı için daha fazla insana ulaşmak daha da kolaylaşıyor.

Bu durumun beni düşüncelerime kadar her alanda derinden etkilediği için hayatımda tuttuğu alanı benim belirlemem çok zor. Gündelik hayatımda iki ülkeyi temsil ettiğimi düşünüyorum. Oranlar farklı olsa da hiçbir zaman sadece bir ülkenin kültürünü yaşamıyorum. Bunun mümkün olduğunu da düşünmüyorum.

- Ayrıcalık.

Esra Demirci, Paris / Fransa

• İki kültür ve dil arasında kalmış biri olarak kendimi Fransız olamayacak kadar Türk ve Türk olamayacak kadar Fransız hissediyorum. Aslında daha derin bir şekilde açıklamak gerekirse iki kültür ve dil arasında kalmıyoruz, kalamıyoruz; sadece iki kültürü yoğurup yeni bir kültür ortaya çıkartıyoruz. Genellikle biz gurbetçilerin yaşadığı en büyük sorun budur aslında, iki tarafa da uyum sağlamak için en zor kısmı. Misal evin içerisinde kendi kültürünü yaşamaya çalışırken dışarıda bambaşka biri olmaya çalışıyoruz. Özellikle de gençler maalesef bu iki kültür arasında zorluk çekmekte ve ne yazık ki bu iki kültür tarafından da kabul edilmemektedir. Türkiye’de gurbetçi Türkler ‘Almanca’, Avrupa’da aynı gurbetçi Türkler ‘yabancı’ görülmektedir. Peki biz kimiz? Bir yabancı mı yoksa bir Almanca mı? Aslında bu, ‘Kendinizi nereye ait hissediyorsunuz?’ sorusunun cevabında gizli.

İki kültür ve dil ile yaşamak bana insanlığı kendime daha da yakın hissettirdiği gibi iki kültür hakkında bildiklerim de bana insanların duygularını daha iyi anlayabilme imkânı veriyor. İnsanları iki önemli açıdan, yani hem inançları hem de tutumları açısından daha iyi anlayabiliyorum. Bulduğum bu durum, bana bir engel değil bir avantaj gibi geliyor. Kısacası bu iki kültürün ve dilin, beni insanlardan ayıran bir duvar değil de beni kendilerine bağlayan bir köprü olduğunu görüyorum. Özellikle bu köprünün hayatıma derin bir anlam kattığını vurgulamak istiyorum.

Çok değerli sanatçımız, Barış Manço’nun da dediği gibi bütün meselenin aslında sadece tatlı dil kullanılması gerekliliği var.

• Türkçenin benim için ne ifade ettiğini en iyi anlatan bir kelime, hiç kuşkusuz ‘Emanet’dir. Peki neden emanet? Aslında emanet denince aklımıza emanetin birine, geri almak üzere veya geçici olarak bırakılan, teslim alan kişinin koruması gereken eşya veya kimse geliyor fakat emanet kelimesi aslında günümüze Arapçadan gelmektedir. Kelime kökündeki -emn ise güvenmek, korku ve endişeden emin olmak anlamına gelir. Bu sebeple, Türkçe konuşup yazdığım da kendimi güvendiğim, endişe ve korku duymadığım bir alanda hissediyorum. Aynı zamanda Türkçeyi atalarımızdan bize kalan ve kesinlikle aktarılması gereken bir emanet gibi görüyorum; bundan dolayı da bu emanetin kuşaktan kuşağa aktarılan bir değer hâline gelmesini istiyorum.

Taibe Akdeniz,
Krefeld / Almanya

• Kanepeyi örten beyaz keten kumaş havada yavaşça hareket ediyor. Güneşin ışığında toz parçacıkları küçük periler gibi parlıyor. Anneannem Yozgat’taki evimizi vakum torbasından kurtardı demektir bu. Sanki en son geldiğimden beri, zaman ilerlememiş gibi. Burada inanıyoruz ve hissediyoruz. Burayı hep özliyoruz.

Evimi dört gözle bekliyorum. Uçaktan indiğimde, toprağın kokusunu alıyorum: gaz, yağmur ve asfalt karışımı... Gülüm süyorum çünkü çok tanıdık kokuyor. Burada düşünüyorum, burada çalışıyorum, burada seviyorum, burada daha akıcı konuşuyorum ve hepsinden önemlisi kendimi ifade edebiliyorum. Burada zaman hızlı geçiyor. Bazen muhataplarım dediklerimi anlamıyor. Belki konuşma-yazma arasına bir deyim karıştırmış olabilirim.

İki kültür ve iki dil ile bir arada taşımak, 90’lıların ‘Wunderball’ şekerı gibidir. Her katmanda yeni bir renk tadabilirsin. Gökkuşağının içinden geçen bir maceradır. Temelinde bu iki dünya sakız gibi birbirine yapışık. Ve bir şekilde, o şekerli ve renkli dudaklarından çıkan bu iki dil, iki kültür, iki sen- ile daha mutlu olursun.

- Hatıralar.

Salıncaktan Düşen Çocuk Hiç Küser mi Parka?

Gelgitlerle doludur hayat. Önce elimizden tutup yol gösterirler, koruyup kollarlar bizi. Gün gelir, adım adım yürüdüğümüz bu yolda, sıra bize geldiğinde, bu hayat yolculuğundaki yerimizi alırız ve otururuz o koltuğa. İşte o gün, düşeceğimiz korkusuyla bize eşlik eden insanlar arkamızdan iterek uzaklaşırlar daha fazla hızlanalım diye. Böyle başlar serüvenimiz! Yükselirken avuturuz kendimizi, gökyüzünün derinliklerinde boğulur korkularımız. Biz o koltukta yalnızlığımızla baş başa kalırız. Denge kurmaya çalışırken veririz en zorlu mücadeleleri. Salıncaktaki ipleri sımsıkı tutarken, hayatın kontrolünün bizde olduğunu hissederiz. Ne kadar az düşersek o kadar az yara alır yüreğimiz. Parktaki oyuncaklarla oynarken kendimizi gerçek hayattaki parkura hazırlarız.

Bir salıncak gibidir hayat. Şüphesiz düşmekten korkarız ama yine de vazgeçmeyiz o parktan, vazgeçmeyiz o salıncaktan. Hayat bize yaşamayı, özgür olmayı düşse kalka öğretir. Bazen gözümde üzeri paslanmış ama hâlâ hafızamdaki anılar canlanıyor. Hayatımızın arşivleri, yaşadıklarımızdan kalan kareler ve geçmişimize ait bilgiler yaşamın kanıtlarıdır. Hikâyemizin tanıklarındır onlar. Biz geleceğe yürürken geçmişimiz bir gölge gibi gelir peşimizden.

Annemin sesi mesela, taklit edilemeyen, eşi benzeri olmayan bir ses... Tam kanatlanıp uçmayı hayal ederken gözlerimi kapatır en derinlerde bir yerde huzuru bulduğuma inanırdım. O anki mutluluğu henüz başka yerde yakalayamadım. Belki de sadece gökyüzü ile kıyaslayabilirim o sesi, ne kadar çok ulaşılmaz ve uzak gibi gözükse de sadece bir düş kadar yakınımda aslında.

Öğretmenimin parfüm kokusu var mesela hiç unutamadığım, sanki üzerime sinmiş, yıllardır gitmiyor. Çocukluğumun kokusu gibi adeta... Tarifi olmayan bir rayiha... Tüm duyu organlarımı uyandıran, arayıp da bulamadığım o koku bana çocukluğumu hatırlatır hep.

Çocukluğumun tadı mı peki? Çilekli limonata derim ben. İstasyonun karşısındaki kafede satılan o çilekli limonata... Tarifi olmayan tek lezzet. O gün çok susamış olmalıydım!

Bir de bazı dokunuşlar vardır, unutamadığımız... Yine dizimi kanattığım bir gün geliyor aklıma, bu defa salıncaktan düşerken değil tabii ki. O gün, film sahnelerini aratmayan bir an gerçekleşiyor adeta, ormanın derinliklerinden beyaz atlı, kovboy tarzında bir adam çıkıp geliyor. İnce, uzun boylu, gizemli birisi... Mucizevi bir karışım sürüyor dizime, nazikçe ovalıyor yarayı o sihirli elleriyle. Daha sonra atına binip sessizce kayboluyor göz önünden. Mucizelere küçüklüğümden beri inanırım zaten!

Peki unutamadığımız görseller de sizce çocukluğumuzdan bir kareye benzemiyor mu? Salıncakta sallanan, parkta oynayan çocukların görüntüleri geçmişe dahil bir kayıt gibi değil mi? Ben, salıncağa binme hevesiyle bekleyen o çocuklardanım hâlâ.

Meraklı gözlerle beklerdik "Acaba sıra ne zaman bize gelecek?" diye. Geldi geçti işte. Sıramızı savdık. Biz o salıncaktan ineli çok oldu. Kaçımız tekrarlayacak kadar zevk aldı bu oyundan? Yoksa sadece bir çocuk oyunu olarak mı kaldı hafızalarda?

Bahçedeki salıncakta sallanırken; gözlerim kapalı, hasretini çektiğim o kokuyu getirse rüzgâr keşke, elimdeki bardaktan çilekli limonata içsem ve yine annemin sitemlerini işitsem gökyüzüne bakarken...

Hayallerim çocukluğumda kalmış gibi...

Gecenin Gör Dediği

MEHMET BOLAT

Etkileyici bir yanı olmayan bu şehrin, sakinleri tarafından öteden beri mütemadiyen ballandırılarak anlatılmasına akıl sır erdiremem. Bu durum içten içe canımı sıkıyor. Başkent olması ve biraz ormanla kaplı olmasından başka özelliği yok. Ama yine de şu anda şehrin en büyük meydanında uzun ve yorucu bir arayış sonrasında bulduğum sessiz bir kafede bu şehri yazıyorsam şehirden tamamen vazgeçemediğimden olsa gerek.

Dün, bu sıkıcı şehre bir şans daha verme amacıyla yola çıkmıştım ki ayaklarım beni şehrin kalesine sürükledi. Saat altıyı gösteriyordu. Yanımda bulduğum kamerayla kalenin surlarından gün batımını çekme fikri geldi aklıma. Bir an için olsun bu şehrin beni heyecanlandırdığını hissettim. Gerçi asıl heyecanlandırıcı gün batımıydı, ne de olsa bir doğa mucizesi olan bu olay insanı etkisi altına almanın yanı sıra onun içindeki en derin hisleri tetikliyordu. Güneşin vedası insanın içindeki yalnızlığı selamlıyordu adeta. Ardından ayın ortaya çıkışı umut fidanlarını ekiyordu. Gün batımı her yerde güzeldir, bu şehre özel değildir.

Surlara çıkan yol, bir çingene mahallesinden geçiyordu. Boncukçu ablanın izdivacıma yönelik samimiyetsiz duası gülümsememe sebep oldu. O an için şehre

olmasa da bu semte karşı bir sıcaklık hissettim. Yokuşlu merdivenleri geçtikten sonra surlar görünüyordu. Kalabalığın arasından sıyrılarak gözümü kestirdiğim noktaya doğru istikrarlı bir şekilde ilerledim. Güneş tam karşımdaydı. Yere çökerek nemli taşlara oturdum. Annemin ‘zatürre olursun, altına bir şey ser’ dediğini duyar gibi olduğumdan atkıyı boynumdan alıp altına serdim. Yanımdan geçen insanların varlığı beni rahatsız etmiyordu. Yalnızlığıyla barışık insanlar gibi, kalabalıkta bile yalnızlığın tadına varmayı başarmıştım. Yalnızlığın ve mutluluğun basit bir formülü vardı: Yalnızlığı tercih edebilmek en güzel şeydir, yalnızlığa mahkûm olmak en berbatı.

Kameramı yönelttiğim yere çevirdim başımı. Güneş beni etkisi altına almış, bütün günün acısını çıkarırcasına parlıyordu şimdi. Günün son dakikalarına doğru hızla hareket ediyordu. Günlük vazifesini yerine getirmişti. Zorlu bir maratonda son deparını atarcasına batıya doğru hareket ediyordu. Güneşe hayranlığımı yaşadığım dakikalarda, özel güvenlik görevlilerinin surlara doğru yaklaştıklarını gördüm. Surlara çıkmanın aslında yasak olduğu biliniyordu fakat görevliler dahi ciddiye almıyordu bu ikazı. Bir güvenlik görevlisi bana doğru yaklaştı.

‘Beyefendi kapatıyoruz. Lütfen çıkışa doğru ilerleyin.’ dedi ve gitmeye yöneldi.

‘Bakar mısınız? Ben buralı değilim de. Gün batımını çekmeye geldim. En son ben çıksam olur mu?’

Bunun üzerine gülümsedi ve başını salladı. Müsamaha göstermesi şaşırtmıştı. Ziyaretçiler aceleyle kaleyi boşaltırken yerimden kıpırdamadan kameraya odaklanmama şaşırıyorlardı. Onlarla göz göze gelmekten kaçınıyordum. Tıpkı, sınıf öğretmeni tarafından sınıfın önünde övülen ve bu yüzden diğer öğrencilerce kendinden nefret edilen öğrenci gibi hissettim kendimi o an.

Güneş son enerjisini harcıyordu ve etraf yavaşça şeffaf bir karanlığa bürünüyordu. Güvenlik görevlisinin tekrar yanıma yaklaşmasıyla irkildim. Hay Allah, güneş daha tam batmamıştı, hâliyle çekim de tam bitmemişti. Beni göndereceğini sanarak, kalkmaya hazırlanıyordum ki elinde iki karton bardak gördüm.

‘Buyur, üşümüşsündür.’

‘Çok teşekkür ederim.’

Çaydan bir yudum aldım. Şekersizdi. Aslında çayı asla şekersiz içemezdim ama bu nazik davranışın karşısında şekerin bir önemi yoktu. Güvenlik görevlisinin nezaketini içten içe şüpheyle karşılıyordum.

‘Sizin işinizi aksatıyorsam gidebilirim, gerçekten sorun değil.’

‘Hayır, sorun yok. Rahatça çekimini yap sen.’

Sözlerinden ve tavrından fotoğrafa ilgili olduğunu sezdim. Yanımda oturan yabancıyla önümdeki yarım saatin daha da sıkıcı geçmemesi için bu muhabbeti kaçırmamalıydım.

‘Sanırım fotoğrafa ilgilisiniz?’

Gülümsedi. Sakalının arasından beliren gamze olmasaydı bu gülümsenin sevimli bir yanı yoktu. Acıları bastıran bir gülümsemeydi. Dik duruşun simgesi.

‘Sanırım öyleyim’ dedi ortaya çıkan hafif doğu şivesiyle ‘Çok güzel çekiyorsun sen de.’ dedi.

‘Marifet bende değil, kamerada.’ dedim gülerek.

‘Öyle deme, makinenin çektiğine hayat veren yine sensin.’

Cevap veremedim. Bir nevi kilitlendim. Karşımdaki -üniforması olmasa- bir düşünür veya bir sanatçı olabilirdi. Benimle gün batımını izleyen bu güvenlik görevlisi iyice ilgimi çekmişti. Onunla ilgili düşündüğümü sezmiş olacak ki, yüzüme doğru baktı. Yakasında ismi-

nin baş harfini görebildim. Aslında ismini merak etmiyordum. Benim ilgimi çeken kafasının içindekilerdi.

‘Gazetecilik okuyordum. Benim de kameram vardı. Artık yok.’ dedi birden.

‘Neden bıraktınız?’

‘Öyle olması gerekiyordu. Hayırlısı.’

Sebebini açıklamamasına rağmen acı öyküsünü bir kelimeye sığdırmayı başarmıştı. Bana acısını hissettirmişti. O yüzden üstelemeye gerek duymadım. Sadece merhametimi ve saygımı göstermeye çalışan bir bakış attım. Temiz yüzü ve dik duruşunda acısından eser yoktu. Bir an için saygım hayranlığa dönüştü. Acısını kalbine gömüp hayata tutunan, kadere teslim olup yine de kendinden vazgeçmeyen insanlara hayranlık duymamak mümkün mü?

Gün batana kadar pek konuşmadık ama yanımdaki adamın varlığı beni artık rahatsız etmiyordu. Aksine hoşuma da gidiyordu. Konuşmamız gerektiğini düşünmüyorduk ama o an aynı gökyüzünü paylaşan iki insanlık sadece. Bu yabancıyla kurduğum bağı zamanla ölçmek olmazdı. Zaten zamanla ölçülen bağların daha kuvvetli olduğu da yoktu.

Güneş batmıştı. Adamın yüzüne karanlıkta tekrar baktım. Bu sefer çehresindeki ve gözlerindeki acıyı görebilmiştim. Sanırım bazı şeyleri gece daha net ortaya çıkarıyordu.

MEHMET BOLAT

1994’te Almanya’nın Krefeld şehrinde dünyaya geldi. Duisburg-Essen Üniversitesinde İngilizce ve Fransızca öğretmenliği lisansını tamamladı. Aynı üniversitede yüksek lisans yaptı. Türk, Alman ve dünya edebiyatına büyük bir ilgi duyuyor. Şu an İngilizce ve Fransızca öğretmeni olarak çalışıyor.

Misina

FATMA T ÜRK

Aniden sınıfın kapısı açıldı. Yine not kâğıtlarından yapılmış uçakların havada uçuştuğu bir gündü. Esmer, küt saçlı, omuzları çökmüş, bulanık gözlü bir kız içeri girdi. Uçaklardan biri hemen kızın ayaklarının dibine düştü. Zaten ürkek ve bir o kadar da endişeli duruşuyla eşikten girmeye çekinen zavallı kız, birkaç adım geri çekildi. Kendi başına yürüyemeyecek gibi, sözüm ona birinin elinden tutmasını bekliyordu.

Frau Pang onu her zamanki sıcak selamıyla karşıladı. Ladan Almanya'ya yeni gelmiş, hepimiz gibi vakit kaybetmeden ayağının tozuyla okula yazdırılmıştı. Onu kapıda öyle görünce, bu sınıfa yeni geldiğim günleri anımsadım. Tıpkı şu an olduğu gibi, Ladan'ın kafasının üzerinde taşıdığı devasa soru işaretini aynı kaygıyla ben de taşımıştım. Ondaki kurtulma yolunda epey sendelemiş, oraya buraya çarparak yönümü tayin etmekle uğraşıyordum.

Okula ayak bastığım o ilk gün istisnasız bütün sınıf gözlerini dikmiş, öylece bana bakıyordu. İçeriye girmemle birlikte bir sessizlik çökmüştü. Kabataslak, o an saydığım kadarıyla yirmiye yakın öğrenci toplanmış, tepeden tırnağa beni süzüyordu. Herkes kafası-

na göre nizamsızca giyinmiş, anlamadığım dillerde bir şeyler geveliyordu. Sınıfta bir öğretmen olmasına rağmen, oldukça gürültülü bir oturma ortamında bulmuştum kendimi. Adını koyamadığım bir biçimde karşıdaki suratlar içimi kemiren kaygımın üzerine, tuğlalar hâlinde yeni kaygılar örüyordu.

O gün pencereler; şıkır şıkır çam ağaçları, göklere doğru uçan geyikler ve sırtında yığın yığın hediye çuvalı taşıyan Noel Baba figürleriyle süslenmişti. Duvarlarda neredeyse hiç boş yer yoktu, türlü türlü renklerde boyanmış resimler, ilkököl birinci sınıfta haşır neşir olduğum fişler, heceler, 'Hoş geldin' sözcüğünün birkaç dilde çevirileri, daha neler neler... Bizim okulda sabahlara kadar güçlüklerle ezberlediğimiz matematik formülleri, burada tahtanın üstünde açık seçik öğrencilerin gözlerine sokuluyordu.

Saniyeler içinde sınıfın röntgenini çekmiştim. Ayaklarımla zemin arasında birkaç milimetre boşluk olduğunu ve her an kayıp düşebileceğim hissini öğretmen sezinlemiş olmalı ki, eğreti adımlarıma emin adımlarıyla karşılık vermişti. Kendini tanıtırken göz hizama inmeyi de ihmal etmemişti. Uzun boylu, ince endamlı, zarif bir bayandı. Açık kahverengi saçlarını gürleş-

tirmek için tırtıklı bigudiler kullanmış olmalıydı, zira parmakla sayılacak kadar seyrek saçları vardı. Güven veren sıcak bir ses tonuyla;

‘Hoş geldin, ben Frau Pang’ diyerek gayet şık bir biçimde elini uzatmıştı.

Alabildiğine soğuk, buz kesmiş bir ülkenin halisane ve içimi ısıtan hoş selamını saygıyla aldım.

Aradan geçen zamanla ben de diğerleri gibi bu sınıfta iyi kötü mayalandım. Artık konuşulanları anlıyor, üç beş kelimeyi bir araya getirerek diyalog kurabiliyordum. Onlarca farklı etnik kökenden çocuk bir araya gelmiş, yirmi beş metrekairelik bir sınıfta aynı sıraları paylaşarak bir yandan Almanca öğrenmeye, diğer yandan da müfredat programına yetişmeye çalışıyorduk. Ancak öyle günler vardı ki, herkes ayrı bir telden çalıyor, ipini koparmışçasına bildiğini okuyor, büsbütün Frau Pang’ın sinirleriyle oynuyorlardı.

Kimi teneffüs zili çalmadan bir şeyler yiyor, çöp kutusuna yürümek yerine basket atmayı yeğliyor, kimi de acaba en büyük balonu kim şişirecek yarışında sakızları yarıştıyordu. Bu ve sonradan anlayacağım gibi diğer bütün sınıflarda dersler çoğunlukla türlü şamatalar eşliğinde kaynatılarak yapılıyordu. Zavallı öğretmen, alında sedef gibi parlayan su damlalarını silerken, genellikle camdan dışarı bakıyor, bir nebze de olsa rahatlıyor olmalıydı ki; derin bir nefes alarak derse kaldığı yerden devam ediyordu. Disiplin kavramının, en üst rafların ta arkalarına kaldırıldığı bu sınıflarda saygılı ve edepli öğrenciler mumla aranıyor.

Sınıfa her yeni gelen öğrenci için birlikte tanışma çemberi yapılıyordu. Yeni geldiğimde de katılmıştım, ancak henüz konuşulanları anlamadığım için bu cuncunaya bir seyirci gibi iştirak etme hakkına sahiptim. Şimdi aynı hakka Ladan sahip, seyirci olmak müdahil olmaya karşın bulunmaz bir nimetti. Sandalyeleri daire şeklinde sınıfın ortasına yerleştirdik. Sıralar ‘U’ şeklinde dizili olduğundan, ortada epey bir boşluk vardı.

Herkes gelişigüzel oturduğu sandalyede şaşırtıcı bir sessizlikle Frau Pang’ın elindeki renkli, yumuşak tüylü topu gözlemliyordu. Sınıfın pür dikkat takip ettiği şanlı top, pat diye avuçlarıma düştü. Kuş kadar hafif ve pamuk gibi yumuşak topun tüylerini farkında olmadan sıvazlarken, Frau Pang’ın sorularına cevap vermeye çalışıyordum. Konuşmayı yeni sökmüş küçük bir çocuk gibi kem küm ederek kafamdaki kelimeleri doğru yerlerine koyarken bayağı debeleniyordum.

Sıra bana geldiğinde sesim içime sınıyor, daha önce hiç duymadığım, bana ait olmayan tiz bir ton kontrolüm dışında dudaklarımdan dökülüyordu. Kafesine sığmayan kalbim ağızımdan çıkan sözcüklerin hemen ardından bir ok gibi fırlayacak diye ödüm kopuyordu. Sırayla ismimizi, yaşımızı, geldiğimiz ülkeyi, Almanya’ya gelme sebebimizi, sevdiğimiz renkleri sayıyorduk. Ne çok ülke vatandaşı aynı çatı altında toplanmıştık. Arnavutluk, İspanya, Portekiz, İtalya, Bosna Hersek, Amerika, Romanya, Yunanistan, Polonya, belki daha da vardı.

Eski sınıfımda hepimiz Örnek Mahallesi’ndendik.

Şimdi ise haritada yerlerini bile gösteremeyeceğim onca ülkenin çocuklarıyla, etrafımı çepeçevre saran bu çemberde birleşmiş, okul öncesi minik çocuklar gibi kâh kekeliyor, kâh şakıyorduk. Biz böyle cebelleşirken, Ladan yaşlı, efkârlı bir nine gibi oturmuş bizi izliyordu. Kendine sıra gelmeyeceğini bildiğinden fütursuzca konuşanları takip ediyordu.

Bir hayli vakit geçti, yeniler zamanla eskidi. İnsanoğlunun muazzam uyum sağlama özelliği sayesinde hepimiz alışmıştık yeni düzene. Ladan hariç! Hemen hemen hiçbir espriye gülmez, tepki vermez, salt bir mimiğe programlanmış robotik çehresi ve donuk, yılgın, ferî sönmüş gözleriyle etrafı süzerdi. Anlamlandıramadığım siyah bir matem Ladan'ın yüz kaslarını ele geçirmiş, gülmemesi için görünmez bir misinayla çekip duruyordu. Yan yana oturuyor fakat hiç konuşmuyorduk. Buna rağmen aynı silgiyi paylaşıyor, aynı kalem açacağını kullanıyorduk.

Bir gün başını çevirip, kısık bir sesle:

‘Kaç kardeşiniz?’ diye sordu.

Cevabını çok merak ettiği için değil de aramızdaki sessiz monoloğu bir diyaloga çevirmek için bu soruyu yönelttiği her hâlden belliydi. Fırl fırl dönen gözleriyle bakıyor, lakayt bir beklentiyle cevabımı gözetiyordu. Rakamları çoktan öğrenmiş olmamıza rağmen, nedense elimle de göstererek yazdığımı teyit etmek istedim:

‘Dört. Peki siz?’

‘Hiç!’ dedi.

Evin tek çocuğu olanlara, oldu bitti özenirdim. Gözlerimdeki parlak kıvılcımı görmüş ve bendeki yersiz heyecanın yanlış istikamete gittiğini fark etmiş olmalı ki:

‘Öldü!’ dedi.

Sustuk. Bütün dillerde sustuk... Ladan'ın yüzündeki misinalar aynı hızla benimkini de aşağıya çekmeye başlamıştı. Hiçbir şekilde karşı koyamıyordum. Acının rengi siyah, dili yabancı, türü bulaşıcıydı. İçimde bir şeyler külçe hâlinde olduğu yere yığılıp kalmıştı. Öylece oturuyorduk. Sızının çıkardığı takırtıları işitiyor, suskun ve naçar bir şekilde tek bir reaksiyon göstermeden her geçen dakika robotlaşıyorduk...

Ladan hiç gülmez, üşümezdi. Ağlamazdı da. Bir tek bana anlatmıştı buraya geliş hikâyesini. Acının tarifini Ladan'ın ağzından dökülen cümlelerle öğrenmiştim. Hem annesini hem kardeşini yitirmişti. Bu sınıftaki herkesin bir geliş sebebi vardı, Ladan'ınki de verdiği kayıplardı.

Bir gün yumuşak tüylü top onun kucağına düştü:

‘Ben Ladan. İranlıyım.’

Yaşını söylemeye gerek duymadı, diğerlerine göre o asık suratlı bir ucube de olsa bana göre; ruhen hepimizden katbekat yaşlı, yasıyla kavruşan gam dolu, bitap bir kızdı. Muhtemelen sevdiği renkler de kapkara katranlara bulanmıştı. İsmi Ladan'dı. Renkli cümbüşlerle dolu bir sınıfı keder dolu siyah matemine çeken bir İranlıydı...

Bütün sınıf Ladan'la alay ediyor, Frau Pang onları susturmaya çalışıyordu. O sırada Ladan sandalyesinin üstüne çıkıp;

‘Susun! Acıtıyor... Susun!’ diye haykırdı.

Kara bir leke oturdu yine yüzüne. Sınıf sustu, Ladan rahatladı, biz büyüdük...

FATMA TÜRK

~~~~~ T ~~~~~

1983 yılında Ankara'da dünyaya geldi. Şu an Almanya'nın Mannheim şehrinde yaşıyor.

Doktor yardımcısı olarak çalışıyor.

KÖZDE
MISIR
4 TL

Derin

STİ

Kar Küresi

REYHAN ATEŞ

Soğuktan buz tutmuş ayakların. Burnun nefes almakta zorlanıyor. Yürüyemez hâldesin. “Bir adım, bir adım daha!” diye söyleniyorsun içinden. Biraz dinlenmek için kenara oturmak istiyorsun. Her taraf karla kaplı. Her yeri buz tutmuş. Çok yorgunsun ama biraz daha sabretmelisin. Biliyorsun şu an pes edersen donarsın. Kaybolursun. O yüzden hareket etmelisin. Hedefine bir an önce ulaşmalısın.

Kar ve rüzgâr yüzüne çarparak görmeni engelliyor, yürümeni zorlaştırıyor. Oysa ne güzel hesaplamıştın yolunu, adımlarının sayısını, varacağın zamanı. Hiçbiri tutmadı. Yolculuğun tahmininden çok daha uzun sürdü. Azmini kaybetmeden yürüyorsun. Önünü az çok görmene rağmen yürüyorsun. Hava çok sisli ve kararmaya başlıyor. Hedefine o kadar odaklanmışsın ki ne olursa olsun umursamıyorsun artık. Sessiz bir tonla kendi kendini avutuyorsun.

Yolda yalnızsın. Kimse yok. Şartlar hem zihnini hem bedenini zorluyor. Kendini ve yolunu kaybetmemeye çabalıyorsun. Rüzgâr kuvvetle esmeye devam ediyor. Sanki bir bıçak gibi yüzünü her vuruşta daha derinden kesiyor. Ama acıyı hissetmiyorsun. Adım adım yola devam ediyorsun. Rüzgârın sana çarpmasına, ayaklarının buz tutmasına rağmen devam ediyorsun. Öyle bir hırs ve azim kaplamış ki içini ne pahasına olursa olsun oraya ulaşmak zorundasın.

Artık adımların yavaşlıyor, nefes almakta zorlanıyorsun. Durduğun an daha fazla zorlanıyorsun. Hareket etmek zorunda olduğunun farkındasın. Beynini ve bedenini harap ettin, ayakların yara bere içinde, ellerin ise soğuktan yırtılmış. Artık ne yarayı ne acıyı hissediyorsun.

Rüzgâr ve soğuk seni yendi. Kendini yerde buluyorsun. Yavaş yavaş kan dolaşımın yavaşlıyor. Önünü göremiyorsun, gözlerinin yavaş yavaş kapandığının farkına varıyorsun. Bedenin sonunda buz tutmuş. Gözlerin tamamen kapandı. Son nefesini verirken uzun bir uykuya dalıyorsun.

Şimdi gözlerini açabilirsin çocuk. Hayallerinin peşinde koş ama bedenini ve ruhunu dinlendirmeyi unutma. O kar küresine her baktığımda başka bir hikâye ile karşı karşıya kalacaksın.

REYHAN ATEŞ

T

1993'te Viyana'da dünyaya geldi. İlk, orta, lisans öğrenimini burada tamamladı. Ardından Karl-Franzens-Üniversitesinde yüksek lisans ekonomi pedagojisine başladı. Şu an Viyana Ekonomi Üniversitesinde eğitimine devam ediyor. Farklı sosyal alanlarda, eğitim vakıflarında, Viyana Adliye Ceza Mahkemesinde görevler üstlendi.

Yaz Kızım, Gereği düşünüldü!

ZEYNEP ZUHAL KILIÇ

ahkûm olan duygularımız...

Saat sekiz. Beş dakika sonra mahkememiz başlayacak. Ellerim buz gibi. Üşüyorum.

Salonda uğultu, karışıklık beni boğacak gibi. Kulak ke-silmemeye gayret ediyorum. Ama başaramıyorum. Arka sırada birisinin, 'Mahkemeye gelmeyeceğini söylemişti.' dediğini işitiyorum. Kalbim sıkışıyor.

Aklım, bir anda, geçmişe gidiyor. Mahkûm sandalye-sinde oturan bir adam geçmişle yüzleşmekten başka ne yapabilir? Ben de yüzleşiyorum, olması gerektiği gibi, kendimi yıllar öncesine gönderiyorum.

Bir gün kapısını çalmıştım, ellerimde pembe papatyalar. Aslında ben merakımı anlatmak için kırmızı gülleri tercih ediyordum ama o papatyaları seviyordu. Kendi arzumdan feragat edip ona bir demet papatya almıştım.

Kapıyı annesi açınca afallamış, dilim tutulmuş ve bir anda kızarıp bozarmıştım. Hâlden anlayan annesi, içeri buyur etmiş ve Leyla'yı çağırmasına gitmişti. Leyla içeri girdiğinde, yüreğim bedenimi terk etmek ister gibi hızlıca atmaya başlamıştı. İlk defa kalbime söz geçiremiyordum. Ona düğün davetiyelerimizi getirdiğimi söyleyince yüzü ay parçası gibi parladı. İşte bu, bana bir ömür boyu yeterdi. O gülünce ben, ben olmaktan çıkar, baştan ayağa ona kesilirdim. Öyle bir histi ki hiçbir zaman gitmeyecek sanıyordum.

Ama şimdi...

Hâkim içeri giriyor ve hepimizi ayağa kalkıyoruz. Dizle-rimin bağı olsa çözüldüğü şüphesiz. Ama çözülecek bağı da kalmadı. Bir felçli gibi ayakta zor duruyorum. Oturun, diyor hâkim.

Dava başlıyor.

İstemsizce başımı kapıya çeviriyorum. Bir sürü prosedür sayılıp dökülürken, maddeler havada uçuşuyor. Avukatlar hararetle birilerini haklı çıkarmaya çalışıyor.

Haklı olsa, haklı olsam, mutlu olacak mıydık? Bilmiyorum.

Davayla ilgilenmediğimi anlıyorum o anda. Sanık benim, davalı... Mahkûmum ama neden? Suçum nedir?

Suçları sırtımda taşıyorum. Demek bu yüzden sırtımdaki bu ağırlar. Belimin iki büklüm oluşu, demek, bu sebeple.

Saçlarımı taramayışım, gözlerimin yangını, kalbimin sancısı hep bu suçluluğumdan demek.

Hâkime bakıyorum. Ne söylediğini duyabilsem keşke. Ama hatıralarla öyle çok meşgulüm ki artık ne görüyör ne de duyuyorum. Sadece içimden dua ediyorum.

Ne olur gelsin, diyorum. Dudaklarım kıpırdıyor, ne olur gelsin!

Şimdi, açılma şu kapı, ne yaptım? Ne hâkim ne avukat ne de şahitler... Gözlerimde her şey görünmez olur, bir tek, o kalırdı.

Onu görebilmek düşüncesi bile içimi ısıtıyor. Diyorum ki keşke konuşabilseydik.

Ayağa kalkıyorum. Hâkim bey, diyorum, herkes şaşırıyor. Hâkim gözlüğünü indirip bana diyor gözlerini. Ben, di-yorum, onu konuşmak için alıkoydum. Zorla.

Hâkim, yaz kızım, gereği düşünüldü, diyor. Sanığın eşini zorla alıkoyduğunu itiraf etmesi...

ZEYNEP ZUHAL
KILIÇ

T

1991'de Belçika'nın Genk şehrinde doğdu. İlkokul ve liseyi burada tamamladı. 2017 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2019 yılında Belçika'da Diyanet İşleri Brüksel'e bağlı yurtdışı görevlisi olarak göreve başladı. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

Sumru ile Livan

FATMA PAMUK

Yeşil bir nehrin üzerinde sarı zümrüt rengindeki ördekler dize hâlinde birikmiş, bazıları gökten süratli bir şekilde süzülerek suyun yüzeyinde kayıyor, artlarında üçgen şeklinde yarılan su, izler bırakıyordu. Nehri çemberleyen birçok ağaç, mavi göğe baş kaldırmış, ufkun endamına endam katıyordu. Bunların birtakımı açık renkte yapraktan örtülerine bürünürken yıllar üzerinde bazılarıysa koyu bir çam rengini tercih etmiş, rüzgârda hışırdayan yapraklarıyla dallarda yeşilin birçok tonunu insan gözüne sunuyor, aynı zamanda doğal bir beste icra ediyordu.

Görülebilene, duyulabilene, tene temas edebilen ve aynı anda taze ve temiz bir koku saçabilen nadide zevklerden biriydi doğa. Hissetmemek gücü her duyuya hitap eden doğayı. Baharın ilk demleriydi taze yeşermiş yapraklar ve habercisiydi soğuk diyarlardan uçup gelen çeşit çeşit kuşlar. Rüzgâr hâlâ esiyordu ve güneşe henüz bırakmamıştı tamamen yeryüzü ile gökyüzünü. Serin bir yel bitkileri uyandırırken kök saldıkları topraktan, güneş insana ve hayvanlara sıcaklık salıyor, yeniden sıcak günlerin usulca haberini veriyordu. Varlıkların içini huzurla kaplayan bu ısının yanında bir de göz kamaştırıcı ışıltısı vardı güneşin, o ağaçların

yansımalarıyla yeşilimsi renkte nehrin yüzeyinde parlak bir çizgi oluşturan. Nasıl diyordu Batı kültürü: ‘Var olabilmek için fazlasıyla güzeldi.’

Böylesine güzel bir bahar gününde Sumru hızlı adımlarla parkın kıvrım kıvrım yollarından hızlıca geçiyor, adımlarının ardından tozlar kalkıyordu. Bu denli acele etmesinin bir sebebi vardı. Yıllar önce tanıştığı ve koca bir üniversite dönemini birlikte geçirdiği sıra arkadaşıyla, yani sonraki yıllarda en yakın dostu ve sırdaşı olan ve kısa bir süredir de kendisine sevgi duyan kişiyle buluşacaktı. Bu heyecanı kelimelere dökmek neredeyse imkânsızdı. Buluşacakları banka çıkan son kıvrımlı yola vardı. Köşeyi döndüğünde ilerde Livan’ı gördü. Livan dimdik duruyor, göle yönelmiş bir ördeğin suda çırpınarak annelerine yetişmeye çalışan yavrularını izliyor, uzun boyu bir leyleği anımsatıyordu.

Çok titiz ve düzenli biriydi Livan. Kot pantolonunun üzerine beyaz bir gömlek giymiş, gömleğin üzerine lacivert bir kazak atmış, boynundan göğsüne sarkan kollarını önünde düğüm hâline getirmişti. Özenle hazırlanmış, aradaki mesafeden dahi görülebiliyordu. Bir süredir işinden dolayı Sumru onu hep takım elbiseyle görüyordu. Bu hâli onu epey şaşırtmıştı. Sumru

Livan'a nazaran daha ufak ve narin bir görüntüye sahip, ama en az onun kadar detaycı ve dikkatliydi. Zaman zaman bu huyundan dolayı sorunlar yaşadığı için bazı olaylara daha yüzeysel yaklaşmaya çalışsa da giyim kuşam konusunda asla titizlikten vazgeçemiyordu.

Seslenmedi Livan'a. Sessiz ve yavaş adımlarla yanına doğru yaklaşıyor, onun o sakin ve asil duruşunu izleyerek zihnine bu tabloyu kaydediyordu. Livan gökte süzülen kuşları izlemek için başını hafif sağa doğru çevirince uzaktan gelen Sumru'yu fark etmişti. Arkasında bağdaştırdığı elleri birden çözüldü. Sumru'nun Livan'daki etkisi onda şaşkınlığa sebep oluyor, onu uzun süredir tanyor olsa da her seferinde bir çocuk gibi heyecanlandırıyordu. Livan Sumru'ya doğru, Sumru Livan'a doğru yürüyordu.

Az ötede kök salmış ıhlamur ağacının önünde buluşmuştu iki kumru. "Hoş geldin" dedi Livan. Sumru gülümsedi. Gülünce gözleri kayboluyor, sağ yanağında bir çukur oluşuyordu. Livan'ın gözü o çukura takıldı. Bir süre öylece gülümseyişini izledi. Üstlerinden bir kuş sürüsü geçti. Kanat çırpışları, martıların çığlıklarına karışmış, ikisinin de hayranlıkla göğe bakmalarını sağlamıştı.

"Oturalım istersen." dedi Livan. Başını onaylayıcı bir hareketle salladı Sumru. Koyu mavi bir banka oturular. Uzun bir süre muhabbet ettiler. Havadan sudan sebepler buluyor, gün bitmesin, güneş hiç batmasın istiyorlardı. Böylesine samimi bir muhabbet ile bağlanmış olmalarının ne kadar değerli bir hazine olduğunun farkında olmalıydılar. Saatlerce o bankta vakit geçirmişlerdi.

Gün batmak üzereydi ve kuşlar dallardaki yuvalarına çekiliyor, rüzgâr daha sert esiyordu. Karşı kıyıda çocuklar ördeklere ekme kırıntıları veriyor, yakınlarına gelişlerinden dolayı sevinç çığlıkları atıyorlardı. Gülüşleri etrafa akıyor, etraftan semaya yönelen bunca mutluluk bulutlara aksediyor, göğü al bir renge boyuyordu. 'Yılın en güzel mevsimi.' dedi Sumru iç çekerek. 'Günün en huzurlu zamanı' dedi Livan gözleri kapalı gök kubbeyi izleyerek. 'Görmüyorsun ki bu güzelliği!' dedi Sumru. 'Ama biliyorum. Bülbüller bu saatte ötüyor, yapraklar en güçlü bu saatte hışırıyor. Rüzgâr saçlarımda bu vakit esiyor. Ve Günbatımında aklıma hep sen ...' Livan utanmıştı.

Bu kadar atılgan ve özgüvenli bir adamı nasıl oluyor da bir cümle bu denli köşeye kıştırabiliyordu. Sumru daha önceden Livan'a doğru yönelttiği başını hemen göğe çevirdi. Bunun üzerine bir şey diyemezdi. Mutluluğunu zirvede bırakmak istedi. Gök artık al rengini turuncu mor renklere bırakıyor, bulutlar hafif siliniyor-

du. Sanki her akşam feza farklı bir tabloya dönüşüyor, bir önceki günden çok farklı tonlara boyanıyordu. Sumru bu sahneyi hayranlıkla izliyordu. Uzaklara dalmıştı yine. Aklında Livan'ın sözleri, gözünün önünde eşsiz bir manzara vardı.

'Yüzüne bir şey kondu.' dedi Livan birden Sumru'nun yanağını işaret ederek. Şaşkın ve bir o kadar da ürkmüş bir bakışı vardı Sumru'nun Livan'a. 'Ne kondu?' diye sordu telaşla. Livan başını göğe kaldırmış tebessüm ediyordu. 'Gamzen.' dedi sonra. Sumru bu kez gözlerini kısarak ve başını yere eğerek gülümsedi. İşte buydu sevgi, buydu edep. Sumru ile Livan belki de o gün birbirine bağlanmış, zamane aşklarının edepli örneği olmaya adım atıyorlardı. Güneş o gün batmıştı ama aralarındaki muhabbet yıllar üzerinde hiç bitmeyecekti. Kuşlar o gölün üzerinde süzülmeğe ve bülbüller o vakit ötmekten hiç vazgeçemedi. Yapraklar o vakit en güçlü hışırdamaktan caymadı, rüzgâr da en sert bu vakit esmekten. Vazgeçmeyecekti, Livan Sumru'yu, Sumru Livan'ı sevmekten.

FATMA PAMUK

T

1997 yılında Almanya'nın Berlin şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta, lise öğrenimini burada tamamladı. Orta okulda başlayan bir şeyleri üretme sevdası ve ardında iz bırakma hayaliyle mimar olma düşüni korumuş hep hedef odaklı çalışmış ve 2015 yılında mezun olup Üniversitât Siegenin mimarlık ve şehir planlama bölümüne kayıt olma hakkı kazanmıştır.

Ertelenen Bayram

BETÜL ALPASLAN

Namazımı kıldıktan sonra hemen yola çıktım. İş yerim şehir dışındaydı ve mesaimin başlamasına az kalmıştı. Firmaya varana kadar aile büyüklerimi aradım. İş yerine vardığımda arkadaşlarım mesaiye başlamışlardı. Çıkardığım gömlek ve ceketini özenle dolabıma yerleştirdim. Siyah lekeleri olan mavi iş tulumumu giydim. Şimdi her gün olduğu gibi ekmeğin peşinde koşturma sırası gelmişti.

Bu arada işçi başı yanıma geldi.

“Bay Aytekin, uykunuzu aldıysanız lütfen işe başlayın!” diye alay ederek beni uyardı.

Sözleri burnumu kaşıdırdı, bükülü işaret parmağım ve başparmağım ile burnumu kaşıdım. Elim gül kolonyası kokuyordu. Kısaca özür diledim, neden geç kaldığımı anlatsaydım anlayışla karşılanıyordum, bu yüzden uğraşmadım. Belki de hiçbir zaman uğraşmadığım için anlayış görmüyordum, bilmiyorum. Bir gerçek var ki iş disiplini her şeyden önce geliyordu.

Öğle arasında eşimin yaptığı çöreği çıkardım. Çöreği ısırmadan önce tereddüt ettim.

“Bugün bayramdı değil mi, oruç tutma yükümlülüğü kalkmıştı?”

Emin olmak için mesai arkadaşım Boşnak Nuri’ye sordum.

Güldü, “Bayram mübarek!” dedi.

Çörek, öğle arası ve en sonunda mesai de bitti. Akşam eve geldiğimde çocuklar uyumuştular. Telefonumun ışığıyla yolumu aydınlattım. Sehpanın üzerinde hiç dokunulmamış ikramlık bayram şekerleri ve kolonya duruyordu. Evden çıkmadan çocuklarım elimi öpmüş, harçlıklarını almışlardı. Büyük kızım okula gitmek için hazırlanıyordu, önemli bir sınavı vardı. Küçük kızım okula gitmeyecekti, bayram sebebiyle izin hakkını kullanıyordu.

Eşim beni bekliyordu “Hoş geldin Mustafa. Baklava siparişini verdin mi? Bayramda herkes alıyor, sonra kalmıyor.” dedi.

“Hoş buldum Fatma. Siparişini verdim.”

“Pazar günü arkadaşım Nuri gelecek.” demiştin, ikramsız kalmayalım. Komşu Münih’teki dedesini ziyarete gidecek, onlar gelmez. Başka gelen giden olur, o gün ev-

deyiz. Cumartesi önce senin annenlerde kahvaltı yaparız, akşam yemeği için de benim annemlere gideriz.”

“Olur.” dedim, çok yorulmuştum. “Nuri’ye pazar günü için mesai yazdılar, onlar gelemez.”, diye ekledim.

Sesimde bayram heyecanı bulamayan eşim, “Ne oldu, niye böyle durgunsun?” diye sordu.

- İç çektim ve “Bugün camide cemaatle bayramlaşmadan çıkmak zorunda kaldım.” dedim.

- “Bu sene en azından namaza gidebildin. Her sene bayramımız sıradan bir gün gibi geçmiyor mu? Niçin alışmıyorsun?”

- “Çocukluğumdan beri öyleydi. Yine de alışamıyorum. Her sene Noel tatilinde topluyoruz ama kendi bayramımızda bir araya gelemiyoruz.”

“Seneye bayram için izin alırsın, olur mu?” diye çözümleri sundu ve sonra yattı. Bunun üzerine ben de yattım, bayram kutlamamıza iki gece kalmıştı.

Ramazan Bayramının üzerinden bir sene geçti, bu sene bayram için izin aldım. Sabah en güzel elbiselerimi giydim ve çocuklarımla bayramlaştım. Sınavları olduğu için onları okula uğurladım, ardından ben de camiye gittim. Caminin sokağı her bayram olduğu gibi kalabalıktı. Bayram namazını kıldım, cemaatle bayramlaştım. Sokaktaki tatlıcıya girip baklava aldım ve eve gittim. Arkadaşlarım çalışıyordu. Büyüklere Türkiye’ye, memleketlerine gitmişlerdi. Sehpanın üzerinde hiç dokunulmamış ikramlık bayram şekerleri ve kolonya duruyordu.

BETÜL ALPASLAN

T

Viyana’da dünyaya geldi. Avusturya Linz’de Ticaret Meslek Lisesini bitirdikten sonra üniversiteye başladı. Şu an Linz Johannes Kepler Üniversitesi’nde hukuk okuyor.

DÜNYAYA BÜYÜKLÜĞÜNÜ

HAYKIRAN SARAY:

El Hamra

TUBA ÇITAK

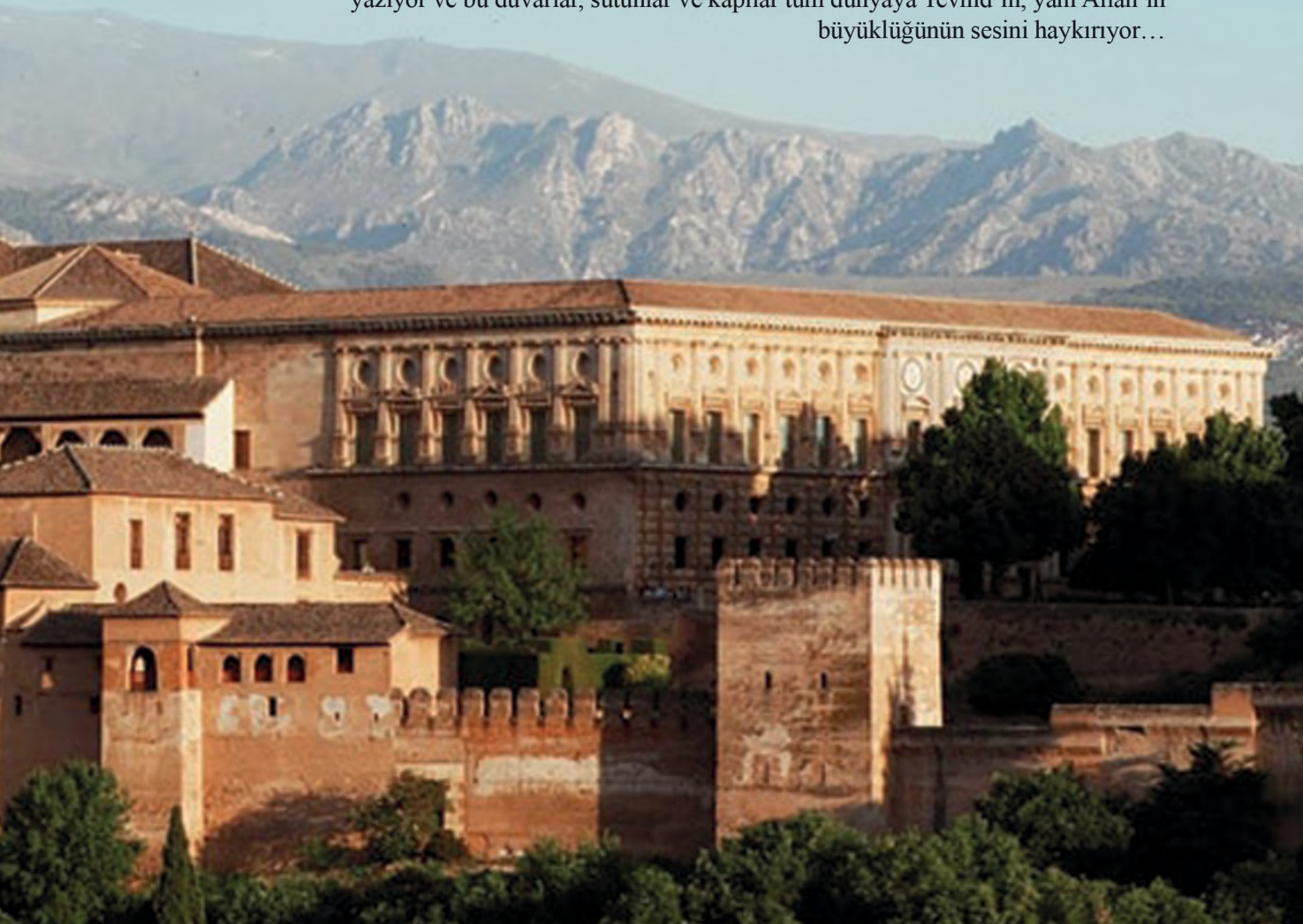

Saray, Sabika Tepesi üzerine bir avize gibi asılıyor ve güzelliği ile dünyayı aydınlatıyor. El Hamra veyahut “Kırmızı Saray” diye adlandırılıyor. Saray, Nasri Hanedanı 5. Muhammed tarafından tamamlanmıştır.

Saray birçok bölümden oluşuyor: Bahçe, Avlu, Salon... Sarayın yapımında ahşap, seramik ve taş gibi farklı malzemeler bir arada kullanılmıştır. Taş ve ahşap işçiliği açısından en göz alıcı eserlerden biridir. Saray ince mermer sütunlarla desteklenmiş, duvarları işlenerek çeşitli geometrik desenlerle süslenmiş ve seramikler ile örülmüştür. Hele muhteşem tavan göz kamaştırıyor, tavandaki rengarenk pencerelere baktığımızda şaşıırıyorsunuz; zaten müthiş bir kubbe ve girişteki sütunlar çiftli sıra hâlinde düşünölmüş.

Saray’ın hat sanatının en güzel örneklerini veren Hattat Sair İbn-i Zamrak her salonun duvarlarını özenle nakşetmiş ve şiirleri ile süslemiştir. Dünyanın her bir yerinden insanlar özenle bu sanat eserine bakmaya akın akın geliyor. İslam dünyasının en muhteşem eserlerinden biri olan bu eserde muazzam bir sabrın ötesinde muazzam bir işçilik de görülüyor. Hatta Hindistan’daki Tac Mahal’in buradan esinlenerek yapıldığı söyleniyor.

Duvarlarında, sütunlarında ve kapılarında ısrarla “La Galibe illallah!” “ال غالب إله اهلل” yazıyor ve bu duvarlar, sütunlar ve kapılar tüm dünyaya Tevhid’in, yani Allah’ın büyüklüğünün sesini haykırıyor...

Seyyid Yıldız

YOL

Taşlı raylardan esen rüzgâr taneleri
Vagonlardan dumanlara bakan çantalar
Gözlerinde saklı kuş kanatları
Vardın mı? diye soran kırmızı köprüler

Basamaklarda geciken yol gardiyanları
Tenekelere çarpan sallantı oturaklar
Güneşe örnek saçlarındaki ışıltı
Adımlara uzak, tabela gibi durak kapıları

Sokak lambalarındaki ışık damlaları
Çalıkların arasında buharlı camlar
Ellerinde sakladığın yıldız parçaları
Yolun sonunda, yine yol ayrımları

SEYYİD YILDIZ 1998 doğumlu. Bielefeld Üniversitesi'nde "Biyoloji Bilişimi ve Genetik" bölümünde eğitimine devam ediyor. Bağlama ve Ney enstrümanları çalıyor. YTB Türkçe Ödüllerine Şiir Kategorisinden katıldı.

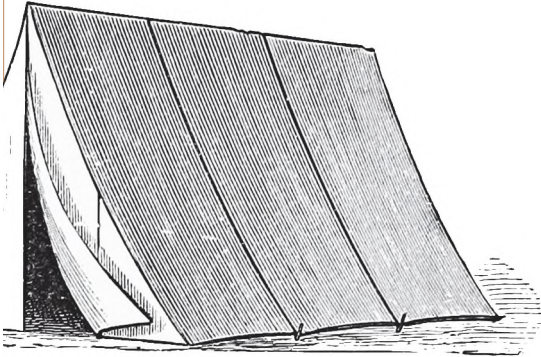

Fırat Werger

ÇİNGENE

düşürdüğüm çadırın anahtar kemiğini sevdiğim
 su yolunda kâğıttan gemiler üflediğim rüzgâr çalgısı
 dağıldıydım dünya denilmiş yatağın sol ücrasına
 ne söylediysem siya siya gördündüydü ya aynasından
 ahlanmadım laflanmadım bedua olmadım hiç
 gözden en uzağına fırlattım kendimi kara bir çalı gibi

düşürdüğüm çadırın anahtar kemiğini sevdiğim
 ölmüş dilimin yasına değen beş vakit namaz başın
 gitmeseydin böyle hayra yormazlardı beni de
 çingeneydim ya bir güzel oynadıydım yüreciğinde senin
 çingeneydim ya ordugâhın ham köşesinde subayların
 öyle seriliydim işte sofraya bir dünya malı gibi

FIRAT WERGER 1988'de Mardin'de doğmuştur. 2004 yılından bu yana Almanya'nın bir çok şehrinde kendine yer bulmaya çalıştı, geçen zaman aralıklarında mektuplar ve şiirlerle daha güzel bir dünya adına kaleminde dualar okudu. Çeşitli dergilerde şiirleri yayınlanmıştır.

Münire Eslem Bozkurt

SESSİZ SERZENİŞ

Kendini kaybettiğinin haberini veriyor
Daha kendini kendinden ayırt edemezken
Daha anlayışının ona dönük yüzünü tanımazken
Sessizce
Kendini kaybettiğinin haberini veriyor
Kendi kendine, kaybından bihaber

Bilmiyor
Yaşamayı öğrenmeden yaşamaya başlar insan, saçmalık
Bilmiyor, kötüyü iyiye yora yora yorulur
Yine olsa yine yapar, insanlık

Fark etmeden bırakmış zamanında
Kendini çok uzaklarda
Yetişemiyor
Bir saat durmuş içinde
Her adımında zaman yıkılıyor
Yollar vaktin harabesi, onaramadığı yaraların altında dağılıyor

Bilmiyor
Yetişebilmenin büyümele alakasının olmadığını
Geç kalmadan yaşanmadığını
Beşerin en çok kendine yetişemediğini bilmiyor

Koştukça koşası geliyor, bazen konuştukça konuşası
Ve o, durdukça durmaları kadar, sustukça susmalarını suçluyor
Dünlerden dönmeyen, yarınlara sığmayan düşüncelerin yorgunluğunda
Gece uzadıkça o susuyor, o sustukça gece uzuyor
Uyuyabilsem diyor, gece mi bırakır uzamayı yoksa ben mi susmayı
Her şey sesli, duyulmuyor

Bilmiyor ki
Durmalar koşmalar kadar, susmalar konuşmalar kadar
Güzeldir kendi içinde
Suç olamaz birinin diğerini getirmesi, bilmiyor

Kuruyan güllerin boynu büküklüğüne kayıyor gönlü
Su verdikçe solan saksı çiçeklerinin çaresizliğine sonra
Dayanamıyor alışmanın getirdiği duyumsamazlığa
Kayıtsızlık sevdiklerine olan güvene mahsus değil miydi diyor
Kabullenmek insanüstü hadiselerle, kediler sokaklara, köşeler eşyalara...
Her gün bir beklentisi daha bükülüyor, yerin duvarla her teması gibi olağan

Bilmiyor
Kelimelerin korunması gerektiğini
Kırılğan olduklarından değil
Esnek olduklarından, bilmiyor

Sözün ehemmiyeti var diyor, omuzlarındaki yüklerden hatırla
Kim ödeyecek kelimenin zandan gördüğü zulmün hesabını
Can kulağıyla dinlemek, yüz çevirmemek nerede kaldı
Her şeyi yerine koymak, bulduğun gibi bırakmak
Nerede önce kendi dişini ısırarak
Anaların dizindeki derman, bakılacak yüzler nerede

Bilmiyor
Bileklerinden başlar insan üşümeye
Kaldırsam ellerimi bileklerim uzanır mı göğse
Beklediğini bilmiyor

Masadaki mumun alevi savaşıyor
Pencereden içeriye usul usul sızan ışıklarla
Işık hüzmelerini kıskanan rüzgâr cama vuruyor
Bir daha, bir daha...
Ve ateş sesleniyor ışığa
Benden ışıdamayı değil yanmayı öğrenesin

Bilmiyor
Bilmiyor seslenmeyi insan çocuğa
Benden yürümeyi değil yaşamayı öğrenesin
Bitti zannediyor, bilmiyor
Her şey tükenirken, hiçbir şey bitmiyor
Her şey, tükenirken de devam ediyor
Bilmiyor
Bileklerim üşüyor

MÜNİRE ESLEM BOZKURT 1996'da Almanya'nın Sindelfingen şehrinde doğdu. Lisans eğitimine 2016 yılından bu yana Würzburg Üniversitesi Tıp Fakültesinde devam ediyor. Anatomi Fakültesinde asistanlık yaptı ve Anatomi dersleri veriyor. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

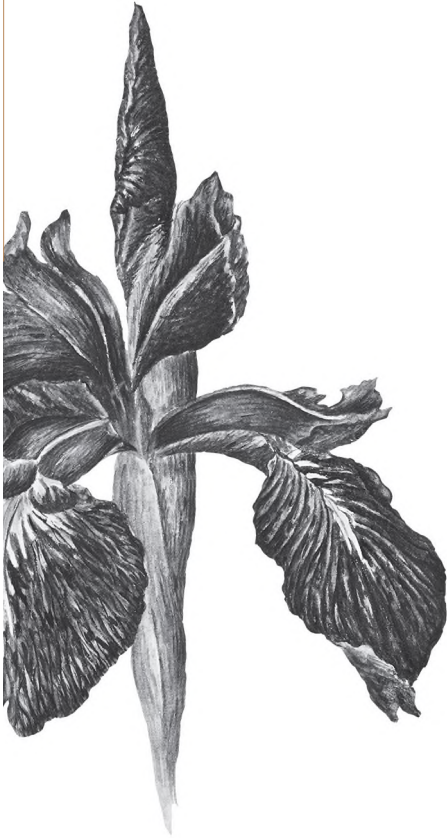

Muhammed Altinel

KIR ÇİÇEKLERİ SAKİNLERİ

Artık uykuda seçicilik yapıyor sanki bedenim,
Benden habersiz uçup gidiyor hücreler.
Yok oluşsal deyimlerin tadına bakar gibiyim,
Gözümde görülür nice can veren bebekler.

Etrafımda sarı bir duman var sanki,
Kır çiçeklerinin sakinleri var etrafımda.
Nektar arıyorlar her hâlden belli,
Ama solmuş insanlar var karşılarında.

MUHAMMED ALTINEL 2003'de Fransa'nın Ambilly şehrinde dünyaya geldi. Cluses Charles Poncet lisesinde politika ağırlıklı düz lise okumakta. Şuan da son senesinde. Şu anda son senesinde, Türk edebiyatına ve Fransız siyasetine ilgi duyuyor.

Sümevra Kılıçaslan

YAZMAK DİYE YOĞURDUĞUM

âşıkarı değil gaybı
 Yaz dediler
 dur duraktan gayrı
 Ahenkli olsun kelimeler
 Yan yana gelmemiş anlam kümeleri.

Başlıklarım hep insan ve zaman
 Oysa öğrendim ki hepsi görelî.
 Yaz dediler,
 Diyorum ki:
 İnsan zaman şuuru
 Zaman da izafî ise madem,
 Bağımsız yazıyorum
 çağlardan, asırlardan öte yazıyorum.

İlkel hâline nasıl dönerdi?
 Yazmak diye yoğurduğum yapaylıklarım.
 Atsız kalmış hissiyatı
 Nereden toplarım yeterli ganimeti
 Hangi kelimeyi hangi mısraya
 Kimi kimin yanına?

Arifî Cemalî İlhan'ı Hikmetî
 nereden de bulmuşlar yazma hünerini?
 En serbestleri dahi manzum
 Riyaziye ustası desen değil
 O hâlde Al-Khwarizmi yazmaz mıydı?

Yaz dediler
 Budun diler yeni
 Korkma
 Esrik etsin kelimeler
 Yaz dediler
 Yazmamaktan yeğdir.

SÜMEYRA KILIÇASLAN 1999 yılında Fransa'da dünyaya geldi. Madde Bilimi ve Endüstri Mühendisliği Bölümü yüksek lisans öğrencisi. İlkokulda Türkçe okuma ve yazma öğrendiğinden beri, Türkçe okumak, yazmak, konuşmak ve düşünmekten haz alan bir edebiyat sever.

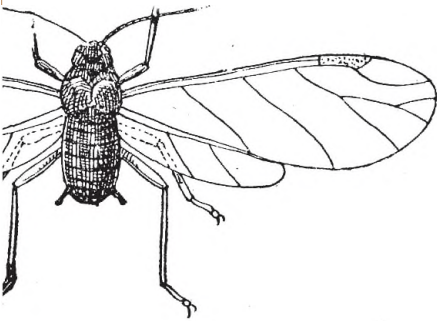
Demet Nebilir

OLUŞLAR VE YOK OLUŞLAR

Asfalt üzerinde çekilmiş canı
çürümeye hazır bir fare ölüsü
gördüm, yorgun gözlerimle
Aç karga bekliyordu başında

Dudağımın kenarına
yağmur damlası değince
gördüm yorgun gözlerimle
Gagasıyla deliyor, döngüye yenileni

Saatler sonra geçince
aynı kasvetli yerden
gördüm yorgun gözlerimle
Sineklerin ziyafeti olmuş

DEMET NEBİLİR 1992'de Almanya'nın Kassel şehrinde dünyaya geldi. Frankfurt Üniversitesi Sosyal Hizmetler bölümünden mezun oldu. Şu an belediye kurumunda gençlik işleriyle meşgul. Kendini bildi bileli etrafında kelimeler biriktiriyor.

Aslıhan İnce

KÂİNATIN HÜRRİYETLİLERİNE

Kalksın mavilerin, bulutların örtüsü!
Alına göğüne çiziyorum fedakârlıklarımı
Yenilmedim, lakin bu çağın vurgunlarımdanım,
Bu çağın gariplerinden...

Selâm olsun kâinatın hürriyetlilerine.
Onlar ki, gölgelerden arınmış,
Süzülüyorlar yedi kat göklerde.
Bense, dolanyorum kokuşmuş şehirlerin,
Kimyası bozuk iklimlerin etrafında garip garip

Bu dünya baştan ayağa gurbet.
Bu dünya bir mihmân-hâne ki,
Dolanyor mihmân mihmân üstüne.

Gözlerim takılıyor gökteki uçan kuşa.
Kaldırın şu girdapları topraklarımdan, ayağıma takılıyor.

Nicedir ki, gidesim var şu miskin topluluklardan.
Gözlerinden umut akan ruhları görmek isterim.
Şiirler kadar, türküler kadar samimi gülen gözlerin insanlarını görmek isterim.

Varlığından emin olduğum,
Lâkin bir türlü esrarına ulaşamadığım geçmiş bir çağdan kalan son yaprak gibi
savruluyorum nicedir.
Kökümden emin, hâlîmden emin fakat bu rüzgarlara yabancı savruluyorum

ASLIHAN İNCE 1998 yılında Hamburg şehrinde dünyaya geldi. Aslen Kayserili. Eğitimine Hamburg Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde 'Biyomedikal Mühendisliği' bölümünde devam ediyor. Türk Tarihine ve Türk Edebiyatına, bilhassa Divan Edebiyatına büyük bir ilgi duyuyor.

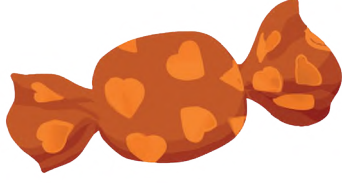

“TÜRKÇENİN
DERİNLİKLERİNE
DALINCA,
GÖZLERİME
ON SEKİZ BİN
EVRENDEN
DAHA YÜKSEK
BİR EVREN
GÖRÜNDÜ”

ALİ ŞİR NEVAİ

BAYRAM TİCARETİ

Belkıs Kılıç

Bazı çocuklar gece bayramlıklarıyla yatar ve ertesi gün onu giyecek olmanın verdiği heyecanla bir türlü uykuya dalamazlar. O heyecanın insana kendisini nasıl hissettirdiğini hep merak etmişimdir. Evet, her bayram arifesinde bunu merak ettim, çünkü ben hiçbir zaman o çocuklardan olmadım. Bayramlarda giydiğim özel elbiselerimin veya yeni pabuçlarımların olduğunu hatırlamıyorum. Ama bayram denildiğinde hatırladığım bir anım var ki zihnimde eskidikçe anlam kazanıyor; bana kim olduğumu hatırlatıyor.

Bayramlarda aldığım harçlık miktarı gitgide azalıyordu. Neden? Büyüdüğümünden dolayı mı? Yoksa arkadaşlarımla birlikte topluca el öpmeye gittiğimden mi bilmiyorum?

Biz dört kız arkadaş parkta bir araya gelip el öpmeye ve bu sayede harçlık toplamaya gidileceklerin listesini hazırlardık. Listenin üst sıralarında genelde yüksek meblağlar veren yengelerin ve amcaların isimleri yer alırdı. Bize her sene yaşattıkları mutluluktan dolayı bir de kalp çizerdik isimlerinin yanlarına. Bayram günlerini bizim gibi bir ticaret fırsatı gibi görenler çok iyi bilir ki, el öpme serüveninde dikkat edilmesi ve göz önünde bulundurulması gereken birkaç önemli husus vardır. Mesela birkaç çocuk birden, bir aileye el öpmeye giderseniz, büyük bir olasılıkla harçlık alamazsınız. Çünkü ev sahipleri bir kenara ayırdıkları madeni paraları bir anda vermek istemiyorlar. Ama tek

ya da ikişer kişi gittiğinizde, harçlık alabilme ihtimaliniz bir hayli yükselirdi. Bir de yaşınız küçükse, büyük bir avantaja sahip olurdu. Dört arkadaş birlikte büyüdüğümüzden artık bizi, eskisi gibi harçlık alamayacağımız endişesi sarmıştı. Çünkü istatistikler tamamıyla bunu gösteriyordu.

O sene birlikte bir karar aldık. İlk defa dördümüz birden gitmeyecektik el öpmeye. İkişer kişilik gruplara ayrılacak, ailelere şirin gözükecek ve bu şekilde olabildiğince fazla harçlık toplamaya çalışacaktık. Çekilen kura sonucu rakip gruptaki iki arkadaşım Özge ve Leman listenin en üst sırasındaki aileye ilk ziyareti yapmaya hak kazandılar. Grubumdaki arkadaşım Feyza da ben de bu duruma çok bozulduk tabii!

Rakip grup aileye misafirirken, Feyza'yla birlikte uzun bir süre ailenin yaşadığı binanın dış kapısında bekledik. Arkadaşlarımız yanımıza döndükten sonra aynı aileyi biz de ziyaret ettik, lakin rakip gruba verilen harçlık miktarının yarısını verdiler bize. Neden acaba?

Gün boyunca değişimli olarak listede isimleri yazan ailelere el öpmeye gitmiş, ikram edilen şeker ve çikolatalara kibarca burun kıvrımış ve yüzümüzü kızartmayacak şekilde harçlığın yolunu gözlemiştik. Her nöbetin ardından dört arkadaş bir araya gelir ve o ana kadar topladığımız paraları sayar ve karşılaştırırdık. Özge ve Leman o bayram günü çok şanslıydı, çünkü bizden daha fazla harçlık toplamışlardı. Bunun

üzerine Feyza'nın da benim de moralimiz oldukça bozulmuştu.

Listenin son sırasında yazan aileye gidip gitmemekte kararsız kalmıştık. Genelde kolonya serpiştirdikleri kirli elimize şeker doldurup yolluyorlardı. Yine de şansımızı denemek için ilk olarak Feyza ve ben kapılarını çalmış, içeriye buyur edilmiş ve ikramlıklarından tatmıştık. Bu kadar... Uzun bir süre oturmamıza rağmen içinde bulunduğumuz vaziyette herhangi bir değişiklik olmadı. Bir ara Feyza'yla göz göze geldik ve birbirimize 'Buradan hayır yok, hadi kalkalım.' anlamında bir bakış attık. Tam kapıdan çıkarken ne oldu dersiniz? Ev sahibi amca cebinden kâğıt para çıkarıp vermesin mi bize! Çok şaşırmıştık, ama bir o kadar da mutlu olduk. Şimdiye kadar topladığımız madeni paraların avuç içimizi terlettiğini bile hissetmedik o an. Sadece bu kâğıt parayla rakip grubun topladığı harçlık miktarının tamamını geçebiliyorduk! Teşekkür edip evden ayrıldıktan sonra, bir süre daha Feyza'yla binanın içinde kaldık ve sessizce bir plan yaptık.

Binanın dış kapısında heyecanla bekleyen Özge ve Leman'ın yanına vardığımızda asık suratlarımızdan bize harçlık verilmediğini hemen anlamışlardı.

'Hiç boşuna üç kat çıkıp yorulmayın. Şeker verip gönderdiler.' dedik.

Bunun üzerine, haklı olarak neden evde bu kadar uzun kaldığımızı sordular. Bu sorunun sorulabileceği, daha öncesinde aklımıza gelmemişti. Yut-

kunduktan sonra hemen cevap verdim:

'Yenge çok konuştu. Bizi bir türlü bırakmadı!'

Uzun bir süre yüzüme baktılar. Ben yine yutkundum. Boyumdan daha büyük bir yalandı bu. Belki biraz da utanmıştım o sırada. Ardından rakip gruptaki arkadaşlarımın 'İyi o hâlde, biz de boşuna çıkmayalım.' demeleri üzerine yakındaki parka doğru yürürken, arkalarından Feyza ile sinsice gülüştük.

Parkta topladığımız harçlıkları karşılaştırdık. Daha az harçlık topladığımızı ve yenildiğimizi düşünen Özge ve Leman kıkırdarak evlerine gittiler. Eminim o anda Feyza da benim gibi kurnazca içinden onlara gülüyordu.

Evin yolunu tuttuğumda mutluluktan ağızım kulaklarımdaydı. Ne çok harçlık toplamıştım! Eve vardığımda misafirlerle karşılaştım. Yaşıtım olan misafir kız bana yaklaşarak beni baştan aşağıya süzdü. Ben de onu. Çok güzel bir elbise giymişti. Ayaklarında beyaz dantelli çorapları vardı. Saçlarına güzel taşlı bir toka tutuşturmuştu. Benimse ellerim kirli ve yüzüm terliydi. Üzerimde de sıradan günlük bir kıyafet vardı. Bana neden bayramlığımı giymemiş olduğumu sordu. Soruyu çok garipsedim. Demek onun için bayram, üzerindeki kilerden ibaretti. Ona doğru elimi uzattım ve avucumun içindekileri gösterdim. Paslanmaya yüz tutmuş madeni paraların arasında kâğıt param bütün ihtişamıyla boy gösteriyordu. Zannımca o sırada kazandıklarına imrenmişti; bense o gün kaybettiklerimi düşünüyordum.

LAMARTINE'İN RUHUNU ÇAĞIRAN TOPRAKLAR

Ecem Tuba Hızarcı

'Hayatım boyunca, Doğu, sonbahar sislerinde ve yerli vademde karanlık gündüzlerimin rüyasıydı.'
Alphonse de Lamartine, Voyage en Orient.

Alphonse de Lamartine küçüklüğünden beri Doğu güneşinin hayalini gören bir şair, yazar, tarihçi ve siyasetçiydi. Bu güneşin Batı'nın bulutlarına göre çok hassas bir sağlığa sahip olan kızı, Julia'ya daha iyi geleceğine inanıp, 1832'nin Haziran ayında kızı ve eşi, Maria Ann-Birch (Maria de Lamartine) ile Doğu'ya doğru, *L'Alceste* gemisiyle, deniz yolculuğuna çıkar. Bu uzun yolculuğun iyi geçmesi için eşine, kendisine ve kızına rahat, lüks bir ortam hazırlamış ve kitaplarla dolu bir kütüphaneyi unutmamış. Bir yıl ve birkaç ay sürecek bu yolculuğun ilk duraklarıysa İstanbul ve İzmir'di.

Marsilya'dan ayrılmadan Monsieur Ronot için gönderdiği mektupta yolculuğunun aşamalarını detay-

la yazmış Lamartine. Maalesef yolculuk esnasında kızının sağlık sorunları artar ve bu seyahatin rotası değişir. Türkiye'ye gelişini bir sonraki seneye, yolculuğunun sonuna ertelemek zorunda kalır.

Fransız şairin ilk seyahati onun hayatını sarsan en kötü olaylardan biridir. Daha on bir yaşına basmamış olan kızına bu seyahat boyunca verem hastalığı yüzünden elveda etmek zorunda kalır Lamartine. Ama aynı zamanda, bu acı kayıptan sonra eski İstanbul'a, İzmir'e adım atar ve acısını hafifletmeye de en kötü anlarında yeni duygularla karşılaşır. İlk seyahatinin onu bu kadar çok etkilemiş olma sebeplerinden biri bu olabilir. Oraya yıllar sonra dönmüştür, Lamartine. Onun için günümüz Türkiye'sine yerleşme dileğiyle gitmek, hayatının en önemli dön-

gülerinden biridir.

Gemi İstanbul'a yaklaşmaya başladığında Lamartine kararsız kalır. Bunca zamandır hayal ettiği manzaraya yaklaştıkça, Boğaz'ın manzarasını ve şehrin detaylarını gördükçe, geldiği yerin başka bir yere benzetilmesinin aslında haksızlık olacağını ve attığı her adımın onun şair ruhuna dokunacağını anlar.

İki seyahatini anlattığında, dikkatimizi çeken şeylerden biri, şairde büyük bir tutku olmasıdır. Lamartine bu tutkusunu anlatmak için '*Kanımda doğulu kanı olmalı*' kelimelerini bile kullanıyor. '*Güneşin onu, bir ayçiçeğini çektiği gibi çektiğini*' söylüyor. Doğu'da karşısına çıkan manzaraları görünce büyüleniyor. İlk adımından itibaren Batı ve Doğu arasındaki panoramik farkları hissediyor. Lamartine güneşe karşı bir zaafının olduğunu anlıyor. Bundan daha da ötesi, edebiyatçı ruhunun Doğu'da zenginleşmesi onu çok etkiliyor. '*Doğu görsellerin toprağıdır.*' diyor şair. '*Bir ressam nasıl paletini seviyorsa, ben de bu toprakları öyle seviyorum.*' diye ekliyor. Yazılarında kullandığı kıyaslamalar o kadar kuvvetli ki bize samimi bir şekilde hislerini aktardığını anlıyoruz yazarın.

Alphonse de Lamartine, Doğu'ya ilk yelkenleri açtığı anda nelerle karşılaşacağı konusunda bir fikri vardı ancak kendisi yazılarında hayallerinden daha da inanılmaz manzaralarla karşılaştığını belirtiyor. Şair Osmanlı İmparatorluğuna adım atmadan önce ne bu topraklara ne de Türklere karşı spesifik bir ilgi duyuyordu; peşinde koştuğu şey güneş ve keşifti. Ülkeyi gezdiğinde, şehirlerle, manzaralarla ve insanlarla tanıştıktan sonra ise yolculuğun sona erdiğini ve artık dönmesi gerektiğini anlamış ve bunu üzülen kabullenmişti. Leylekler onun dikkatini çok çekmiş. Birçok defa camilerin tepesinde yuva yapmış leyleklerden bahsetmişti. Gemi uzaklaştıkça leylekler artık görünmez olmuş ve şair gittiğini o an anlamıştı.

1833 yılı Temmuz ayının sonlarına doğru, eski İstanbul'un dakikalar geçtikçe renklenen gökyüzünü, Boğaz'ın güzelliklerini geride bırakıp, eşyle Saint-Point Şatosuna üzülen dönüyor, Mâcon doğumlu şair. Ancak bu gidişin bir elveda olmadığını hissediyor Lamartine, bir gün buraya tekrar adım atmayı diliyor. Bu yolculuğun gerçekleşmesini beklerken, Doğu'da geçirdiği süreç boyunca not aldığı yazılarla *Voyage en Orient* kitabını yazar.

Lamartine edebiyatla çok yakından ilgilidir ve aynı zamanda, Fransa'da o dönemin önemli siyasetçilerinden biridir. III. Napolyon Fransa İmparatorluğunun başına geçince, Lamartine politikayı geride bırakır ve artık Fransa'da borçlarının altından kalkamayacağı-

nı anlar. Ciddi maddi sorunları vardır ve bu borçların önemli bir karar almasına sebep olur, Osmanlı İmparatorluğuna yeniden adım atmak ister. Bunun için, daha önce karşılaştığı Mustafa Reşid Paşa'ya, bir mektup yazar. Lamartine, Sultan Abdülmecid'den Marmara'nın kıyısında, İzmir'de veya İzmit'te bir çiftlik arazisi ister. Uzun bir süre düşündükten sonra, Mustafa Reşid Paşa ve Sultan Abdülmecid bu konu hakkında bir karara varır. Mustafa Reşid Paşa, Lamartine'nin yazısını çok beğendiğinden, o dönemde Fransız edebiyatçının bu dileğini gerçekleştirirler. 1850'de, kira karşılığında, Lamartine, Burgaz Ovası'nda bir araziye sahip olur ve İzmir'de, Teri şehrinde bir eve kavuşur. Lamartine eşi ve birkaç arkadaşıyla Orante gemisine binip eski İstanbul'a yönelirler. İkinci seyahati hakkında da *Lamartine Nouveau Voyage en Orient* adlı eserini yazar.

Lamartine her iki gelişinde de Türkler tarafından çok güzel bir şekilde karşılanıyor. Misafirperverlik, şairi ilk şaşırtan özelliklerden bir tanesidir. Bu kadar güzel ve görkemli bir şekilde karşılanmayı ise beklememiştir. İlk önce eski İstanbul'da minnettarlığını ve teşekkürlerini, bizzat Sultan Abdülmecid ve Mustafa Reşid Paşa'ya iletir. Daha sonra arazisini ve evini görmeye gider. İzmir'i, Efes'i ve birçok şehri gezer ancak onu en çok büyüleyen yer Boğaz'ın kokusunu buram buram aldığı yerdir. Lamartine eski İstanbul'un her detayını hafızasına kazınmış, en ayrıntılı noktasına kadar gördüğü manzaraları kaleme almıştır. Şairi detaylıca okuduğumuzda, gerçek anlamda onun o an gördüğü panoramayla karşı karşıya geliriz. Lamartine'in yazısı o kadar ayrıntılı ve naziktir ki kelimelerin bir fırça gibi tabloyu boyadığını hissedimiz.

Hatıralarını ve tasvirlerini onunla tekrar yaşarız. *Voyage en Orient* eserinde her detayın üzerinde durmuş; bahçelerinin detayları, teknelerin ve denizin ayrıntıları yazıyla canlandırmış, "*küçük fısıldayan mavi dallalara*" kadar dikkat etmiştir. Lamartine'in eski İstanbul'a bakışı o dönemin diğer ünlü isimlerine göre daha çarpıcı gibi duruyor, Chateaubriand, renkleri güzel canlandıran yazarlardan biridir, ama manzaraları daha kısaca anlatmıştır. Lamartine, Théophile Gautier gibi mezarlıkları detaylı anlatmasa da Türklerin mezarlıklarını özellikle Rumelihisarı Mezarlığını çok güzel bulduğunu ifade etmiştir. Saraylardan bahsederken adeta o dönemi görebileceğimiz bir gözlük tutuşturur elimize. Günümüzde görme şansımız olmayacak saray ve dekorlardan bahseder; Beşiktaş Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Topkapı Sarayı... Ve bahçelerin, Fransa'da alıştığı bahçelere göre farklarından bahseder. Lale dolu bahçelere hayran kalır

ve Türk bahçelerinin kendine has, narin ve mütevazı bir havası olduğunu söyler. Sultanahmet Camisinin renklerini ve güneşin ışıkları altındaki aydınlığını, Marmara denizinin farklı manzaralarını ve Avrupa yakasıyla Asya yakasını da kaleme alır Alphonse de Lamartine. Asya yakasına karşı bir eğilimi olduğunu, doğanın karşısında duran manzarayla bu kadar uyumlu olmasını etkileyici bulmasından hissederiz.

Onu en çok etkileyen diğer yerlerden biri, evinin ve arazisinin bulunduğu, İzmir'dir. Eski İzmir'in körfezleri ve bulunduğu evden gördüğü manzaralar da en detaylı yazdığı hatıralardandır. Halbuki burası için de ilk önce daha pitoresk bir manzaranın ortasına düşeceğini sanmış, beklediği İzmir'le karşılaşmasa da orada geçirdiği zaman boyunca gördüklerinden keyif ve ilham almıştır. Maalesef, Lamartine çiftliklerini işletmekte yaşadığı bazı sorunlardan dolayı Türkiye'ye yerleşememiştir.

Günümüzde Türkiye'de Alphonse de Lamartine'in izlerini görebiliriz: İstanbul'da adını taşıyan bir cadde ve Tire'deki evi görebileceğimiz duraklardır. Lamartine *Doğu'ya Seyahat veya Osmanlı Tarihi* adında, minnettarlığını ispatlamak için ciltli eserler yazmıştır. Ayrıca İslam tarihiyle ilgili yazıları da mevcuttur. Üçüncü bir seyahati gerçekleştirme dileği, bazı mektuplarda görüle de ancak bu yolculuğun gerçekleşip gerçekleşmediği tam olarak bilinmemektedir. Ancak yaşamı boyunca yaptığı yolculukların Alphonse de Lamartine için önemini şu cümleleri net bir şekilde yansıtıyor: '*Kitapların kitabını açalım: yaşayalım, görelim, gezelim. Dünya bir kitap, her adımımız çevirdiğimiz yeni bir sayfa; tek bir sayfayı okumuş biri ne bilir?*' Lamartine'in Doğu'da yaptığı yolculuklar onun hayatını etkilediği gibi, gerçekten edebiyat anlayışına da tesir etmiştir. Yazılarına baktığımızda bu farkı hissedebiliyoruz. Fransız edebiyatının en önemli isimlerinden birinin Türkiye hakkındaki bu güzel yazılarını okumakta kesinlikle fayda var diye düşünüyorum.

Resimler: Tuğba Erdoğan

ECEM TUBA
HIZARCI

T

1998'de Fransa'nın Mont-Saint Martin şehrinde doğdu. İlk ve orta eğitimini Longwy şehrinde Notre-Dame des Récollets okulunda tamamladı. Lisans eğitimine Belçika'da Namur Üniversitesi tıp fakültesinde eczacılık bölümüne devam ediyor. Dünya ve Türk mitolojisi ilgi alanıdır. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

DİVÂN-I AŞK DOĞU ŞİİRİ MÜPTELASI BİR ALMAN...

Duygu Er Quilichini

F *aust* ve *Genç Werther'in Acıları* gibi dünya edebiyatına önemli başyapıtlar bırakan Alman şair ve yazar Johann Wolfgang von Goethe, *Doğu Batı Divanı* adlı eserini 14. yüzyılda yaşayan İranlı sufi şair Hafız'ın dizelerinden etkilenerek kaleme alır. 1817-19 yılları arasında tamamladığı ve on iki bölümde toplanan şiirler kültürel, felsefi, politik ve dinî konulara ayna tutmaktadır. Goethe kitabın sonuna şiirlerin daha iyi anlaşılabilmesi için tarihsel olayları, kullandığı terminolojiyi ve şiirlerde geçen yerleri açıkladığı bir “*notlar*” bölümü eklemiştir. Eser Goethe'nin Doğu ve Batı arasında birlik arayışı ya da iki dünyayı bir araya getirme çabası olarak değerlendirilebilir. Başka bir deyişle eser Doğu ile Batı'nın el sıkışması gibidir.

Goethe'nin divan şiirleri, edebiyatseverlerin yanı sıra Robert Schumann, Franz Schubert, Felix Mendelssohn Bartholdy, Hugo Wolf, Richard Strauss ve Arnold Schönberg gibi önemli klasik müzik bestecilerinin de dikkatini çeker ve birbirinden güzel ezgilerin doğuşuna esin kaynağı olur.

Robert Schuman'ın *Myrten op.25* şarkı albümünde *Doğu Batı Divanı*'ndan aldığı üç şiir üzerine bestelediği şarkılar yer alır. Besteci bu şarkı kitabını delice âşık olduğu ve ancak büyük mücadeleler verdikten sonra evlenebildiği Clara Wieck'e evlilik armağanı olarak sunar. Bestecinin şiirleri kitapta ki *Züleyha* bölümünden seçmesi tesadüf değildir. Özellikle dokuzuncu şarkıda (*Lied der Suleika/Züleyha'nın Şarkısı*) Clara'ya olan aşkın büyüklüğünü *Züleyha'nın Hz. Yusuf'a olan aşkın yüceliğine* benzetir. Şarkıda âşğın en mutlu olduğu yer sevdiği kadının yanındır.

Müzikal olarak şarkının piyano eşliğinde kullanılan

arpejlerin yükselişi, âşğın sevdiği kadına yönelik duygularındaki coşkunun yükselmesini, melodideki kromatik yürüyüşler de âşık olduğu kadına yakında kavuşacak olmanın telaşlı heyecanını yansıtır. Tekrar eden müzik motifleri ise aşkını defalarca haykıran âşğın simgeleri. Şarkı, aşkı en güzel anlatan eserlerden biri olarak klasik müzik repertuarında özel bir yer edinir kendine.

Doğu olsun Batı olsun, insan ve insana dair her ne varsa aslında tek bir Aşk'tan geldiğini kanıtlar niteliktedir Goethe'nin *Divan*'ı. Hafız'dan etkilenerek Goethe'nin dizelere döktüğü öz, Schumann'ın piyanosunda melodiye dönüşmüştür zamanla. Aynı öz şimdi kim bilir hangi yolcunun heybesinde yoluna devam etmektedir...

DUYGU ER
QUILICHINI

T

1991 doğumlu. Lisansı Bilkent Opera-Şan Ana Sanat Dalı'nda, Yüksek Lisansı İtalya Pergolasi Konservatuvarı Vokal Oda Müziği Dalında yaptı. YTB burslusu olarak Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programına katıldı.

KİMLİK

Cennet Çim

Kimlikleri alayım lütfen!

Bir insan doğar, yaşar ve ölür. Yaşamak bir varoluştur. Biz var olurken bireysel ve kültürel kimliğimiz gibi hakkımızdaki birçok şey belirlenmiş oluyor bile. Büyüdükçe kişisel kimliğimiz değişiyor ve sosyalleşiyoruz. Etrafımızdaki insanlar, yaşam alanımızdaki faktörler ve birçok etken daha bu değişimi hızlandırıyor. Biz, biz olmayı yaşadıkça öğreniyoruz.

Dünyaya gözümüzü ilk açtığımızda kim olduğumuza karar veriliyor. Kulağımıza usulca; muhtemelen annemizin ve babamızın önceden belirlediği ve bize uygun gördüğü isim fısıldanıyor. Bu ilk karşılama onların onayı eşliğinde gerçekleşiyor tabii ki. Sonra hemşire geliyor odaya, doğum belgesini veriyor ailemize, medeni durumumuz kayıt altına alınıyor. Kimliğimiz yavaş yavaş ortaya çıkıyor böylelikle.

Medeni Kanun'un da hatırlattığı gibi, her bireye ebeveynleri tarafından doğumdan itibaren bir isim verilir: Bu dosyalamadır. Bu unsurların yanı sıra milliyet, cinsiyet, doğum yeri ve tarihi, tüm bu bilgiler yasal kimliğini oluşturur. Biraz toparlandıktan sonra fotoğrafımız çekilir, belediyeye gidip kimlik kartı çıkartılır bize. Bir 'identity' yani kimlik verilir. Yaşamımız boyunca biz o kimlikteki insan oluruz. Ailemizin bize ilk armağanıdır.

Belediyede kimlik görevlisi olduğum için her gün bu tarz işlemlerle ilgileniyorum. Sembolik ve basit gibi gözükse de bir insanın kimliği kadar önemli bir şey yok.

Günümüzde kimlik hırsızlığına maalesef çok rastlıyoruz. Bu her şeyden önce kişinin onuruna zarar verir. Düşünsenize sizin gibi davranan, sizin adınızı kullanarak sizin hayatınızı çalan birisi olsaydı ne yapardınız? Dolandırıcılar tarafından yapılan sahtekârlıklar bitmek bilmiyor. İşte bu yüzden bize verilen bu kimliğe hayatımız boyunca sahip çıkmamız

gerekiyor. Çünkü o yok olursa biz de yok oluruz. Kimliğimiz sayesinde bizi yansıtan bir kişilik ortaya çıkar. Bir kâğıt parçasından öte, o kimlik bizimle var olan ve yok olan bilgilerin tümüdür.

En sonunda ne oluyor biliyor musun? Öldüğünde, seni uğurlamadan önce, cenaze müdürü ölüm kâğıt belgelerini yapmak üzere belediyeye geliyor. Kimlik kartının fotokopisini, varsa evlilik cüzdanını ve ölüm belgeni memura vererek işlemleri gerçekleştiriyor. Memur, kimliğindeki ve doğum belgenindeki bilgiler dışında sadece mesleğini soruyor.

Kimliğin, seni başka hiç kimseye benzemez yapan tek şeydir.

Şimdi sadece bu soruyu sor kendine, sen nereye aittin? Çünkü nereye aitsen sen O'sun.

CENNET ÇİM

T

1995'de, Fransa'nın Haguenau şehrinde doğdu. Strazburg'da İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde, Ekonomi ve Yönetim alanında lisans bölümünü okudu. 2016 yılında, yabancı dil bilgisine yöneldi ve eğitimlik dalında bir deneyim yapmak için, İngilizce animatörlük sınavını geçti. YTB Türkçe Ödülleri Deneme Kategorisinde ikincilik ödülü kazandı.

GÖÇ GÖÇ OLDU TÜRKÜSÜ

Sema Kalkan

Erzurum yöresine ait *Göç Göç Oldu* Türküsü, tarihimizin en sancılı dönemlerinden günümüze bir mektup misali ulaşmıştır. Öyle zannediyorum ki türkülerimiz, hikâyelerini bildiğimizde ve anladığımızda gerçek anlamda bizlere ulaşmış olur. Aynı zamanda tarihimizi bilmemiz açısından türkülerimizi anlamamız elzem. Bilhassa Aysun Gültekin'in yorumuyla dinlediğimde içimi burkan bu türkümüzün hikâyesini buyurun birlikte öğrenelim.

Yıl 1914, Birinci Dünya Harbi başlamış, düşman dört bir yanımızı sarmıştı. Ordumuz birçok cephe de mücadele verirken özellikle Sarıkamış'ta soğuk ve zorlu hava şartlarına dayanamayıp bir kar çiçeği gibi düştü ve Rus ordusu Erzurum'da ilerledi. İşgal

şartları öyle zorluydu ki savaştan gücü kalmayan halk esir alındı. Öyle ki kimi köylerin tamamı esir alınıp Sibiry'a sürgün ediliyordu. Düşman öyle acımasızdı ki tehcir şartları, Osmanlının Ermenilere yaptığı gibi (relocation) yani yeni bir yerde hayat sunmak amacıyla değil, gerçek anlamda (deportation) yani ölüme götürmek amacıyla güdüyordu.

Tepluşka adı verilen hayvan vagonlarına yüklenen kimi kaynaklara göre yüz bine yakın kişinin yirmi beş bininin esir alınan askerlerimiz olduğu biliniyordu. Eksik yirmi beş derecede, hiçbir ihtiyaçları karşılanmadan trene bindirilen vatandaşlarımız hastalıktan ve açlıktan kırılıyordu. Kimi zaman mola verdikleri duraklarda üçer beşer naaşları dışarıya atılıp yola devam ediliyordu. Bu duraklara varın-

caya kadar vatandaşlarımız, ölüleriyle birlikte ve sıkışık vaziyette hastalıkların pençesinde kıvranarak iyice aciz düşmüşler.

Öte tarafta kış ve Moskof gibi iki seçenek arasında kalan halk namusunu ve canını kurtarabilmek için apar topar göç için hazırlanmaya başladı. Halk yolda lazım olacak eşyalarını yanlarına alıp yollara düştü.

Gelinler sandıklarını, evlatlar yaşlı babalarını, her biri yuvasını, sılasını ardında bırakıp göç ettiler. Kaynaklara göre altı yüz bin insan Sivas'a kadar ilerledi. Akın akın insan sürüleri karlı dağlar arasından yol aldılar bir meçhule doğru. Çoğunun ne binecek atı ne de başka bir biniti vardı. Bu imkânsızlıklar, kör kış ve açlık inim inim inletmişti göçenleri. Ölen bebeğini bırakıp devam edenlerin, takatini yitirip yere yığılanların sayısı bilinmemektedir. Geçtikleri dağlara âdeta birer ikişer canlarını ekip ilerlediler.

Tohum gibi ettikleri mezarları artlarında bırakıp devam eden biçarelerin acıları, omuzlarında fazladan bir yükü. Adımlar ağırlaşır, gözler süzülürdü. O sıralarda içleri burkan iniltiler arasından bir ağıt yükseliyordu: "Göç göç oldu göçler yola dizildi." Öyle ki hepsi, hep bir ağızdan söyler gibiydi. Bakalım ne dökülmüş o duygu ile dilden:

Göç göç oldu göçler yola düzülürdü

Uyku geldi ela gözler süzülürdü

O zamanda elim yardan üzülürdü

Ağam nerden aşar yolu yaylanın

Doldur doldur nargilemi tazele

Sarardı gül benzim döndü gazele

Tut kolumdan indir beni mezara

Ağam nerden aşar yolu yaylanın

Asker indi Ilıca'nın düzüne

Geri döndüm şehir çarptı gözüme

Ben garibim kimse bakmaz yüzüme

Ağam nerden aşar yolu yaylanın

SEMA KALKAN

~~~~~ T ~~~~~

1994 yılında Almanya'nın Heilbronn şehrinde dünyaya geldi. Nürtingen Üniversitesinde İktisat bölümünde okuyor. Küçük yaşlardan beri şairlere, ozanlara ve düşünce büyüklerimize ilgi duyuyor ve eserlerini okumaya çalışıyor. Başta şiir olmak üzere Türk dili ve edebiyatına ilgi duyması annesinin henüz üç yaşındayken İstiklâl Marşı'nı ezberletmesi ile başlamıştır.

AMERİGO*

Stefan Zweig

Çeviren: Rumeysa Öztürk

Amerika'ya "Amerika" adı kimin anısına verilmiştir? Bu soruyu bir ilkokul çocuğu bile hiç düşünmeden cevaplar: Amerigo Vespucci.

Oysa ikinci soru yetişkinleri bile duraksatıp kararsızlığa düşürür: Dünyanın bu kıtası neden Amerigo Vespucci'nin ön adıyla vaftiz edildi? Vespucci, Amerika'yı keşfettiği için mi? Hayır, kesinlikle o keşfetmedi Amerika'yı! Yoksa sadece Amerika açıklarındaki adalara değil, ana karaya ayak basan ilk kişi olduğu için mi? Bu yüzden de değil. Çünkü ana karaya ilk kez ayak basan Vespucci değil, Kolomb'la Sebastian Cabot'tur. Peki buraya ilk ayak basan kişi olduğunu haksızca iddia ettiği için olabilir mi? Vespucci hiçbir zaman herhangi bir makama başvurup böyle bir hak iddiasında bulunmadı. Yoksa bir bilgin ve haritacı olarak hırsa kapılıp bu kıtaya kendi adının verilmesini önerdiği için mi? Hayır, bunu da hiçbir zaman yapmadı ve muhtemelen hayatı boyunca bu adlandırmadan haberi bile olmadı. Bunların hiçbirini yapmadığı hâlde, peki neden adının ebedileşmesi şerefine,

Amerigo Vespucci erişti? Amerika'nın adı neden Kolombiya değil de Amerika?

Bunun sebebi, rastlantı, yanlışlık ve yanlış anlamlardan oluşan bir komedidir. Bu, hiç çıkmadığı veya hiçbir zaman çıktığını iddia etmediği bir seyahat sayesinde adını dünyamızın dördüncü kıtasına verme şöhreti yakalamış bir adamın hikâyesidir. Bu adlandırma dört yüz yıldır herkesi şaşırtıp kızdırmıştır. Amerigo Vespucci, sinsî ve karanlık oyunlarla haksızca bu onura erişmekle devamlı suçlanmıştır. Yine bu "olayları çarpıtarak aldatma" davası, her defasında farklı merciler tarafından gündemde tutulmuştur. Bir taraf Vespucci'yi suçsuz ilan etmiş, diğer tarafsa onu sonsuz bir utanca mahkûm etmiştir. Savunucuları onu ne denli büyük bir kararlılıkla suçsuz ilan etmişse düşmanları da onu bir o kadar hiddetle; yalancılık, sahtekârlık ve hırsızlıkla suçlamıştır. Bugün bu tartışmalar bütün hipotez, kanıt ve karşı kanıtlarıyla koca bir kütüphaneyi doldurur: Amerika'nın vaftiz babası, kimilerine göre "amplifikator mundi" yani dünyamızın sınırlarını genişleten

çok önemli bir kâşif, denizci ve bilgin sayılırken, kimilerine göre de dünya keşif tarihindeki en büyük dolandırıcı ve sahtekârdır.

Gerçek nedir? Ya da daha dikkatli ifade edecek olursak bu tezlerden hangisi ağır basmaktadır?

Vespucci meselesi günümüzde sadece coğrafyanın ya da filolojinin uzmanlık alanına giren bir problem değildir artık, her meraklının kendini sınavabileceği bir akıl oyunudur aynı zamanda. Üstelik kolay oynanan bir oyundur bu, çünkü piyon sayısı azdır: Vespucci külliyyatı (bütün belgeler dâhil) kırk-elli sayfa tutar. Ben de bu eserde piyonları tekrar yerlerine koyup tarihteki bu ünlü çatışmayı bütün şaşırtıcı ve yanıltıcı hamleleriyle adım adım, bir kez daha, baştan sona oynamak istedim. Okurdan tek beklentim, coğrafyaya dair tamamlanmış atlaslarımız sayesinde bugüne dek öğrendiği her şeyi unutmaması ve kafasındaki

haritadan Amerika'nın biçimini, görünümünü, hatta varlığını bile şimdilik tamamen silmesidir. Çünkü sadece o yüzyılın karanlığını, bilinmezliğini ruhuna yerleştiren biri, işte o zaman sonsuzluğa uzandığı sanılan ufukta, bilinmeyen bir dünyanın silüeti belirmeye başladığında söz konusu neslin kapıldığı şaşkınlık ve heyecanı paylaşabilir. İnsanlık, yeni bir şey bulduğunda onu adlandırmak veya coşku duyduğunda bunu sevinç nidalarıyla duyurmak ister. İşte, tesadüf rüzgârının insanlığa bir isim savurduğu, insanlığın da bu çınlayan ve titreşen ismi -haklılığını veya haksızlığını sorgulamadan- hemen alıp benimsediği ve yeni dünyanın yeni, ebedî ismi "Amerika"yla onu selamladığı gün; şanslı bir gündü.

*Stefan Zweig'in Pruva yayınlarından çıkan, Türkçeye Rumeysa Öztürk tarafından çevrilen 'AMERİGO-Tarihî Bir Yarınlığın Hikâyesi' kitabının ilk bölümü.

İnsanlığın Dirilişi

Sezai Karakoç

Münire Eslem Bozkurt

1933 Diyarbakır doğumlu şair, yazar ve mütefekkir Sezai Karakoç'un düşünce kitaplarından biri olan 'İnsanlığın Dirilişi', bir kısmı 1974-1975 yıllarında Aylık Diriliş Dergisi'nde başyazı olarak, geri kalanı ise 1976'da Diriliş Pazartesi-Perşembe Günlüğünde yayımlanmış yazılardan oluşmaktadır ve ilk baskısı aynı sene içinde hayata geçmiştir.

Kitap üç bölüme ayrılıyor. İlk bölümde Karakoç, insanlığın muzdarip olduğu ruhsal, zihinsel ve içsel bunalımı teşhis ve kaynağını ise tahlil ederken, ikinci kısımda bu rahatsızlığın, edebiyat, politika, bilim, sanat ve felsefe gibi farklı alanlardaki belirtilerini örneklendirerek açıklıyor. Son olarak da tedavisi için hakikat medeniyetinin izinde yol alan Diriliş İnsanı'nın tarifini yapıyor.

Karakoç, altın tepşilerde sunulan tüm sistem ve ideolojileri inceleyip zamanla dinin felsefeye, felsefenin de politikaya dönüştürerek '-izm'lerin kucağındaki insanlığa, İslam'ın ışığında vuku bulması gereken dirilişi anlatıyor.

Okuyucu, Rönesans öncesi ve sonrası döneminden bugüne kadar süregelen doğu - batı ilişkisinin tahlilinden bu ilişkinin tam ortasında yaşayan bizlerin bireysel vasıf, tekâmül ve vazifelerine kadar erişen bir kılavuz ile karşılaşılıyor.

Batı dünyasındaki değişimlerin meydana getirdiği etkilere Karakoç'un bakış açısı; *"Ruhtaki merak tatmini veya yeni dünyalarla karşılaşmaktan doğan ferahlama geçici ve sınırlı olmaya mahkûmdur. Çünkü insan değişmemiştir. Değişen çevresidir: [...] Özü değiştiren bir tesir olamaz bu."* şeklindedir. *"Çünkü medeniyet, ruhumuzla, aklımızla, kalbimizle ilgili bir evrensel gerçekleşmiştir; bir tarihî oluş ve değişimdir."* Fakat Karakoç'un nazarında bu değişim ancak ruh hazırsa anlam kazanır ve yeni olanı eskiye *"ustalıkla ve bir sarsıntıya meydan vermeden"* bağlayan bir denge ile gerçekleşmelidir: *"Diriliş, [...] köksüz, temelsiz, geçmişle ilintisiz anlamında değil, eskimez bir yeniliği özünde barındırması anlamında yeni bir oluştur."*

'İnsanlığın Dirilişi' isabetli analiz ve tarifleriyle, insanı içsel olarak da tam anlamıyla ele alan, İslam'ın izinde evrilmiş bir rehber niteliğinde başlığının hakkını veriyor. İnsanlık, eskiyi de gözeterek yeni bir medeniyet muhasebesi yapıp yenilenmiş bir ruh ve hayat kazanmaya, dirilmeye çağırılıyor. İnsanlığın bir parçası olarak okuyucu da ferdi adımlarını sorgulamaya sevk edilirken hem zihinsel hem ruhsal bir dirilişe uğruyor.

Haluk'un Defteri - Gençlerle Hayat Bilgisi

Rümeysa Öztürk

Gençlerle Hayat Bilgisi – Haluk'un Defteri, haziran ayında Yeditepe Yayınevi'nden çıkan bir Haluk Dursun kitabı. Bir yıl önce kaybettiğimiz kıymetli büyüğümüz Prof. Dr. Ahmet Haluk Dursun, hayat boyu kendini en çok mutlu eden şeyin öğrenme ve öğretme aşkı olduğunu vurguladığından ve her ne makamda olursa olsun onu tanıyan herkesin kendisine “Haluk Hoca” diye hitap etmesiyle değer kazanan öğretici tarafını her zaman ön planda tuttuğundan biz de kendisinden Haluk Hoca diye bahsedeceğiz. Kitabın önsözünde Haluk Hoca'nın kızı kitabın ortaya çıkış hikâyesini anlatıyor: “*Vefatının ardından, babamın Ankara'daki masasını toparlarken bir dosya ile karşılaştım. “Gençlerle Baş Başa” başlığı altında toparlanmış dosyada, yıllar içinde sosyal medya hesabında paylaştığı yazarlarından bir seçki oluşturulmuş ve sıralanmıştı. İlgili dosya adeta bir kitap taslağı halinde orada duruyordu.*” Haluk Hoca'nın ömrü boyunca hiç vazgeçmeden devam ettirdiği gençlere hayat dersleri verme amacına hizmet eden ve neredeyse her gün günlük tutarmışçasına, gençlere ulaşmak için sosyal medyada paylaşmayı tercih ettiği yazılarından derlenen bu kitap, yine bizzat kendisi tarafından seçilmiş görsellere de bağlı kalarak okuyucuya sunulmuş.

Peki bu kitapta neler var? Kitabın giriş kısmında Haluk Hoca bize şöyle sesleniyor: “*Sevgili gençler, Size bir bürokrat, profesör; öğretim üyesi sıfatıyla değil, bir ağabey kimliğiyle seslenmek; sizinle zaman zaman “Hayat Bilgisi Dersleri” kapsamında söyleşmek istiyorum. Yıllar önce Prof. Dr. Ali Fuad Başgil'in kitabına koyduğu isimle “Gençlerle Baş Başa”.* “Gençlerle Hayat Bilgisi”, çoğu bir-iki sayfayı geçmeyen yazılardan oluşan, sıcak sohbet tadında ilerleyen bir kitap. Hem nasıl öyle olmasın? Daha ilk bölümde Haluk Hoca: “*Sevgili gençler, Gözümüzün bebeği, geleceğimiz gençler, ne olur, meraklı insan olun; duyarsız, ilgisiz, heyecansız insan olmayın...*” diye-

rek birbirinden kıymetli sözlerini sıralarken gençlere ne kadar değer verdiğini hissettiriyor.

Kitabın içeriğine dair bir fikir vermesi için yazı başlıklarından bazılarını paylaşmak istiyorum: “Gençlerde Ne Olmalı?”, “Önce Lisan, Sonra Lisans!”, “En Çok Neye İhtiyaç Var?”, “Çalışarak Dinlenmek Nasıl Oluyor?”, “İstanbul'da Nasıl Yaşanır?”, “Şehirde Nasıl Bir Evde Oturulur?”, “Boğaziçi'nde Ne Eksik?”, “Sinan'ın Kadar Konuş!”, “Bu Bir Gönül Projesi”, “Coğrafyaya Dost Olmak”, “Dicle'nin Kuzuları ve Afrin'in Çakalları”, “Batı Avrupa Türklerinde Çok Ümit Var”, “Gönül Coğrafyası Olur mu?”, “Türkiye'nin En Büyük Kültürel Zenginliği Nedir?”, “Yaşayan İnsan Hazinesi Nasıl Bulunur?”, “Cangözü ile Bakalım”, “Son Dersimin Konusu ve Hedefi Neydi?”, “Sakıp Sabancı Ne Severmiş?”, “Tembelhane Yanıyor! Gençler Kaçışın!”

Haluk Hoca'nın en büyük özelliklerinden biri, en ufak bir anlatıda bile çeşitli başlıklara ve konulara değinebilme ustalığı ve en kısa konuşmada dahi mutlaka kıssadan hisse çıkarılacak bir anlatı kurgusuna sahip olmasıdır. Bu kitapta da Haluk Hoca, hayatın her alanında yararlanılabilecek önerilerini, eğlenceli ve kendine has üslubuyla paylaşıyor. Bazen sadece bir günün nasıl geçtiği, bazen siyasi gündemi, sosyal ve kültürel hayatı, bazen de unutulmuş gelenekleri ve yaşama sanatını özetlerken, çoğunlukla can gözüyle okuyanlara her yazıdan yeni bir bilgiyle faydalanma olanağı sunuyor, kültür dünyamıza ait yeni kapılar aralamamızı sağlıyor. Bazı yazılarında ise Haluk Hoca adeta bizimle dertleşiyor; bize, en çok neye üzüldüğünü, en çok neye kızdığını, en çok neyi sevdiğini anlatıyor. Dahası, hayallerinden, emekli olunca ne yapacağından, yeni projelerinden bahsediyor. Okurken bazen gülmeden edemiyor, bazen onunla heyecanlanıyor, hayret ediyor, şaşırıyoruz. Hocalarından, kıymetli büyüklerinden, gez-

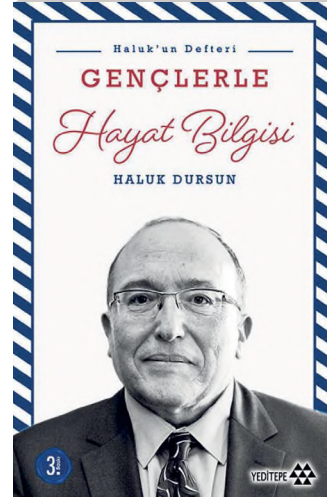
diği yerlerden, dinlediği hikâyelerden, sanatkârlardan, camiiilerden, saraylardan, konaklardan, müzelerden, şarkılardan, şiirlerden bahsederken büyük bir merak uyandırıyor içimizde. Bu kitaptan yola çıkarak araştırarak o kadar çok şey var ki...

Söz konusu kitap, yine “Gençlerle Baş Başa” çerçevesinde Haluk Hoca’nın öğretilerinin yeniden paylaşılacağı, çok daha uzun soluklu bir anlatıyı bizlerle buluşturacak takibi ikinci kitap projesinin bir fragmanı gibi düşünülmüş ve uzun yazılar okumayı tercih etmeyen gençler için daha özet anlatıların bulunduğu bir alternatif olarak hazırlanmış. “Gençlerle Hayat Bilgisi”, Haluk Hoca’nın öğretilerini takip etmeye ve kendine has anlatımından keyif almaya devam etmek için güzel bir başlangıç olacaktır. Bu kitabın, sadece gençlere değil, aynı zamanda Haluk Hoca gibi bu milletin geleceği ve gençliği için çalışan herkese yol göstereceğine inanıyorum.

26 Ocak 2019’da Viyana Wonder Derneği’nde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından düzenlenen “Gençlik Buluşması” programında Haluk Hoca’yı dinlemiş olmak ise benim için büyük bir sevinç kaynağı. Meğer tam bir hayat bilgisi dersiymiş dinlediğim. “Gençler, ne olursanız olun, sıradan ve sürüden olmayın!” diye sesleniş hâlâ kulağımnda.

Haluk Hoca, hayatı boyunca akademik çalışmaları yanında kamusal alanda da pek çok kıymetli görevlerde bulunmuş ve birbirinden güzel işlere imza atmış biri. Onun hayatında, bereketli bir ömür nasıl yaşanır sorusunun cevabını buluyoruz.

19 Ağustos 2019’da Kültür ve Turizm Bakan Yardımcılığı görevi başında, çok sevdiği Ahlat’tan dönerken Adilcevaz, Erciş arasında meydana gelen trafik kazasında vefat eden Haluk Hoca’yı, bir kez daha rahmet ve minnetle anıyorum.

Prof. Dr. Ahmet Haluk Dursun’un eserleri:

- İstanbul’da Yaşama Sanatı
- Nil’den Tuna’ya Osmanlı Yazıları
- Tuna Güzellemesi
- Osmanlı Coğrafyası’na Yolculuk
- Boğaziçi’nde Kırk Yılım
- Ayasofya Müzesi Kültür Envanteri
- Şehir ve Kültür: İstanbul
- İncir Çekirdeği: Hereke’den Çıktım Yola
- Medeniyet Köprüsü Beş Şehirli

Erol Göka-Türk'ün Göçebe Ruh

Ecem Tuba Hızarcı

Türk'ün Göçebe Ruh, yüzlerce yıl sürmüş göçebe tarihimizi ve bu tarihin bizlerde bıraktığı etkileri anlamak için ele aldığımız çok önemli bir başvuru eseridir. Yazar ve psikiyatr, Erol Göka, güzel ve akıcı bir üslupla, eserinde verdiği bilgilerin kaynaklarıyla, farklı araştırmalarla bizlere iki bölüme ayrılmış bir kitap sunuyor. *Türk'ün Göçebe Ruh*'nun ilk bölümü “*Göçebelikten Bugünlere*” diye adlandırılmış ve tarihsel açıdan Türk göçebelik tarihini ele alır; ikinci bölüm ise, “*Ruhumuzdaki Göçebelik Mirası*” adını taşır ve bugün Türk toplumunun psikolojisinde ve gündelik yaşantısında göçebe hayatının bıraktığı izleri anlatır.

Birinci bölümde, yazar Türk toplumunun göçebeliğini ön plana alıyor ve bu önemli göçebeliliğin diğer toplumlara göre farklarından bahsediyor. İlk bölümün kronolojik bir şekilde ilerlediğini söyleyebiliriz. İslam öncesi ve İslam sonrası Türk göçebeliği baş konulardan biridir. Erol Göka, Türk tarihinin tanıdığı, kendilerini ilk Türk olarak sayan Göktürkler'den başlayıp daha sonra devam eden farklı toplumların göçebe hayatına karşı hareketlerini ve özelliklerini sunar. Nasıl, neden ve ne zaman Türklerin yerleşik yaşama geçmeye başladıkları konusu, birinci bölümün önemli konularından biri.

“*Türklerin Anadolu'daki acılar ve zaferlerle dolu öyküsü, bir yanıyla da yerleşiklik ve göçebelik arasındaki kendine özgü gerilimin öyküsüdür.*” diyor kitabında Göka. Okudukça, Türklerin kendilerine has çoğu yaşam özelliklerinin yerleşik yaşama geçişe karşı sorgulayıcı olduklarını anlıyoruz ancak yeniliğe, değişime ve uygarlığa karşı iyimser bakışları aynı zamanda onlar için büyük bir avantaj olmuş.

Erol Göka, bizlere Türklerin göçebeliğinin bir dikey göçebelik olduğunu, mekân değişimine karşı Türk toplumunun göçebeliğinin nasıl benzer kaldığını ve “Türk

grup davranışı” olarak adlandırdığı, “Kültür Koduna” benzer terimleri bizlere sunuyor. Anadolu'ya giden Türk göçebelerin daha sonra kentleşme, İslamlaşma ve modernleşmeye karşı nasıl davrandıklarını öğrenebiliyoruz. Yazar yaptığı açıklamaları tarihî, mimari ve birçok farklı öğelerle vurguluyor. Günümüzde Türk toplumunun sergilediği davranışları ve tarih boyunca ne zaman toplumsal davranışların değişime uğradığını anlamak ve kavramak için göçebe tarihimize hakkında bilgi edinmemiz gerektiğini anlıyoruz kitapta. Erol Göka, modern dünyada göçebeliğin, mekân değişiminin, eski zamanlara nazaran nasıl daha hızlı bir şekilde gerçekleştiğini de belirtiyor.

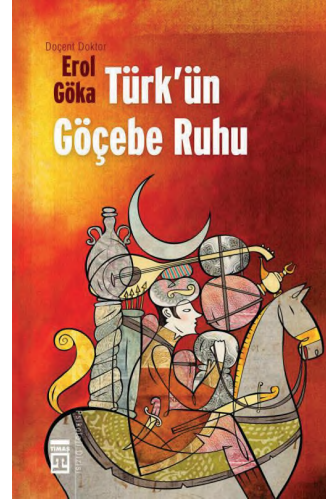
Göçün tarihsel sürecini okuduktan sonra, ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde bölümün isimlerinin belirttiği gibi, “*Ruhumuzdaki Göçebelik Mirası*”nı yani göçebelikten kalma, toplumsal hayatımıza yansıyanları, Türk toplumunun psikolojisinde göçebeliliğin görünümünü ve son olarak da göçebeliliğin bize miras bıraktığı sözlü toplum karakteristiğinin özelliklerini öğreniyoruz. Göka bizlere, “*Türklerin davranışları geçen bin yıllık zamana rağmen nesillere aktarılıp durmaktadır.*” diyor; Türk toplumu göçebe tarihinin mirasına sahip. Bu, doğal olarak, zihniyete, hareketlere ve psikolojiye yansıyor. Bu konulara değinmek için daha önce yapılmış araştırmalardan bahsediyor yazar ve bizlerin Dede Korkut Kitabı gibi örneklerle bu mirası daha iyi görmemizi sağlıyor. Kitabın en önemli sözlerinden biri şu olabilir: “*Dil, basit bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir topluluğun tüm yaşamının da aynasıdır.*” Bu sözle, dilin ve tarihin bağlı olduğunu, günümüzde kullandığımız kelimelerin Erol Göka'nın verdiği birçok örnekle, köklerine ve anlamlarına inildiğinde, Türk toplumunun karakteri hakkında bizlere bilgi verdiklerini fark ediyoruz. Türk göçünün söz kültürüne dayalı olduğunu, sözün günümüzde de toplumumuz için önemine ve yansımalarına dikkatimizi çekiyor yazar.

Türk toplumu; destanlara, hikâyelere, masal ve deyimlere vs., kısacası tüm bunlara önem veren bir toplumdur. Daha iyi anlamamız için yazı ve söz kültürü arasında yaşanan nüansları, pragmatik farkları bilimsel bir bakış açısıyla da ele alıyor Göka. Yazar, Türk toplumunun şifahi yönünün güncel hayatta nasıl hissedildiğini, bunun avantajlarını ve öte yandan Türk toplumunun tarih boyunca yazılı kültürü ele almakta nasıl zorlandığını da belirtiyor.

Aynı zamanda psikiyatrik ve psikolojik açıdan da göçebeliğin bir yandan verebileceği umudu, diğer yandan ise yaratabileceği travmatik durumlara değiniyor, Göka. Göçün genel psikodinamiğini, “Sıla hasretini” ve göçebelerin bugün de yaşadığı kaybetme duygusunu görmezden gelmiyor yazar. Yaşanılan mekân belirsizliğini, gerçekleşebilir kimlik sorunlarını ve alışma sürecini ele alıyor. Göçebe, tüm göç süreci boyunca ve yeni mekâna geldikten sonra da kaygı, endişe ve belirsizlik içerisinde kalabilir; bu durumun insan psikolojisine yansımaları vardır: Türkçeye Türklerin tutucu bir şekilde bağlılığının bu nedenden dolayı daha güçlü bir şekilde gerçekleştiği ileri sürülüyor. Türk toplumu söze ciddi anlamda önem veriyor ve bu miras elinden geldiğince sahip çıkmak istiyor.

Türk'ün Göçebe Ruhu, Türk toplumunun tarihini, Türkçeyi ve farklı alanlarda göçebeliğin bizlere emanet ettiği hususları anlamamızı sağlıyor. Günlük yaşantımızda Türk toplumunun gerçekleştirdiği yolları simgelerle, kültürle, sözle; zor koşullarda bile yaşatmaya devam ettiğini görüyoruz. Bu kitap, Türk toplumunun kendisini daha iyi anlaması için, kendisi hakkında yazılmış hem tarihsel hem de bilimsel açılardan Türk'ün göçebe ruhu hakkında ele alınan ve mutlaka bilgi sahibi olunması gereken önemli bir eser. Göçebeliğin söz mirasını dikkate alarak edebiyatla ilgilenen bireyler için de böyle bir kitabı okumak özellikle değerlidir.

Bu Ülke

Ubeydullah Çavuş

Gerçek manada bir entelektüel, aydın olabilmenin çok az kişinin harcı olduğunu düşünmüşümdür hep. Cemil Meriç'in entelektüel ile bilgini ayırması, bu konudaki duygularına tercüman oluyor. Mağaradakiler adlı kitabında, "Atomun parçalanması üzerine çalışanlar entelektüel değil, bilgindirler. Ama eğer bunun tehlikeleri üzerine bir bildiri imzalarlarsa entelektüel olurlar." diyor büyük fikir adamı. Gerçek bir Türk aydını olduğunu düşündüğüm Cemil Meriç'in en çok okunan ve en önem verdiği kitaplarından biridir Bu Ülke. Üstat, Bu Ülke ile hem gerçek Türk aydınına tanımlıyor hem de bu ülke -Türkiye- üzerine çeşitli denemelerden oluşan derin bir analiz yapıyor.

Kitabı iki kısma ayırmak mümkün. Birinci kısımda Cemil Meriç kendi hayatını, kendine has üslubuyla ve kelimeleriyle anlatıyor. Bu üslup, zaten etkileyici olan yaşam öyküsünü daha da ilgi çekici ve anlaşılmaya değer kılıyor. Ailesi Yunanistan'dan, o zamanlar Fransız yönetimi altında bulunan Antakya'ya göç ediyor ve böylece Cemil Meriç ilk öğrenimini Fransız usulü bir okulda görüyor. Bu okulda ileri derecede Fransızca öğreniyor. Fransızca edebî-felsefi kitaplar okuyor. Ayrıca duygu ve düşüncelerini Fransızca anlatabiliyor.

Meriç, hayatı boyunca hep bir dışlanmışlık, başkalık hissediyor. Onunkisi aslında hiçbir kalıba sığamamak. Bu yüzden kendini kitaplara veriyor. Kitaplarda yeni dünyalar arıyor. Ömrü boyunca birçok buhranlar, gelgitler yaşıyor. En dramatiği ise 38 yaşındayken görme yetisini kaybetmesi... Bu onun yaşama sevincini elinden alıyor. Ancak daha sonra Hint dünyasını ve böylece Asya edebi-

yatını keşfediyor. Bu ana kadar hep Avrupa'yı ekol kabul ederken, Asya edebiyatını keşfedince bunun böyle olmadığını görüyor.

Kitabın ikinci ve ana kısmı, Meriç'in denemelerinden oluşuyor. Nerdeyse hepsi kısa olan bu denemelerde, birçok konuya değiniyor Cemil Meriç. Sağ-sol kutuplaşmasından tutun Doğu-Batı sorununa, okuma yazmadan düşünürler üzerine kadar çeşitli denemeler yer alıyor. Meriç'in üslubu kitabın en etkileyici taraflarından birisi benim için. Dayatmayan ve didaktik olmayan bir üslupla hitap ediyor okurlara. Fikri adeta bir iksir misali okuyucuya aşılayıp geri çekiliyor ve okuyucunun iksire reaksiyonunu uzaktan izliyor. Aynı zamanda çok diri ve enerjik olan bu hitap tarzı, insanı başında bir yakalıyor sonuna kadar bırakmıyor.

Denemelerin ana konusu için şunu diyebiliriz rahatlıkla: Kitapta Meriç, Tanzimat ve Cumhuriyet aydınının Batı hayranlığını eleştiriyor. Özellikle siyaset ve kültür hayatının Osmanlı ahlak değerine dayanması gerektiğini söylüyor. Türk aydınının Batı'ya meraklı olduğunu ancak bir aydının asla böyle olmaması gerektiğini söyleyerek gerçek aydının, entelektüelin tanımını da yapıyor. Gerçek entelektüel, önce ülkesinin haklarını, düşman bir dünyaya haykırmakla görevlidir diyor. Aydın olmak için önce insan olmak gerektiğini haykırıyor. Ancak Türk aydınının aldandığını söylüyor. Kendi tarihini reddedip Avrupa'yı örnek aldığını ve başkalarının hazırladığı senaryoyu oynadığını, özgün ve kendi memleketinden kopuk olduğunu belirtiyor. Bu çerçevede kitaptan çok hoşuma giden

birkaç alıntı yapmak istiyorum. Birincisi “Batıya Kaçış” adlı denemesinden. Burada bir kitaptan alıntı yapıyor ve şöyle bir olay anlatıyor. Amerikalı romancı Miller’in Yunanistan’a giden bir vapurda iki gençle tanışmasından bahsediyor. Biri Yunan öbürü Türk. Yunanlı genci çok beğeniyor ve Yunanistan’ı görmeden âşık oluyor Yunanlılara. Türk gence gelince şöyle diyor: “Hiç hoşlanmadım ondan, en kötü taraflarıyla Amerikan kafası. Hayat yokmuş Türkiye’de. Ne zaman olacak diye sorunca ne zaman biz de Amerika, Almanya gibi olursak diyor.”

Bunun yanı sıra Türkiye’deki sağ ve sol kutuplaşması üzerine çarpıcı tespitleri var. Kutuplaşmayı ülkenin en büyük sorunu olarak görüyor ve kitabın bir bölümünde şöyle diyor: “Her düşünceye ve her düşünene saldırmak: Bu canım memleket bu yüzden bir cüzzamlılar ülkesidir. Düşünce şüpheyle başlar. Düşünce, tezatlarıyla bütündür. Zıt fikirlere kulaklarımızı tıkamak, kendimizi hataya mâhkum etmek değil midir?” Kendisinin de her düşünceye saygılı olduğunu ve sağ veya sol diye kalıplara giremeyeceğini vurguluyor.

Bu Ülke; tespitleriyle, üslubuyla, içeriğiyle, kullanılan kelimelerin ahengiyle beni en çok etkileyen ve düşündürdiren kitaplardan biri oldu. Meriç’in “aynı kaynaktan fişkırdılar” dedikleri bu eserler, Türkiye’yi daha iyi tanımak ve nadir bulunan bir pencereden bakmak için kaçırılmayacak fırsatlar sunuyor okurlara.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

Peyami Safa

Fatmanur Tülümen

Sizlere, Türk edebiyatının usta yazarlarından Peyami Safa'nın en çok beğenilen kitabını tanıtmak istiyorum: Dokuzuncu Hariciye Koğuşu... Roman önce Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilmiş, sonra otuzlu yıllarda basılmıştır. Romanın konusu, dizindeki kemik veremi hastalığı nedeniyle ameliyatlar geçiren ve bir türlü iyileşemeyen 15 yaşındaki gencin iç dünyasındaki gelgitler. Romanda "hasta çocuk" adı verilen başkarakter, sonunda bacağını kaybetme tehlikesiyle karşılaşılıyor ve dinlenmek için akrabası Paşa'nın yanına gidiyor. Orada Paşa'nın kızı Nüzhet'e âşık oluyor fakat Nüzhet'in ailesi kızlarını fakir ve sakat kalma ihtimali olan bir çocuğa vermek istemiyor. Roman zamanla hasta çocuk, rakibi doktor ve Nüzhet arasında şekilleniyor. Artık hasta çocuk sadece sol bacağı için değil, aşkı için de savaşmaya koyuluyor.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu sadece psikolojik bir roman değil, aynı zamanda yazarın otobiyografisi. Küçük yaşta yetim kalan Peyami, kemik veremi hastalığına yakalanıyor. Bu olay onu yıllarca psikolojik ve fiziksel olarak olumsuz etkiler. Aslında bu kitap, yazarın iç dünyasını döktüğü ve bedenle ruh arasındaki ilişkiyi anlattığı bir hatıra defteridir. Peyami Safa kitabında, küçük bir çocuğun psikolojik yapısını tahlil ederek aslında kendi mücadelesini ölümsüzleştirir. Müthiş betimlemeleriyle romanda yeri gelir hastanın pansumanını siz yaparsınız, yeri gelir hastanenin kokusunu duyarsınız ve yeri gelir sol bacağınızı hissetmezsiniz. Bunalımını, yalnız kalmışlığını, tedirginliğini ve hayat mücadelesini iliklerinize kadar hissedeceğiniz nadir romanlardan biridir diyebilirim.

Eserde sevdiğim cümlelerden biri: "Yalana her şey isyan etmelidir, eşya bile. Damlardan kiremitler uçmalıdır, ağaçlar köklerinden sökülüp havada bir saniye içinde toz duman olmalıdır, camlar kırılmalıdır, hatta yıldızlar düşüp gökyüzünde bin parçaya ayrılmalıdır filan... Zavallı muhahid... Nüzhet bana yalana söyledi."

Romanın bana verdiği birçok ders oldu. Çok sevmenin ruhsal ve fiziksel sağlığımız için bazı duygulardan, eşyalardan ve hatta insanlardan vazgeçmemiz gerektirdiğini öğretti. İmkânsız hayaller kurarak önce ruhumuzu hüsrana uğrattırıyor, sonra bunu bedenimize yansıtıyor. Eğer ulaşılabilen hedeflerin peşinden koşarsak kazanan bizler oluruz. Bir insanın bunalımını, yalnız kalmışlığını, tedirginliğini ve hayat mücadelesini iliklerinize kadar hissedeceğiniz nadir romanlardan biridir diyebilirim.

FATMANUR
TÜLÜMEN

T

1994 yılında Belçika'nın Heusden-Zolder şehrinde dünyaya geldi. Brüksel Üniversitesi'nde Pazarlama bölümünde lisansını ve İktisat bölümünde yüksek lisansını tamamladı. 2019 yılından beri Avrupa Parlamentosu'nda EURASHE eğitim komisyon görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Çıkışı Bilen Var mı?

Hasibe Büşra Yüksel

Mustafa Kutlu'nun sekiz bölümden oluşan "Bu Böyledir" adlı hikâye kitabındaki olaylar bir lunaparkta geçmektedir. Her bölümde farklı insanların iç sesleri ve düşünceleri okurun karşısına çıkar.

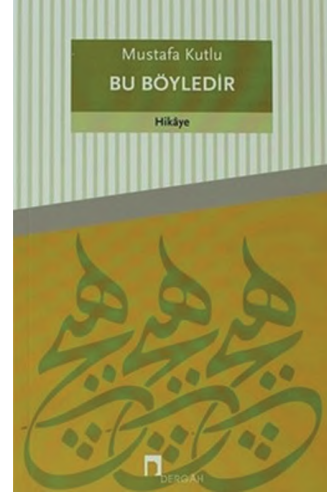
Karakterlerin her biri farklı düşünceleri yansıtarak karşımıza çıkıyor. Yetim büyüyen ana karakter Süleyman, sanayileşen yeni dünya düzeninde hem kendi yerini bulabilmek için çabalayan hem de tüm dünyevi sorunlarından kurtulabilmek için yol arayan bir gençtir. Aynı mücadeleyi Süleyman'ın eşi Zinnure, felsefe hocası Şinasi Bey, Yorgancı Hafız Yaşar ve birkaç karakter daha vermektedir.

Tüm karakterlerin birleştiği son bölümdeyse, iç sesler kenara çekilir ve yazar kendi mesajını aktarmaya başlar. Burada yazarın anlatım şeklinin değiştiğini görürüz. Yazar, hikâye gelişimini genişçe ve de detaylıca betimler, böylece olayın heyecanını yükselterek hikâyeyi tamamlar. Bir sonuca kavuşamayan okuyucu, düşünceleriyle baş başa kalır.

Lunaparkın dünya olduğunu ve burada kapana kısılmış gibi yaşadığımızı anlatan bu hikâye, seksenli yılların toplumsal sorunlarını farklı sembollerle ele alır. Belki de yazarın yansıtmak istediği, o dönemlerde yaşadığı değişik ruh hâlleridir.

Hikâyenin benim üzerimde bıraktığı etkiyi sizlere kitap kapağı yardımı ile izah etmek istiyorum. Kapaakta üç kere tekrar edilen "Hiç, Hiç, Hiç" sözcüğü, dünya hayatının içeriğini çok güzel bir şekilde anlatmaktadır. Dünyadan daha çıkışı bulan olmadı. Neden mi?

Çünkü "Bu Böyledir..."

HASİBE BÜŞRA
YÜKSEL

T

1997'de Almanya'nın Recklinghausen şehrinde dünyaya gelmiştir. İlkokul, orta öğretim ve liseyi de aynı şehirde tamamladıktan sonra 2015 senesinden beri Bochum'un Ruhr Üniversitesi'nde Biyoloji bölümünde okumaktadır. YTB Türkçe Ödüllerine şiir kategorisinden katılmıştır.

GÖNLÜNDEN GEÇENLERİ YAZ, GÖNDER! SOSYAL MEDYADA PAYLAŞALIM.

Wavy lines for writing.

Sosyal medya paylaşımlarınız için **#telvedergi**
Yazı göndermek için: **dergitelve@gmail.com**

**YURTDIŞI
TÜRKLER**
VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Telve
Dil, Değerme ve Edebiyat Dergisi

f t i y / telvedergi

f t i y / yurtdisiturkler

YurtdiŐi Türkler ve Akriba Topluluklar Başkanlığı

OĞuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat - ANKARA - TÜRKİYE

0(312) 218-40-00 - 0(312) 218-40-49

info@ytb.gov.tr

AHLAT - BİTLİS